

R. P. R.

DOS. Nr. 40010

VOL. Nr. 13

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CSJ 5101/2001
ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta

Artonescu

Ion s.a.

Data

CSJ
3705/2000

4330910

P 013250, Vol. 13

Urmează Vol. Nr. 14

Dos.

TR

vol XIII

XVII

0010
BUCUREȘTI

Vol 13

Vol. 14

DOSAR

Nr. 45 1945

Pesuzatul Nicolae Hares,

Felul afacerii

680.5.
1948

N. MARES

=====

A semnat printre altele și următoarele jurnale ale Consiliilor
de Miniștri.

1940

14 Decembrie - Jurnalul nr. 2423 ✓

17 Decembrie - Jurnalul nr. 2425 ✓

23 Decembrie - Jurnalul nr. 2443 ✓

1941

4 Ianuarie - Jurnalul nr. 2 și nr. 20 ✓

16 Ianuarie - Jurnalul nr. 45 ✓

17 Ianuarie - Jurnalul nr. 58

=====

42/45
Nicolae Mares. - 15 Septembrie 1940

A participat la urmatoarele discutii ale sedintelor Consiliilor de
Ministri.

18 Septembrie 1940

26 " "

3 Octombrie "

18 Noiembrie "

26 " "

10 Decembrie "

9 Ianuarie 1941

17 Ianuarie "

Tribunalul Poporului

Cabinetul I.

O r d o n a n ț ă .

11 Maiu 1945

Noi, Ioan Raiciu, Acuzator Public, al Cabinetului I depe lângă Tribunalul Poporului.-

Având în vedere, dispozițiunile legii Nr.312 din 24 Aprilie 1945, prin care se ordonă urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastru țării sau crime de război.

Având în vedere, că art.2 din legea menționată mai sus, definește ca vinovați de dezastrul țării, prin săvârșirea de crime de război, pe cei cari sau pus în slujba hetlirismului sau fascismului și au contribuit prin fapte proprii la realizarea scopurilor lor politice.-

Având în vedere, că din materialul depus spre cercetare, la acest Cabinet, rezultă suficiente indicii de culpabilitate contra bănuitalui Nicolae Mareș, inginer din București str.Gr. Mora Nr.19, fost Ministru al Agriculturii și Domeniilor.-

Având în vedere, art.5 alin.2 din aceeași lege prin care se dispune că sesizarea pebtru cercetări și urmărirea vinovaților prevăzuți de legea Nr.312/1945, se face și din oficiu, așa darte

D i s p u n e m :

Cercetarea și urmărirea lui Nicolae Mareș, inginer din București str.Grigore Mora Nr.19, pentru crima prevăzută și penată de art.1 al.a și b și art.2 al.3 și art.3 din legea Nr.312 din 24 Aprilie 1945, combinat cu art.101 din codul penal.

Data în Cabinetul nostru din București sediul tribunalului Poporului B-dul Ferdinand Nr.92, azi 11 Maiu 1945.

Acuzator Public,

Av. Ion Raiciu

Raiciu

Dosar Nr. 42/1945.

ROMANIA

MINISTERUL JUSTITIEI
TRIBUNALUL POPORULUI
ACAZATOR PUBLIC CAB. I
B-dul Ferdinand Nr. 92
BUCUREȘTI

Proces-verbal

din ziua de 19 Mai, 1945

INTEROGATOR

Numele învinuit Nicolae Mares

Etatea 68 ani

Religiunea Ortodoxă

Locul nașterii București

Locuința București, str. Grigore Mora nr. 19.

Cetățenia Română

Ocupațiunea inginer

Starea civilă căsătorit, o fată Collette, 33 ani., căsătorită cu Constantinida
măiestru piscicultor.

Averea ce posedă : imobil sinistat din str. Sopotul Fântânelor 7, și o mo-
șie Găgeni din Jud. Buzău, com. Vintileanca, în întindere de 300 Ha.
Câteva acțiuni 100-200.000 lei la "Creditul Rural"

Acuzator Public,

Mares

Cd Nr. 47

Mares

la p. "vacarești"

Situațiunea militară fost căpitan în rezervă.

Condamnat în trecut Nu.

După ce i s-a pus în vedere infracțiunile de care este învinuit, declară: Am făcut parte din guvernul Antonescu, fiind titularul Departamentului de Agricultură și Domenii dela 15 Septembrie 1940 și până la 23 Ianuarie 1941, când mi-am înaintat demisia la Președinția Consiliului de Miniștrii, mi-am luat ziua bună dela funcționari, am predat Ministerul D-lui Subsecretar de Stat Pană și nu am mai dat pela Minister. Nu știu când demisia mea a fost acceptată, dar nu mi s'a făcut nici un reproș de către Ion Antonescu în legătură cu această demisie. Motivele demisiei mele au fost continuelle neînțelegeri pe cari pe le-am avut cu personalul legionar în subordinea Ministerul Agriculturii, care îmi făceau mari dificultăți, ajungând până acolo încât au ajuns să ceară atunci când s'a început rebeliunea în manifestații de stradă și chiar la radio asasinarea mea.

Cred că demisia mea i-a produs oarecare nemulțumire Generalului Ion Antonescu.

Eram prieten intim cu Ion Antonescu, pe care-l cunoșteam din 1914.

Am fost numit de Ion Antonescu ministru la Agricultură, după ce se oferise acest portofoliu lui Jan Cămărășescu, care l'a refuzat și prof. Traian Săvulescu care l'a acceptat principal, însă nu a fost agreiat de legionari.

Înainte de a intra în guvernul Antonescu, am făcut politică conservatoare, fiind junimist sub Petre Carp. După război, am făcut parte din Liga Vlad Tepeș a lui Grigore Filipescu, și am fost ales deputat în 1930-1931 ca conservator.

După această legislatură m'am despărțit de Grigore Filipescu întrucât acesta evoluase politicește, făcând cartel cu Național-Tărâniștii.

După 1931 sau 1932, Generalul Zizi Cantacuzino m'a dus într-o zi la Casa Verde, După aceea el s'a înscris în Garda de Fier, iar când mi-a comunicat acest lucru, i-am spus: "dece ai făcut lucrul acesta, în loc să facem noi vechiul partid conservator". La alegerile care au avut loc după anul 1931 sau 1932, nu-mi aduc aminte precis când, - Garda de Fier mi-a propus printr'un domn Mateescu ca să candidez la Buzău pe lista lor, dar eu am refuzat.

În ideea pe care o urmăream de a reînființa partidul conservator, am sugerat în conversațiile pe care le aveam cu prietenii mei, după plecarea

Acuzator Public,

I. Iancu

Generalului Antonescu dela Statul Major, am propus ca să facem legătura cu el.

Generalul Antonescu s'a întâlnit pentru prima oară cu Codreanu în casa mea, prin anul 1935, (nu știu cu precizie anul)

În timpul când era ministru de război în guvernul Goga, știu că a avut o conversație cu Corneliu Codreanu în vila lui Antonescu dela Predeal, și la această conversație am asistat. În această conversație Corneliu Codreanu s'a arătat categoric partizan al unei politici externe a României alături de Germania, iar Ion Antonescu a arătat o atitudine foarte rezervată, adaug că în momentul acela nu-l consideram pe Antonescu ca germano-fil.

Declar că nu am avut nici un fel de amestec în prepararea loviturii dela 6 Septembrie 1940.

La întrebarea ce mi se pune, care a fost atitudinea mea în chestiunile esențiale care se evidențiau în politica guvernului Antonescu, și anume, politică externă de apropiere cu Germania, intrarea Misiunii Militare Germane în România, tendința de infiltrațiune economică germană, problema evreiască, răspund : În politica externă deși credeam că nemții nu vor ieși învingători, totuși nu m'am amestecat nefiind de atribuțiile mele și nici nu m'a întrebat nimeni; în ce privește intrarea armatelor germane în țară, m'am pomenit cu ele aici fără să știu nimic și nu i-am pomenit nimic despre asta lui Antonescu; în privința infiltrațiunii economice germane în România, răspund: nu cred să fi avut vreun mare efect, pentru că timpul cât am fost eu ministru era aproape de sfârșitul campaniei agricole, iar planul de însămânțare era deja făcut. Eu am obținut dela Mareșalul Antonescu, creditul necesar pentru comandarea în Germania a 2.000 tractoare, și am obținut aceasta pe de o parte grație trecerii personale pe care o aveau la Mareșal, pe de altă parte grație faptului că aceasta făcea parte din programul stabilit de convenția Cancicov.

În chestiunea evreiască personal reprobam această politică care era impusă de nemți guvernului, și în ceiace mă privește, am căutat să atenuez efectele ei prin acte personale. În ceiace privește atitudinea mea politică în această chestiune, nefiind de competența mea, nu am putut să mă amestec.

În chestiunea Solagrei, care chestiune am cunoscut-o superficial deabia după ce am ieșit din Minister, atunci când eram Președinte și membru influent al Uniunii Centralele Sindicatelor Agricole, am rămas cu impresia că era un lucru incorect.

În ceiace privește memoriul Garoflid din 6 Decembrie 1941,

J. Naian

./.

J. Naian

mi-aduc aminte următoarele : el a pornit dela informația pe care o aveam că Mareașul înclina să fie un susținător vașnic al țărănimii; ne-a făcut să erătăm și noi punctul nostru de vedere, pe care l'a exprimat în numele nostru Constantin Garoflid.

În raporturile economice ale noastre cu Germania, Constantin Garoflid era susținătorul acestor legături, pe considerația că era debuşeul, nostru natural.

În ceiace privește exportul de produse agricole în Germania și aprovizionarea frupelor germane, în timpul cât eu am fost ministru al Agriculturii, declar că nu am nici o cunoștință.

Nu-mi reamintesc ce articole am scris în ziarul "Universul", dar mi-aduc aminte că am scris câteva.

Citindu-i-se, stărue și semnează.

Acuzator Public,
Avocat Ion Raiciu

I. Raiciu

I. Mares

ROMANIA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Tribunalul Poporului
ACUZATORUL PUBLIC ȘEF

B-dul Ferdinand Nr. 92

București

Nr. 1528.

1945 Mai 19.

Intervenție nr. 498

1945 Mai 19

6

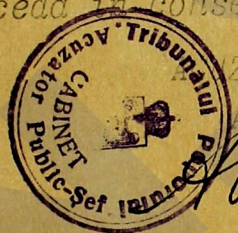
Ordin de emitere
mandatului de arestare.

I. Născu

DOMNUL ACUZATOR PUBLIC,

Referindu-ne la adresa Dvs. nr. 498 din
19 Mai crt, și în conformitate cu disp. art. 7
din legea nr. 312/945;

Am onoare a vă face cunoscut că în-
viințăm emiterea legiuitului mandat de are-
stare contra bănuțului de dezastrul Țării,
Nicolae Mares, și vă rugăm să binevoiți a pro-
ceda în consecință.

ACUZATOR PUBLIC ȘEF,
A. Bunaciu.

[Signature]

D-sale

ACUZATOR PUBLIC I. RAICIU.

Domnului

Cabinetul Nr. 1

MANDAT DE ARESTARE Nr. 514

În numele legii și al Majestății Sale Regelui Mihai I.

Noi Ion Raiciu Acuzatorul Public al Tribunalului Poporului,
Cabinetul I asistat de d-l Grefier al cabinetului.

Având în vedere și cercetările întreprinse până în prezent aflate în dosarul cabinetului nostru Nr. 42/945 încheiat contra lui Niculae Mares, inginer de ani 68 de profesie inginer cu domiciliul Bucuresti str. Grigore Mor Str. Nr. 19 acuzat că a săvârșit infrațiunea prevăzută de art. 1 al. a și b și art. 2 al. o din legea nr. 312 din 24 Aprilie 1945,

Având în vedere că din cercetările făcute și din actele dosarului rezultă sarcini și indicii grave de culpabilitate contra acuzatului;

Văzând și interogatoriul luat acuzatului, care s'a atașat la dosar.

Având în vedere că faptele de mai sus expuse sunt prevăzute de art. 1 al. a și b și art. 2 din legea nr. 312 din 24 Aprilie 1945, comb. cu art. 101 c.p. și se pedepsește cu detențiunea grea pe viață

Având în vedere că aceste fapte sunt grave și de natură a justifica detențiunea sa

Având în vedere că arestarea acuzatului este necesară instrucției care este în curs fiind de auziat martori cum și pentru faptul că acuzatul dacă ar fi liber, ar putea comunica cu martorii și influența depozițiunile lor, fapt ce poate compromite mersul normal al cercetărilor și mai existând și temere de dispariție.

Văzând și disp. art. 7 din Legea Nr. 312 publicată în Monitorul Oficial Nr. 94 partea I-a din 24 Aprilie 1945.

Având în vedere că în cauză arestarea susnumitului acuzat a fost incuviințată de d-l Acuzator Public Șef, prin adresa Nr. 1528 din 19 Mai 1945.

Pentru aceste motive

DISPUNEM :

Arestarea preventivă a acuzatului Inginer Nicolae Mares din București str. Grigore Mora nr. 19

Ordonăm tuturor agenților forței publice ca în conformitate cu legea Nr. 312/1945 să-l aresteze și să-l conducă la Tribunalul Poporului cabinetul Nr. I.

Invităm pe toți depozitarii forței publice să dea concursul cuvenit pentru executarea acestui mandat, care s'a semnat de noi și s'a investit cu sigiliul cabinetului nostru.

Dat în cabinetul de instrucție Nr. I al Tribunalului Poporului din București B-dul Ferdinand Nr. 92, astăzi 22 Mai 1945

ACUZATOR PUBLIC,

1. Naic

Grefier,

Dosar Nr. 42/945

Se încredințează în scris și se încredințează
de către șeful secției de instrucție

Se încredințează în scris și se încredințează

SE ȘEF

Proces-Verbal

De depoziția martorului Dumitru Contescu
ascultat în ziua de 28, luna Iunie anul 1945
conform art. 152, 153, 154, 157 și art. 304 din pr. pen.

Martor propus de: Ing. Nicolae Mares
Numele martorului: Dumitru Contescu
Estatea: 51 ani
Locul nașterii: Lipia - Buzău
Domiciliul: Str. Paleologu nr. 5. București (tel. 5.07.46)
Ocupațiunea: profesor universitar
Legătura cu învinuitul: Nu

" " responsabil civilmente: .....

Dacă există vre'o dușmănie între martor și vreuna din părți: Nu

Dacă a suferit vre'o pagubă de pe urma infracțiunii: Nu

Dacă nu e scutit de a pune ca martor (art. 148 din pr. pen.) .....

Jurând conform art. 153 din pr. pen. declară: În toamna anului 1940, am fost
invitat de dl. Nicolae Mares, pe atunci Ministru de Agricultură și Domnii
să iau parte la o consfătuire la Uniunea Sindicatelor Agricole, re-
feritor la oferta Soc. Germane "Wotirag". Au luat parte D-nii Nicolae
Mares precum și mulți membrii ai Uniunii Sindicatelor Agricole, de ase-
menea susnumita societate își trimisese reprezentanții săi.

Societatea oferea anual câte 5.- 10.000 berbeci de rasă merinos pre-
coco și garanta că în 10 ani printr'o corcire de absorție bine condusă,
să merinpzeze întregul efectiv ovin din țară.

Prețul berbecilor urma să fie stabilit de acord cu Ministerul.

Acuzator public

Martor,

Pentru acest serviciu Societatea pretindea să i se concesioneze valorificarea tuturor produselor ovine. Intrebat în calitate de specialist, asupra ofertei, am fost contra merinozării în masă a întregului efectiv,

dat fiind condițiile naturale de mediu din unele regiuni complet nefavorabile creșterii merinosului, și de altă parte dat fiind și faptul că marea majoritate a crescătorilor noștri, nu sunt în măsură să crească o rasă așa de pretențioasă a merinosului.

În privința valorificării, am arătat că la noi este o industrie casnică a țesutului foarte dezvoltată, și care trebuie menajată și ajutată.

Atât dl. Niculae Mares, cât și conducătorii Uniunii au adoptat punctul meu de vedere că merinozarea să se facă treptat, începând în unele regiuni și numai cu marii și mijlocii crescători de la care se va extinde și la micii crescători. Pentru merinozare să se prefere deocamdată merinosul de palce și cel unguresc. Merinosul precoc din Germania să se introducă în mică măsură pentru a se vedea felul cum se aclimatizează.

Referitor la valorificarea produselor ovine care erau obiectivul principal al ofertei societății, ameliorarea stocului fiind numai pretext, atât dl. Niculae Mares, cât și conducătorii Uniunii au fost de la început contra concesiilor acestei valorificări, în acel timp valorificarea făcându-se la interior de către chiar Uniunea Sindicatelor Agricole.

Citind, stăruie și semnează.

Acuzator Public,
Avocat Ion Raiciu

Martor,

D. S. Continu

I. Narescu

Citindu-i-se și declarând că este exactă martorul semnează

nu vrea să semneze, nu poate semna neștiind carte.

Acuzator public,

Martor,

EXTRAS

Din ziarul "Cuvântul", anul XVII, Nr. 67, din 19 Decembrie 1940

VASILE SUSAI

Doctorandul în drept, Vasile Susai, s'a născut în anul 1912 luna Mai, în Comuna Poiana de Sus Jud. Dâmbovița, din părinți țărani împovărați de nevoi și având 11 copii.

De mic copil manifestând o inteligență rară, după terminarea cursului primar în satul său natal, a fost luat și dat mai departe la învățătură la liceu, de unchiul său Nicolae Milea, un modest funcționar la Ministerul Muncii.

Absolvind liceul și luându-și bacalaureatul, Vasile Susai s'a înscris la Facultatea de Drept din București - unde luându-și licența în ultimul timp, era înscris la doctorat.

Deși locuim în același cartier cu el, pe Măgurele, nu-l cunoșteam pe Vasile Susai, ci numai pe unchiul său, Milea.

Cred că nu este lipsit de interes, dacă arăt aci cum am cunoscut pe Vasile Susai, un om inădevar ales.

În primăvara lui 1938 mă înapoiam din centrul orașului spre casă. În tramvai am întâlnit pe Dl. Nicolae Milea - care, cunoscând sentimentele mele naționaliste m'a invitat în seara acelei zile pela dânsul pe ~~xxx~~ acasă, spre a-mi face cunoștință cu nepotul său Vasile Susai.

M'am dus. Intrând în casă, văd un voinic stând la o masă și citind.

Imediat ce mă vede, se ridică și cu mâna dreaptă spre cer strigă: Trăiască Legiunea și Căpitanul". Răspund și mă așez.

Din discuție, am priceput imediat că Vasile Susai era un om de nădejde.

În mahalaua Măgurele, el avea o mare misiune.

În acest scop își asociase și pe camaradul Stroescu, dar acesta din urmă neavând nici un act de identitate, Vasile Susai l'a luat pe garanția lui la Primăria Comunei Suburbane Tudor Vladimirescu, fostă Lupeasca și i-a scos Buletinul de Biroul Populației.

Fatalitate a făcut că acolo în Str. Căpitan Oarcă, unde lucra de zor Locotenentul Dumitrescu și cu Stroe cel găzduit de Susai, să explodeze materialul ce se prepara, iar Stroescu - scăpat cu viață ca prin minune - să fugă de teama să nu fie prins de poliție, lăsându-și

haina acolo cū Buletinul Populației in ea.

Poliția făcând cercetări neputând găsi pe Stroescu, se lăsase păgubașe.

După câteva zile însă își apariția in cartier fiara cu chip de om - agentul Petre Gheorghiu - mâna dreaptă a maiorului Dinulescu.

De furia acestei bestii eu însumi am scăpat ca prin urechile acului că scosese revolverul să mă împuște in stradă și norocul că in jur erau prea mulți oameni și s'a temut pesemne, că va fi linsat.

Agentul s'a dus la Susai, l-a ridicat de acasă și l-a dus la Prefectura Politiei unde chiar prin cele mai îngrozitoare torturi ce se pot imagina, nū l-a putut determina să declare cu cine mai erau in legătură cei din Strada Căpitan Oarcă,

L-au dus ~~pexnr~~ apoi in lagăr la Micurea Ciucului, unde, nespus de trista noapte de 21 spre 22 Septembrie 1939, l-au ucis mișelește.

In comuna Poiana de Sus jud. Dâmbovița, cei zece frați ai lui Vasile Susai plând și azi pe Vasilică al lor, mândria și fala familiei și satului; iar in fundătura I Măgurele Nr. 34 București, unchiul său Nicolae Milea - cei care l-a crescut și la învățat crede ca pe copilul său - tresare noaptea din somn și se repede să deschidă ușa că vine Vasilică.

Nicolae Mareș.

Mares,
EXTRAS DIN DECLARATUA GENERALULUI GH CANTACUZINO

Din dosarul 311/605 (Trib. Militar Corp 2 Armata)
Bucuresti 31 Martie 1936

Pag. 76

DECLARATIE

// După dizolvarea Gărzii de Fier și înainte de atentatul
contra lui I.G. Duca, deci în jurul lui 15 Decembrie 1933, a
venit la mine Ing. N. Mares și Orghidan. Cam așa s'a vorbit:

"Domnule General ai o organizație puternică, zădărnicește
alegerea lui Aușnit și favorizează-o pe a mea și Orghidan mi-a
dat 20.000 lei pentru cheltueli."

-1-

Orghidan era candidat
contra lui Aușnit.

EXTRAS DIN DECLARATUA GENERALULUI GH CANTACUZINO

Din dosarul 311/605 (Trib. Militar Corp 2 Armată)
București 31 Martie 1936

Pag. 76

DECLARATIE

După dizolvarea Gărzii de Fier și înainte de atentatul
contra lui I.G. Duca, deci în jurul lui 15 Decembrie 1933, a
venit la mine Ing. N. Maresș și Orghidan. Cam așa s'a vorbit:

"Domnule General ai o organizație puternică, zădărnicește
alegerea lui Aușnit și favorizează-o pe a mea și Orghidan mi-a
dat 20.000 lei pentru cheltueli.

EXTRAS DIN DECLARATIA GENERALULUI GH CANTACUZINO

Din dosarul 311/605 (Trib.Militar Corp 2 Armata)
Bucuresti 31 Martie 1936

Pag.76

DECLARATIE

Dupa dizolvarea Garzii de Fier si inainte de atentatul
contra lui I.G. Duca, deci in jurul lui 15 Decembrie 1933, a
venit la mine Ing. N.Mares si Orghidan. Cam asa s'a vorbit:

"Domnule General ai o organizatie puternica, zadarniceste
alegerea lui Ausnit si favorizeaza-o pe a mea si Orghidan mi-a
dat 20.000 lei pentru cheltueli.

I

21 Decembrie, 1942

C O P I E

13

Dragă Ionică,

Nevoind să te supăr printr'o discuție contradic-torie, fapt pe care l-am evitat întotdeauna, am socotit că es-te mai bine să iau calea scrisului, pentru a-ți mărturisi cât am fost de îndurerat de nedreptatea ta față de mine, în ultimile două audiențe pe care mi le-ai dat.

Nu mi-am putut nici odată închipui că Ionică An-tonescu, care a suferit într'atât de nedreptățile care i s'au făcut, să poată el face la fel unui om de care îl lega un prie-teșug vechi de aproape 30 de ani, care a suferit în timpuri gre-le alături de el, dându-i probe de o oarbă încredere în dânsul.

Eu, tot timpul am fost și am rămas același; tu în-să, te-ai schimbat cu totul, nu numai față de mine, dar față și de toți vechii tăi prieteni.

Mi-ai adus învinuirea de a te fi criticat! Se poa-te! a u fost multe ocaziuni când nu am judecat la fel cu tine; poate chiar să nu fi avut dreptate - oricine poate greși - dar întotdeauna am fost călăuzit numai de interesul general și în măsura priceperii mele am căutat să opresc orice ar fi vătămat acest interes.

Mi-ai spus că m'ai făcut ministru, ca și cum te-ai fi achitat de o datorie față de mine: o legătură sufleteas-că nu se achită prin demnități, ori cât de înalte ar fi ele; și pentru ce oare să facem bilanțul? apoi vechii tăi prieteni - printre aceștia sunt și eu - nu au ajutat și sprijinit cu a-tâta încredere, la meritata ta ridicare, acolo unde ești, spre binele neamului și unde trebuie să rămâi! Si apoi ca ministru, aduți aminte că însu-ți tu și cu Ică ați spus că am fost cel mai bun Ministru de Agricultură; nimeni, și nici chiar tu, nu cred să-mi faci injuria să mă compari cu Generalul Sichitiu: am curajul să spun că mă socotesc superior lui Pană.

Mi-a i spus că mi-ai făcut favoarea de a fi numit pe Dimu la Viena: ce oare crezi că ai greșit și regreti aceas-ta?

Este inteligent, cult, muncitor, corect și devo-tat ție!

Vina lui?

A lăsat pe birou memoriul lui Cancicov, care este cunoscut de tot Bucureștiul, unde nu de mine a fost răspândit: de altfel este de prisos să adaog că eu nu răspândesc ce-ți scriu.

Pentru acest fapt vroiai să-l destitui, să-l re-chemi! Dacă așa ți-a dorința, ți-am spus să o faci! ești su-veran!

./.

Ai spus că mi-au făcut o altă favoare, numind pe Constantinidi la Helsinki: un om cumsecade, corect, ponderat, a reprezentat țara destul de bine, depășește pe mulți din minister și care era sărit regulat la înaintări!

Dar ceeace constituie cele mai mari nedreptăți ce faci cu mine, sunt acuzațiunile ce-mi aduci, că nu am știut să mă port cu Ică: nu m'am justificat niciodată, fiindcă nu este în firea mea.

Tu ai dreptate ca procedeu! dar fondul e numai în favoarea mea! Ti-am spus cât am fost de revoltat când Ică mi-a răspuns la telefon că el nu a plătit nici odată presa; iar când i-am precizat că a trimis pe Pamfil Seicaru - această murdărie a presei - să te reprezinte pe tine la Petain și Caudillo, dându-i și câteva milioane, mi-a răspuns textual: " adresează-te Mareșalului, fiindcă el l-a trimis."

Reflexul era firesc: mă doare să-ți prezic că multe vei suferi după urma unora cari te înconjoară; toți îți vor arunca toate în spinare! Totuși când tu mi-ai spus că: " cine îl insultă pe Ică, mă insultă pe mine ", m'am apropiat de el, din dragoste pentru tine, pentru a-ți fi pe plac.

Recunosc că un Ică ți-e necesar, fiindcă nu oricine poate lucra lângă tine, decât fiindu-ți complet subordonat: dar oameni pricepuți cari au cusurul mândriei lor, personalității lor, priceperii lor, prestigiului lor, etc. nu renunță ușor la toate acestea: meșteșugul cel mare în arta de a guverna este să le întrebuițezi calitățile, iar nu să le cauți cu-sururile.

Ceeace însă îmi pare de neînțeles, este nepăsarea ta față de mine, în ultimile incidente cu Ottulescu și Maiorul Căpățână. Cum? Eu respect un ordin al tău, de care Ottulescu de luni de zile își bate joc, cu toate că în nenumărate rânduri i-am cerut să dea afară pe Demetrescu, în urma discuțiilor și atitudinii sale în chestia liniei telefonice Rostov?

Cum? În urma explicațiilor ce ți-am dat, tu, Conducătorul Țării, dai alt ordin, să fiu lăsat acolo, până îmi dau eu demisia, căci nu mă agățam de situație, iar el, ocolind ordinul, găsește mijlocul a mă sili să plec, luându-mi semnătura și punând cenzori la casele de bani, ca și cum ași fi fost un borfaș de rând! iar tu, Ionică al meu prieten, mă părăsești?

Cine este cel înfrânt? eu, sau tu, pentru care eu am tremurat toată viața? Am dreptul să fiu rănit până în adâncul inimei! La penultima întrevvedere cu tine, mi-ai spus cuvinte cari mi-au mers la inimă: Cum? Tu Niculae! bunul meu prieten. . . . . și acum?

Am fost eu de capul meu la Telefoane? sau se țineau nesfârșite consilii la Banca Națională de Ottulescu, cu Demetrescu, Caranfil, unde se decidea să nu se dea decât un simbolic milion la patronaj, să nu se cedeze în chestia liniilor administrative / părerea mea e că aci aveau dreptate/, în chestia cablului cere, te rog, părerea lui Demetrescu sustinu-

tă de Caranfil și Ottulescu; ce trebuia să fac eu ? M'am putut bizui pe tine ? Ai văzut cum m'ai părăsit și ce ușor i-a fost lui Ottulescu să mă forțeze să plec, nesocotind ordinul tău ?

Poftește pe Ottulescu la o discuție contradictorie cu mine și de vei convinge cine ți-a fost devotat, adevărat prieten, și cine lucra în interesul telefoniei fără spirit bancar !

Dar în chestia cu Maiorul Căpățână ? Cu ce dispreț nemeritat mi-ai înapoiat reclamația mea ! Oare dreptate nici la tine să nu mai fie ? Si apoi, nu trebuesc exagerate lucrurile ! Maiorul Căpățână a scăpat telefoanele, a scăpat Țara ! Si-a făcut datoria și atâta tot ! Oare, eu stând lângă tine și la Minister, când eram amenințat cu moartea, cum ai auzit și tu la Radio, nu mi-am făcut-o din plin ? Oare un Hagi Mosco, un devotat al tău, care a scăpat el personal, telefoanele și Prefectura de la Buzău, nu și-a făcut și el datoria ? Pentru ca în urmă să fie dat afară dela Primărie de Generalul Flores cu, care s'a împușcat ca să nu înfunde pușcăria, iar a doua zi, de o parte coroane, discursuri, iar de alta, mobile sechestrate, etc.... Ți s'a spus oare ce crede toată lumea, toată opinia publică de astfel de lucruri, care toți le acoperă cu numele tău ?

Maiorul Căpățână trebuie recompensat cu ambuscada la Telefoane, când floarea țării piere vitejește pe câmpiile depărtate ale Rusiei, deși a fost somat în plin Consiliu de Costin Stoicescu să dovedească calomnia !. Oare calomnia nu este pedepsită de codul Justiției militare ? Oare aveai tu nevoie de apărarea unui maior Căpățână ?

Iată de ce amărăciunea m'a ajuns până în fundul sufletului, iar tu, cu spiritul tău drept, nu se poate să nu recunoști, cât sunt de îndreptățit să fiu amărât !

Opinia publică judecă, vede și Știe mai multe de cât ne închipuim; ea nu trebuie înfrântă ! Presă care să te informeze cinstit nu este, iar pe acei cari îți spun lucruri cu adevărat, îi disprețuești !

Cred că de multe ori te-ai convins câte greșite informațiuni ți se dau de multe din serviciile tale, care îți arată lucrurile prea trandafirii, când realitatea e cu totul altfel.

Cu enormele tale calități, nu vei putea îndrepta mult, fără altfel de colaboratori. Nu crede că vorbesc pentru mine ! Nu cer nimic, nu primesc nimic, nu urmăresc nici un interes personal; am fost prea lovit în demnitatea mea de om și mai cu seamă de prieten, ca să mai pot primi ceva !

Chiar oameni foarte bine dela Legatia Germană sunt revoltati de modul cum sunt tratați și duși cu vorba; a u multă admirație pentru tine și pentru minunata armată de pe front, dar nu pregetă să se plângă de administrație, care le promite una și face alta: oare știi acest lucru ? Cel mai bun sistem de a le impune, este sinceritatea cu refuzuri categorice, nu promisiuni care se calcă chiar din momentul când se spun !

16 16

Ideile tale sănătoase, ca simplificarea aparatului administrativ sunt toate călcate în picioare.

La românizare, o camuflare a tuturor întreprinderilor evreești, din Moldova de o sumedenie de funcționari incorrecți.

La propagandă niște tineri nepricepuți cu lefuri simțitoare, care nu fac nimic: Propaganda se face cu oameni subțiri, iar nu cu adunătura de acolo.

La muncă bugete extraordinare de umflate: La Interne toată lumea nemulțumită de administrația militară, mi-rându-se că militarii nu se duc pe front unde sunt, din păcate, atâtea goluri; La Lucrările Publice nu se lucrează aproape nimic; vei avea odată și odată ocazia să te convingi cât a costat pe contribuabil administrația dela Poștă! La Economia Națională unde Fintescu și Ghiolu sunt oameni cumsecade, o nesfârșită leotă de funcționari din care unii ciupesc publicul chiar pe săli. La Finanțe o întreagă zăpăceală: mașina de bilete și bonuri de tezaur sunt primul pas către faliment. Prețuri fixe și inflație monetară sunt lucruri cari se potrivească nuca în perete! Iată ce vorbește și simte lumea!

Agricultura nu poate propăși fără câștig: cu prețuri fixe sub cost totul se năruiește.

In Transnistria, icoană fidelă a consorțiului Alexianu, Pântea, Chirăscu, Sinicliu, etc. se vede în Expoziția din Bul. Brătianu, unde ca și în Burghezul Gentilom, care făcea proză fără să știe, se făcea propagandă pe neștiute și care a trebuit să fie închisă fiindcă revolta întreaga români. Acolo nu există nici o contabilitate, șef al finanțelor e un tânăr fără experiență, fost șef de Cabinet al Guvernatorului: munți de zahăr stau grămezi în magazine, sute de strunguri, fabrici de conserve, de textile, bogății de miliarde, care în loc să fie aduse cât mai curând în vechiul Regat și valorificate, se irosesc! Iată stare de acolo care ți se ascunde!

In Basarabia s'au cheltuit sute de milioane cu expoziție. De mult, Colonelul Russo m'a rugat să-ți comunic că ar trebui să chemi pe procurorul General dela Curtea din Chișinău cu dosarele ce are ca să te convingi de jaful de acolo: totul e mort, nu se lucrează nimic. Nu ți-am mai spus nimic din acestea, fiindcă eu nu am nici un crezământ la tine.

Aci în București o generală nemulțumire, totul se scumpește vertiginos, iar tu crezi pe toți cei ce îți ascund adevărul și te plângi că eu te critic, când tot ce ți-am spus e pe buzele tuturor.

Imi reamintesc de istorisirea ce mi-ai făcut, a inspecției unui General la Regimentul din care făceai parte ca simplu locotenent, la Brăila, unde ai eșit la raport și ai arătat cum se pregătea o inspecție cu echipament împrumutat dela

aate unități: Generalul ți-a dat dreptate, apostrofând pe Comandantul Regimentului cu vorbele: "ne furăm căciula." Cei ce te mint se acoperă cu cînstea ta !

Ce e de făcut ?

Schimbă complet echipa de conducere, cu oameni dezinteresați și pricepuți, care să nu te mintă nici pe tine, nici Țara. Se găsesc din belșug, dar stau deoparte ! Apoi lasă-i să lucreze, dându-le toată libertatea, autoritatea și încrederea; numai așa se pot valorifica marile tale însușiri, spre folosul neamului.

Cu tot riscul și durerea de a te supăra, mi-am făcut datoria de adevărat prieten: când e vorba de binele neamului și al tău, înfrunt neplăceri, or cât ar fi ele de mari.

Cu toată dragostea de vechi prieten, care ori și ce s'ar spune și orice ai crede, rămâne același: eu nu pot șterge din viața mea cu atâta ușurință, ani înfipti în suflet și cari nu se mai întorc !

ss/ Nicolae.

Anexez memoriul ce am făcut, conform ordinului tău, pentru telefoane și care nu am putut să ți-l dau, acum câteva luni; când mi l-ai cerut, fiindcă era cu totul opus lui Ottulescu.

Buc. 5 Noiembrie 1943

anexa 9

Scrisoare la Mareșal

18

Copie

Scrisoare la Mareșal

Francisc Radulescu-Joldea

18

Iubițe Joldea,

Scrisoarea D-tale confidențială adresată D-lui Director al Ziarului "Curentul", ca răspuns la răspunsul dat de D-sa D-lui Wickham și care mi-a căzut întâmplător în mână este plină de crude adevăruri.

Părerile marilor noștri oameni politici -azi dispăruți din viață- erau tocmai așa cum le spui și D-ta. Cei mai mulți din ei i-am cunoscut personal și i-am auzit susținând că cel mai mare pericol pentru noi e Rusia, cu care noi nu ne putem niciodată măsura; consecința era că România trebuie să se alăture unei mari puteri care să ne apere; unii ziceau că acea mare putere să fie Germania, alții Anglia cu Franța, dar toți, absolut toți, erau de acord că noi nici odată nu trebuie să ne batem cu Rușii. Am fost învingători alături de ei în 1877! rezultatul s'a văzut'.

De altfel bunul simț românesc, totdeauna, absolut totdeauna a gândit la fel: bineînțeles vorbesc de cei câteva sute de oameni cari fac politică cinstită, nu de oportuniștilicari se schimbă după cum bate vântul, sau demagogi desmățați cari înșeală masele cu vorbe late !.

Ceeace mă face să-ți scriu este că vreau să adaog și eu câteva din convorbirile ce am avut cu Domnul Mareșal Antonescu, relativ la politica noastră externă și războiu, din care reese odată mai mult discontinuitatea și în urmă chiar desordinea acestei politici.

După prima vizită făcută Fűhrerului și întoarcerea Domnului Mareșal dela Berlin, cum eram ministru, i-am eșit înainte la Brașov și în drum spre București mi-a afirmat că Hitler i-a spus că nu are nevoie de armata noastră, iar textual: fiindcă se bate el pentru noi, cari trebuie să-l ajutăm numai economicște.

Prin urmare chiar dela început Nemții nu ne-au cerut să intrăm în războiu cu armata noastră alături de ei.

. / .

Cu ocazia declarării de războiu Angliei și Americii, când i-am spus că nu o găsesc oportună, m'a apostrofat chiar violent, răspunzându-mi:

" Voi toți vreți ca Nemții să bată pe Ruși, iar ei să fie bătuți de Englezi, eu nu pot să fac astfel de politică; să merg 50% cu Nemții, 30% cu Englezii, 20% cu cine știe cine; eu merg 100% cu Nemții !!".

- și dacă ese prost ?

Răspunsul a fost o ridicare din umeri !!

La Tighina într'o convorbire de mai bine de o oră, înaintea căderii Odesei, i-am spus:

- Ai luat toată Basarabia, ce mai faci acum ?

- trebuie să iau Odesa fiindcă ea apără Basarabia

- și apoi ?

- (textual): " rolul armatei noastre pe frontul de rășărit s'a terminat ".

Ce vorbă înțeleaptă! dar din nenorocire s'a văzut cum s'a terminat ! am ajuns în Kuban și Stalingrad, iar palavragiul de Ică ne-a vorbit nu numai de Transnistria, dar chiar de Pocuția!.

Când a concediat pe G-ralul Iacobici, m'am dus la Mareșal și cu toate că foarte puțin cunoscusem pe acest General, l-am implorat să nu facă o astfel de nedreptate învingătorului dela Odesa: i-am lăsat chiar o notă scrisă, pe care în fața mea a rupt-o și aruncat-o la coș, adăogând: "du-te la Stefla și spune-i să-ți dea raportul secret a lui Iacobici și vei vedea câtă dreptate am avut".

Bun înțeles nu m-am dus la Generalul Stefla, dar în mod indirect am cunoscut acest raport: G-ralul Iacobici - pe care Mareșalul Antonescu îl acuză că e neamț - s'a opus trimiterii a mai mult de câteva divizii, zise de solidaritate, dincolo de Odesa, după cum de altfel au făcut Ungurii, Finlandezii, Bulgarii etc., arătând pe deasupra că Nemții nicio dată nu ne-au cerut acest lucru.

2. *Noten* ~~10~~ 19

Sunt câteva săptămâni, la ultima întrevvedere avută cu Mareșalul, m'a dus la harta din biroul său și mi-a arătat că dacă nu lua Crimeea toată țara noastră ar fi fost sub bombardamentul aviației rusești!

Cu alte cuvinte încep justificările! dar vorba lui Maiorescu: "tristă scuză, slabă scuză". Ca și cum Nemții nu ar fi luat Crimeea fără noi!!

Să-ți mai vorbim de gloria, cu care suntem gratificați de Mareșal, că a adus oștirea noastră?

sărmana oștire, așa de bravă, care varsă atâta sânge în mod inutil !!

Dar de odată din chiar senin, Mihai Antonescu începe să facă cu ochiul Anglo-Saxonilor.

Unde sunt cele 100% cu Nemții ? Mă opresc aci deși ași pute
să-ți mai dau multe fapte care arată lipsa completă a unei singure
linii de conducere.

Ai vorbit în scrisoarea D-tale și de politica noastră internă! Am fost și noi vechi conservatori pentru Maresal, dar ce greșeală!

Trebue să spunem rătos! noi toți cari am crezut în Maresal
~~am greșit! am greșit! am greșit!~~
am greșit!

Nepregătirea lui, subiectivitatea, patima, lipsa de autoritate și de măsură, lipsa de stăpânire de sine (cum poate stăpâni pe alții, când nu se poate stăpâni pe el ?), necunoașterea oamenilor; iată atâtea și atâtea cusururi ce nu trebuie să aibă un om politic! Ce departe suntem de un Barbu Catargiu, de Ion Brătianu, de Petre Carp, de Lascăr Catargiu, de Marghiloman, Nicu Filipescu, frații Ionel și Vintilă Brătianu, etc. și toată această pleiadă de elite cari au făcut România Mică și pe cea Mare ?!

Consecințele lipsei unor astfel de oameni, sunt imense.

Pe zi ce trece țara pierde economicește, materialicește și ceeace e mai rău, moralicește.

La ce servă moralitatea și cinstea personală neprihănită a Mareșalului, când sub el se fură, se înșală, se minte, ca nici odată în țara noastră.

La școala de poșuri am învățat că nu se poate clădi decât pe ceeace rezistă: din cei ce-l înconjoară nimeni nu-i poate rezista, toți sunt slugi plecate cari îi ascund adevărul ca să nu-l supere! toți cei din jurul lui poartă o mare răspundere! iar țara va plăti din plin toate greșelile!

Chestia evreească va apăsa greu, greu de tot la încheerea păcei.

Transnistria, Romanizarea, Patronajul, această rușinoasă trinitate de cârdășie din care Patronajul trage enorme venituri. Numai la Căile Ferate haotica și necinstita administrație din Transnistria datorește 3 miliarde care lipsesc bugetului C.F.R. și danțul continuă.

Patronajul a luat în exploatare multe întreprinder dela Româ-nizare, fabrici de zahăr și acum în urmă moara Herdan, a cărei conducere a fost încredințată deposedatului Herdan, adică o românzare cu evrei!

Rețelele administrative telefonice construite cu cârpaci din Direcția Poștelor, sunt în așa hal încât Prefecți, Pretori, Primari de sate, blestemă ceasul când trebuie să comunice telefonic. Nu a fost om competent să nu se opună la această inutilă cheltuială de peste 2 miliarde (Societatea de telefoane era obligată să le facă ea, fără nici o contribuție a statului): totul a fost inutil! taxele poștale au crescut vertiginos, ca astfel să se acopere în mică parte aceste inutile cheltueli! false grafice, dar frumos desenate, arată marele progrese realizate și justificarea cu citarea Directorului G-ral al Poștelor cu ordin pe zi pe națiune, un fel distincțiune pentru care toți oamenii serioși nu au decât ironice surăsuri!.

Dar chestia Malaxa ? înjurat, blestemat, dus între baionete, ca la urmă să i se dea peste tot ce convenise cu G-ralul Potăpeanu, Ministrul Economiei Naționale atunci, și toate Uzinele Statului Hunedoara.-

Ași putea continua la infinit cu asemenea exemple cari denotă nepregătirea guvernanților de azi: trebuie să o spunem însă că printre toate acestea au scăpat și lucruri bune, dar așa de puține și care au costat așa de mult încât totul se îneacă în marele dezastru care rămâne să fie îndreptat de viitorul guvern.

Ce ghea va fi însă refacerea, când spiritul ^{negativității} ~~negativității~~ din țară e patronat de însuși guvernanții noștri.

În ultima parte a scrisorii D-tale ai pus pe două coloane că Generelul Antonescu înainte de a fi Conducătorul Statului cu Mareșalul Antonescu de astăzi: chestiunea aceasta ai tratat-o în mod magistral, cu citatele lui din înainte și faptele lui de astăzi.

Noi toți, prieteni de zile grele, oameni de altă dată de lângă un Nicu Filipescu care fusese în fruntea Ziarului "Epoca", cuvintele lui Barbu Catargiu "totul pentru țară nimic pentru noi", noi toți, avem mulțumirea că am rămas aceeași, numai el s'a schimbat; și dă-mi voie să închei cu un aforism al lui Machiavel : "Foarte puțini sunt oamenii care ajunși sus pot păstra pe vechii prieteni, fiindcă aceștia ar vedea cât de mult schimbă mărirea pe oamenii care nu sunt la înălțimea sarcinei ce și-au luat.

Marele Petre Garp, după războiul mondial, îmbătrânit și retras la Tibănești, întrebat de judecătorul de instrucție asupra atitudinii sale din timpul ocupației, a răspuns un singur lucru: "am greșit Domnule Judecător fiindcă țara românească are atâta noroc, în cât nu are nevoie de oameni cu adevărat politici".

Să dea Dumnezeu ca și de astă dată să se verifice acest lucru: noi să greșim iar Mareșalul Antonescu să fie salvatorul României.

N. Mares

Dec. 1943

Apel Legionar

publicat în ziarul legionar "Biruința Noastră" din 22 Ianuarie 1941
și difuzat la Radio

Români, Camarazi

Pe drumul biruinței, Mișcarea Legionară e nevoită să dea noi jertfe, alți legionari au fost împușcați pe străzile Capitalei de aceiași oameni ai Lui Carol II și ai Angliei Masonice. Nu ne dăm în lături dela nici-o jertfă, oricât de mare ar fi ea, pentru durerea Neamului.

Călăi ai neamului acesta obijduit, ascultați strigătul nostru de biruință. Nu sunteți în stare să omorâți atâtea dintre noi câți suntem noi gata de moarte.

Să știți că, chiar de ar mai cădea câțiva dintre noi, pedeapsa tot vă veți primi-o.

In gaură șarpe de vă veți ascunde, vă vom găsi.

Mihail Antonescu, Rioșeanu, Cancicov, Crețeanu, Mares, Eugen Cristescu, împreună cu toți Dimitriucii, Eleftereschii, Veturiile și greco-jidănimea din țara aceasta vor simți ascuțișul paloșului Legionar.

Plecați, faceți-vă singuri seama, căci ziua judecății sosește neînduplecată.

Înțelegeți, că un singur semn al marelui nostru Comandant HORIA SIMA, e deajuns ca să vă trimitem în fundul iadului lângă iubitul vostru Călinescu și Co.

Noi stimăm pe Domnul General ANTONESCU.

Il iubim însă numai atâta timp, cât el nu se face unealta dușmanilor Neamului și al Legiunei.

Mișcarea legionară are o singură linie.

1) Înăuntr : Naționalismul integral al Căpitanului și al lui Horia Sima.

2) În afară : viață sau moarte alături de Germania și Italia.

Aceasta precum să se știe.

Trăiască Legiunea și Căpitanul.

P.C.M.

M.A.

Scrisori III

Volumul 17

22

22

Pagina 173.-10 Noembrie 1942,Nicolare Mareș către M.

Antonescu :

Pentru chestiunea moto-culturii are nevoie de câteva date dela Guvernământul Transnistriei.Dă textul telegramei ce urmează a fi trimisă Guvernământului Transnistriei.-

"Telegrafiați exact numărul total de tractoare ce aveți,indicând pe tipuri câte din ele au nevoie de reparație".Trimiteți o hartă cu centrele unde sunt depozitate,arătând numărul și tipurile lor pe centre!

P.C.M.

M.A.

Scrisori III

Volumul 17

23

Pagina 173.-10 Noembrie 1942,Nicolare Mareș către M.

Antonescu :

Pentru chestiunea moto-culturii are nevoie de câteva date dela Guvernământul Transnistriei.Dă textul telegramei ce urmează a fi trimisă Guvernământului Transnistriei.-

"Telegrafiați exact numărul total de tractoare ce aveți,indicând pe tipuri câte din ele au nevoie de reparație".Trimiteți o hartă cu centrele unde sunt depozitate,arătând numărul și tipurile lor pe centre

Dl. General Ion Antonescu, Conducătorul Statului : Domnilor, în primul rând țin să vă mulțumesc pentru atențiunea Dvs. de a fi venit la gară și la plecarea mea cât și la sosirea mea, precum și pentru sentimentele manifestate față de persoana mea. -

În același timp doresc să vă informez cât mai mult posibil asupra celor ce s'au petrecut la Roma. -

Dv. știți foarte bine că la Roma am fost invitat să merg ; deasemeni și la Berlin. Am luat calea Roma-Berlin, pentru că să mă duc la Berlin cu lucruri concrete dela Roma, pentru că știți că la Berlin există foarte forța cea mai puternică și noi suntem mai strâns legați cu Berlinul atât în domeniul economic cât și în cel politic. -

.....
Cu privire la chestiunea în legătură cu Rusia, această este o problemă mai vastă, mai complicată, care nu se poate trânza imediat, pentru că nici cei cari sunt înfinit mai mari și înfinit mai puternici decât noi nu o pot trânza imediat. Sunt chestiuni care reclamă soluționarea problemei în etape succesive și la momentul oportun. -

.....
Știți că deocamdată nu este nici un pericol de război din acea parte, pentru că frontierele noastre sunt garantate de puterile Axei și această garanție va juca cu atât mai mult când vom semna săptămâna viitoare un act pentru siguranța și poziția noastră europeană, act de o importanță capitală. Astfel, în această privință n'avem nici o temere. -

Deci problema rusească o vom rezolva pe plan internațional, când se vor rezolva toate problemele Europei Centrale și Orientale dintre Rusia și celelalte State ale Europei și atunci ne vom prezenta și noi cu revendicările drepturilor noastre aici la Gurile Dunării. -

.....
I-am spus Ducelui că nu trebuie să facă impresia că sunt numai Germanii aici și D-sa fiind de acord, va veni la noi maximum o companie de vânători alpini, un frup simbolic de marinari la Berlin, iar în ceea ce privește aviația de vânătoare pentru regiunile petrolifere, am arătat că sunt interesați ei mai mult decât noi ca aceste regiuni să nu sufere în cazul unor represalii britanice. -

Îl rog pe dl. General Steflea să ia notă unde s'ar putea caza compania de vânători alpini, - poate în regiunea Sinaia-Predeal sau pe Valea Trotoșului, dacă sunt posibilități și în orice caz să nu-i amestecăm cu Germanii. În ce privește tratamentul lor, am discutat chestiunea și am spus că ne luăm angajamentul să-i plătim ca și pe soldații și ofițerii ceilalți. -

.....

CONSILIU DE MINISTRI

de

Luni 18 Noembrie 1940

-Consiliu se deschide la orele 18, sub președinția D-lui G.I. Ion Antonescu, Conducătorul Statului.--

Au luat parte doamii :

Horia Sima, Vice-Președintele Consiliului de Miniștri ;

Mircea Cancicov, Ministrul Economiei Naționale ;

General C. Petrovicescu, Ministrul Afacerilor Interne ;

Prof. Traian Brăileanu, Ministrul Educației Naționale, Cultelor și Artelor ;

Profesor Mihail A. Antonescu, Ministrul Justiției ;

Mihail Sturdza, Ministrul Afacerilor Străine ;

George Cretzianu, Ministrul Finanțelor ;

V. Iasinachi, Ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale ;

Ing. N. Mares, Ministrul Agriculturii și Domeniilor ;

Prof. Lt. Col. N. Dragomir, Ministrul Coordonării și Statului Major Economic ;

Prof. Ion Protopopescu, Ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor ;

General Gh. Dobre, Subsecretar de Stat la Minist. Apărării Naționale, pentru Inzestrarea și Administrația Armatei ;

General C. Pantazi, Subsecretar de Stat la Minist. Apărării Naționale, pentru Armata de Uscat.--

Comandor Gh. Jienescu, Subsecretar de Stat la Minist. Apărării Naționale, pentru Aer ;

Contra Amiral Gh. Koslinsky, Subsecretar de Stat la Minist. Apărării Naționale, pentru Marină ;

Const. Papanace, Subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor ;

Corneliu Georgescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naționale pentru Colonizare și Populația Evacuată ;

Al. Rioșanu, Subsecretar de Stat la Minist. Afacerilor Interne, pentru Populație și Siguranță ;

Horia Cosmovici, Subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri, pentru Problemele Doctrinare ;

General Ioanițiu, Șeful Marelui Stat Major ;

General Ilie Șteflea, Secetar General al Minist. Apărării Naționale ;

Ovidiu Vlădescu, Secretar General la Președinția Consiliului de Miniștri.

După toate aparențele trebuie să vă anunț că am intrat într'un război de lungă durată. Dacă America susține indirect eforturile Marii Britanii, ea va putea prelungi acest război și dacă războiul se prelungește, Europa trebuie să trăiască închisă și în cadrul unei Europe închise de toate părțile României. Agricultorul este chemat să joace un mare rol și noi vom tot interesa să ne dezvoltăm, economia noastră națională, și trebuie să prindem ocaziunea și să utilizăm ceea ce nu putem face în condiții normale. Acestea sunt problemele esențiale.-

.....

.....

D.N. Dragomir, Ministrul Coordonării : Orașul Panciu care este ras de pe fața pământului se prezintă într'un mod cu totul deosebit. Trebuie să se procedeze la dărâmarea sistematică a zidurilor rămase și la reconstrucția acestui oraș istoric.-

Dr. General Ion Antonescu, Conducătorul Statului : Dar de 50 de ani scriu istorie în el jidanii. Să-l refaceți, dar pentru Români. Nici un jidan nu se va mai instala acolo.-

București, 5 Junie, 1945;

26

Domnule Acuzator Public,

Subsemnata Constanța Mares, soția inginerului Nicolae Mares, domiciliat provizoriu în Str. Dr. Gr. Mora No. 19 și actualmente arestat la Inchisoarea Militară, am onoarea a vă ruga să binevoiți a lua în considerare următoarele:

1. Soțul meu nu a fost legionar.

În ultimii ani ai guvernării Regelui Carol II, soțul meu a fost adesea și cu multă insistență solicitat de șefii legionari să se înscrie în legiune. A primit chiar de câteva ori vizitele lor, dar a refuzat categoric să participe la o mișcare politică, care dacă la începuturile ei afișa principii idealiste, pe de altă parte însă practica asasinatul și preconiza ura de rasă, antisemitismul și multe alte lucruri, de cari soțul meu avea oroare.

Într-o faimoasă broșură "Pe Marginea Prăpăstiei", publicată după rebeliunea din Ianuarie 1941, generalul Antonescu a încercat să arate că el era cu totul nevinovat de colaborarea sa cu legionarii și că vina era a unor prieteni, cari au abuzat de buna sa credință și naivitate și l'au manevrat în mrejele gardei.

În această broșură se afirmă între altele și aceea că soțul meu în 1935 - "ca unul dintre cei cu grije pentru viitorul legiunei" ar fi încercat să "atrage" pe general în gardă; "că ar fi lucrat timp de doi ani" - cu alți prieteni - "pentru a pune la cale intrarea generalului Antonescu în arena politică, fără stirea sa" - și că ar fi "înzistat" ca generalul Antonescu să cunoască pe Codreanu "chiar în casa sa." (pag.28, 30).

Se citează un pretins dialog între soțul meu și Codreanu, în care soțul meu ar fi recomandat lui Codreanu colaborarea cu generalul Antonescu. (pag.30.)

Se mai citează apoi un fapt, în sine exact, dar prezentat deformat în mod tendențios: că anume Codreanu și generalul Antonescu s'ar fi cunoscut și au discutat în casa soțului meu. (pag.30).

Deasemenea se mai afirmă că soțul meu ar fi participat la unele convorbiri ulterioare în 1937 între Codreanu și generalul Antonescu, ba chiar că ar fi insistat pe lângă Codreanu să colaboreze cu generalul Antonescu. (pag.34).

Realitatea e însă următoarea:

Soțul meu îl cunoștea pe Codreanu, dar nu îi aproba nici politica, nici metodele. El a refuzat întotdeauna să intre în legiune, pe care nici în 1935 și nici în 1940 nu a considerat-o ca un partid capabil de a guverna.

./.

Domniei-Sale

Domnului Acuzator Public Ion Raiciu.

L o c o

Soțul meu a vorbit adesea cu generalul Antonescu despre legiune și Codreanu și nici odată nu i-a ascuns părerile destul de nefavorabile ce i inspirau, metodele lor de luptă.

Întâlnirea lui Codreanu cu generalul Antonescu a avut loc în casa soțului meu, dar nu din inițiativa soțului meu.

Inițiativa întâlnirii a avut-o generalul Zizi Cantacuzino, care era un vechiu prieten al soțului meu, dar pe care soțul meu refuzase să-l urmeze când i-a propus să se înscrie în legiune.

Generalul Cantacuzino l-a rugat pe soțul meu să accepte ca Codreanu și generalul Antonescu, cari doreau să se cunoască, să se poată întâlni în casa noastră ca pe un "teren neutru".

Soțul meu din prietenie pentru generalul Cantacuzino, a acceptat, a făcut prezentările și apoi imediat a plecat de acasă lăsându-i să discute singuri.

Mai târziu la Predeal a asistat la unele discuții între Codreanu și generalul Antonescu, dar, după câte știu, nici nu a participat la ele în mod activ, nici nu a insistat pe lângă vre'unul din ei ca să colaboreze.

Soțul meu, care nu mai făcea de mult politică activă și se ocupa numai de lucrările pe cari le avea în antrepriză, nu considera pe Codreanu de talie pentru a conduce țara. El spera revenirea la vechea democrație liberă suprimată de Regele Carol II, cu partide puternice alternând la putere după normele constituționale și legale.

Versiunea din broșura "Pe Marginea Prăpăstiei" că generalul Antonescu ar fi fost "atras" în gardă, că s'ar fi lucrat "timp de doi ani fără știrea sa" pentru a-l atrage în arena politică, e tot ce poate fi mai neverosimil și e în mod evident aranjată artificial, pentru disculparea sa, când toată lumea știe cu câtă dârzenie și cu ce ambiție fără margini și fără scrupule generalul Antonescu lupta de ani de zile pentru a se impune la putere, cu orice mijloace, cu orice partid, căutând aderenți oriunde și pe oricine.

De ce tocmai soțul meu, care el însuși a refuzat să intre în legiune, ar fi insistat atât de mult "pentru a asigura viitorul legiunii" prin atragerea generalului Antonescu, care pretinde că "fără știrea sa" ar fi fost manevrat în politică și în mrejele gardei?

Chiar admitând versiunea generalului că soțul meu ar fi contribuit la luarea de contact cu garda, lucrul acesta s'a petrecut în 1935 - 1936.

Poate atunci unele iluzii asupra gardei erau încă permise.

Dar de atunci și până la venirea la putere a generalului Antonescu în 1940, trecuseră mulți ani și soțul meu pierduse de mulți ani orice iluzii ar fi putut avea, dacă le-a avut, despre gardă și rupsese de mulți ani orice contact personal cu legionarii.

De ce generalul Antonescu, care dela 1935 și până la 1940, avusese și el timp și ocazie să vadă cum evoluează garda, nu a făcut același lucru?

Față de soțul meu și față de prietenii săi personali, generalul Antonescu afirma, însă până în momentul preluării puterii, că el nu vrea să colaboreze cu legionarii și că, dacă va avea un rol de jucat în țară, scopul lui nu va fi decât readucerea ordinii în stat și în administrație și reintroducerea legalității.

Când a luat puterea, generalul Antonescu a afirmat acestor prieteni că numai silit de împrejurări admite participarea legiunii la guvern și a făcut apel și la soțul meu pentru a-l ajuta să țină în frâu pe legionari, pe cari, afirma că vrea să-i domesticească și să-i aducă în legalitate " cu ajutorul oamenilor de treabă ", sau să-i distrugă.

moment.

Soțul meu din primul/a intrării sale în guvern a luptat contra legionarilor. El a scos din slujbe dela Ministerul Agriculturii o serie întreagă de funcționari și agronomi și în toate rapoartele sale a cerut măsuri contra legionarilor.

Rezultatul a fost că legionarii l'au pus pe lista neagră a celor ce trebuiau " lichidați ", iar în timpul rebeliunii, ziarele legionare și emisiunile lor de radio îl desemnau ca condamnat la moarte.

Anexez textul proclamației citită la radio și publicată în ziarul " Biruința " din 22 Ianuarie 1941.

Indignat de slăbiciunea generalului Antonescu față de legionari și de atitudinea sa în politica externă, soțul meu și-a dat demisia din guvern la 25 Ianuarie 1941, după o ultimă ceartă violentă în care a reproșat generalului Antonescu greșelile și inconsecvența sa.

Anexez scrisoarea de demisiune, confirmând cele de mai sus.

Broșura " Pe Marginea Prăpăstiei " a apărut puțin timp după această separațiune furtunoasă, iar generalul Antonescu, cu care soțul meu rupsesse toate relațiile și al cărui spirit vindicativ era bine cunoscut, a găsit cu cale să utilizeze încercarea sa de disculpăre pentru a se răsbuna și pe soțul meu, înfățișându-l fără a se sfii de denatura adevărul în modul cel mai tendențios, ca fiind acela care l-ar fi atras în fagașul legiunii.

In 1935 !

Dar generalul Antonescu a uitat sau n'a vrut să spună că în 1940, când el a venit la putere, soțul meu era deja de ani de zile un adversar al legiunii !

2.) Soțul meu a intrat și a funcționat ca Ministru al Agriculturii timp de cinci luni în primul guvern Antonescu în următoarele împrejurări :

Cunoscând în timpul primului război mondial pe generalul Antonescu, a avut cu dânsul raporturi prietenești, în decursul căroră generalul Antonescu, îi vorbea adesea și de politică, criticând guvernarea Regelui Carol II și făcând tot posibilul spre a-l convinge că numai el, generalul Antonescu va putea introduce în România ordinea, cinstea, o bună administrație și legalitatea cea mai strictă.

./.

Părea indignat de metodele legionarilor și spunea că numai el îi va putea stăpâni și aduce în legalitate.

În politica externă, generalul Antonescu, fost timp de mulți ani atașat militar la Londra, critica aspru pe Hitler și Mussolini și declara că nici odată nu le va ierta luarea Ardealului. El se afirma convins de victoria aliaților și spunea că România trebuie să se strecoare cum poate, să evite o cîmpire de către germani, chiar cu prețul unor dureroase concesiuni materiale și de amor propriu pentru a putea fi din nou liberă pe mișcările ei în momentul păcii.

Pe vremea aceea generalul Antonescu nu preconiza nici lovitură de stat, nici dictatură, nici stat legionar, nici infeudare la axă.

Soțul meu îl credea om de bună credință și bun patriot.

Generalul Antonescu reușise să convingă multă lume că va fi un șef de guvern, care va putea salva țara de pericolul războiului, de multe rele și de multe primejdii.

Puterea a luat-o singur fără a se consulta cu nimeni, folosindu-se de unele mișcări de stradă prin cari a intimidat pe Regele Carol și l-a convins să abdice.

Când și-a constituit primul guvern s'a adresat și soțului meu, pentru a-i oferi un portofoliu.

Soțul meu, foarte sceptic, la început a refuzat, dar generalul Antonescu a făcut cu multă insistență apel la patriotismul lui, cerându-i să intre în guvern, mai ales pentru a-l ajuta împotriva tendințelor legionarilor de a acapara puterea. Soțul meu, după multe șovăeli, a primit cu condițiunea ca să conducă numai un departament nepolitic, pur tehnic și anume agricultura, pentru care avea o deosebită pregătire, fiind unul din cei mai competenți și pasionați agricultori din țară.

Chiar din primele zile însă ale guvernării, soțul meu a fost foarte decepționat de felul cum generalul Antonescu înțelegea să guverneze, sub ferula legionarilor, cu metode și atitudini dictatoriale. Ajuns la putere generalul Antonescu se schimbase total.

Soțul meu și generalul Antonescu au avut chiar din primele zile discuții aprinse, iar felul tăios al generalului a dus la imediată răcire a raporturilor dintre ei.

Cam la trei săptămâni după începutul guvernării, soțul meu a făcut la începutul lunii Octombrie, 1940, un raport confidențial (anexat aci) în care arăta că nu poate face nimic pentru agricultură și pentru semănături, din cauza amestecului legionarilor și cerea imediată lor înlocuire cu elemente pricepute.

Anexez deasemenea raportul-răspuns al Ministrului de Interne legionar, generalul Petrovicescu, din 26 Octombrie 1940, din al cărui conținut se poate vedea cari erau obiecțiunile soțului meu

față de felul cum se guverna și cum se administra sub oblăduirea legionară.

Rezoluția generalului Antonescu pe raportul generalului Petrovicescu, pe care îl posed în original, a fost: "nu-mi trebuie polemică".

Soțul meu și generalul Antonescu, certăți din primele zile ale guvernării, nu mai erau prieteni, nu se mai vedeau, nu și mai vorbeau și nu se mai întâlneau decât în mod oficial.

În timpul lunilor Noiembrie și Decembrie 1940, soțul meu era tot mai nemulțumit de politica internă a generalului Antonescu și se arăta îngrozit de cele ce se pregăteau în politica externă ajunsă sub complecta dominațiune a germanilor.

Cu ocazia unor discuțiuni violente, în care soțul meu i-a reproșat toate greșelile și totala sa schimbare de atitudine, generalul a devenit insultător, așa că soțul meu și-a prezentat definitiv demisia scriindu-i la 25 Ianuarie, 1941 scrisoarea aci anexată, în copie, în care îi repetă reproșurile pentru greșelile ce le comitea.

După eșirea din guvern, soțul meu a fost ales președinte al Consiliului de Administrație al Creditului Industrial. După foarte scurtă vreme a fost scos de către Mihail Antonescu.

A fost ales președinte al Consiliului de Administrație la Societatea de Telefoane. După puțină vreme a fost silit să demisioneze prin chiar intervenția generalului Antonescu, deoarece ceruse concedierea unui director protejat de dl. Ottulescu.

Apoi a fost ales președinte al Uniunii Centrale a Sindicatelor Agricole, ocupându-se numai de chestiuni pur profesionale.

Raporturile cu generalul Antonescu au încetat complet

Ca președinte al Uniunii Sindicatelor Agricole, a fost primit de câteva ori în audiență de ex-mareșalul Antonescu, dar la fiecare întrevedere, fiind ambii violenți, în loc de împăcare, urma o nouă ceartă și nu se mai vedeau și nu și mai vorbeau luni de zile. Cearta între ei era de notorietate publică.

Generalul Antonescu era mai ales furios pe soțul meu pentru că acesta îi reproșa trei lucruri: intrarea în războiu alături de Germania, mosurile antisemite și jaful de administrație.

Singurul lucru obținut de soțul meu a fost renunțarea de a obliga pe evrei să poarte un semn distinctiv, ca în Germania, Ungaria, etc.

Evreii din București știu lucrul acesta destul de bine.

În privința războiului, soțul meu împărtășea complet părerile cari le avea și dl. Dinu Brătianu. Am avut împreună lungi conversații, în cari ambii căutau mijloace pentru a împiedeca parti-

ciparea la război și pentru a-l convinge cel puțin pe generalul Antonescu să nu treacă dincolo de Nistru. Cred că dl. Dinu Brătianu nu ar refuza să confirme acest lucru.

Tot Bucureștiul știa că soțul meu era singurul om, care îndrăznește să spună ex-mareșalului adevărul în față fără nici o frică

Dar soțul meu nu se mulțumea să vorbească. El a adresat ex-mareșalului o serie de scrisori, în cari îi semnală toate greșelile pe care le făcea, toate abuzurile ce se comiteau în jurul lui și îi critica politica sa internă și externă, cerând spre pildă într-o scrisoare din 18 Noembrie, 1943, (aci anexată, cu rezoluția ex-mareșalului) repatrierea evreilor deportați în Transnistria și un tratament omenesc pentru evrei - sau denunțând printr-o altă scrisoare din 21 Decembrie, 1942, toate greșelile guvernării și toate jafurile și abuzurile dela Patronaj, dela Propagandă, dela Românizare și înfieră incompetența diferitelor departamente și atrăgea atenția serioasă asupra generalei nemulțumiri din țară.

Câte odată primea drept răspuns scrisoarea înapoi cu rezoluții insultătoare, sau primea scrisori mângălite cu creionul albastru pe bucăți de carton (scrisoarea aci anexată a ex-mareșalului din 21 Decembrie, 1942) în cari soțul meu era tratat drept " nebun de legat ", " ticălos ", " idiot ", etc. și era amenințat cu punerea în lanțuri.

Dealtminteri eram incontinuu preveniți că în foarte scurtă vreme soțul meu va fi arestat și internat în lagăr. Casa și telefonul erau supravegiate.

După demisia din guvern, raporturile între ex-mareșalul Antonescu și bărbatul meu nu au fost nici odată reluate și chiar dacă se întâlneau vre'odată în public, nu mai exista nici un contact personal.

La aceasta s'au mai adăugat multe și penibile șicane de toate felurile. Nu i se putea ierta, spre pildă soțului meu că intervenea în favorul evreilor și că îi ajuta atât în mod general, cât și în toate cazurile particulare, ori de câte ori era solicitat.

Soțul meu nu a avut raporturi nici cu naziști germani, nici cu fasciști italieni.

Imi permit să anexeze câteva documente și câteva scrisori din cari se poate vedea exactitatea celor afirmate mai sus:

1/ Apel legionar din 22 Ianuarie, publicat în ziarul legionar " Biruința " din 22 Ianuarie, 1940 și repetat la radio, în care Nic. Mareș e condamnat la moarte de legionari;

2/ Raport confidențial al Ministrului de Agricultură N. Mareș din Octombrie, 1940, în care cere între altele îndepărtarea legionarilor din administrație;

3/ Raport - răspuns din 26 Octombrie, 1940 al Ministrului de Interne general Petrovicescu, în care apără pe legionari și

se apără de acuzațiile aduse de Ministrul Agriculturii N. Mares;

4/ Scrisoarea adresată la 25 Ianuarie 1941 de N. Mares Generalului Antonescu cu ocazia demisiei din guvern, în care îi reproșează felul cum se poartă și cum guvernează;

5/ Scrisoarea adresată de N. Mares ex-mareșalului Antonescu la 21 Decembrie, 1942, în care e criticată guvernarea și se denunță nemulțumirea din țară;

6/ Răspuns al ex-mareșalului Antonescu din 22 Decembrie, 1942, la scrisoarea de mai sus, în care N. Mares e tratat drept nebun, idiot, ticălos, ascultând numai tot ce-i spun "jidanii" și amenințat cu punerea în lanțuri;

7/ Scrisoarea din 18 Noembrie, 1943 în care N. Mares cere ex-mareșalului Antonescu repatrierea evreilor din Transnistria și un tratament uman;

8/ O adresă din 4 Ianuarie, 1943 a Ministerului Economiei Naționale, din care se vede că N. Mares denunță situația țării ca fiind dezastruoasă;

9/ Scrisoarea adresată de N. Mares ziaristului Joldea Rădulescu (care probabil posedă încă originalul) în care e criticată toată politica ex-mareșalului și care era destinată a-i fi arătată;

10/ Câteva scrisori și declarații trimise de unii din numeroșii evrei pe cari i-a ajutat N. Mares și cari mi le-au trimis când au auzit de arestarea lui;

11/ O scrisoare din 30 Ianuarie, 1941, a funcționarilor Ministerului Agriculturii primită după demisia din postul de Ministru;

12/ O adresă din 17 Martie 1942 a Uniunii Sindicatelor Agricole în care se cere ca guvernul să nu mai favorizeze pe germani la cumpărarea produselor agricole în dauna producătorilor români, și a firmelor române exportatoare;

13/ O adresă din 4 Maiu, 1942 a Uniunii Sindicatelor Agricole în care se cere ca pescuitul lacurilor din sudul Basarabiei să nu fie concesionat germanilor, ci unor societăți române.

Față de toate acestea, îmi permit a vă ruga, Doamne Acuzator Public, să binevoiți a aproba liberarea soțului meu, pe care eu îl cred cu totul nevinovat și care este un om bătrân de 70 de ani și suferă de o boală grea și dureroasă.

Primiți vă răg, Doamne Acuzator Public, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Constanța H. Mares
Constanța Mares,

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
PREFECTURA POLIȚIEI CAPITALEI
DIRECȚIUNEA POLIȚIEI DE SIGURANȚĂ

BRIGADA ---A S-GURANTA

CONFIDENTIAL

De. 9. vi 945
Del. 6. 292/945

Nr. 10744
29 Maiu 1945.

Către

Del. 42/1945
TRIBUNALUL POPORULUI
Dl. Acuzator Public Raiciu.

La adresa Dvs. nr. 458/945, privitoare pe numitul
Ing. N. COLAE MARES, fost min-STRU, avem onoare a vă fa-
ce cunoscut că rezultatul cercetărilor întreprinse
v'a fost comunicat cu adresa noastră nr. 11598 din
26 Maⁱ 1945.

DIRECTORUL POL-ȚIEI DE S-GURANTA,

G. J. J. J.
SEFUL SERVICIULUI;

Proces-Verbal

De depoziția martorului I. JOLDEA RADULESCU
ascultat în ziua de 15, luna Iunie anul 1945
conform art. 152, 153, 154, 157 și art. 304 din pr. pen.

Martor propus de: Dl. Ing. Nicolae Mares
Numele martorului: I. Joldea Rădulescu
Eitatea: 55 ani
Locul nașterii: Vărăști-Obedeni-Ilfov
Domiciliul: Str. Venerii nr. 15. tel. 2.17.49
Ocupațiunea: ziarist
Legătură cu învinuitul:

" " "
" " responsabil civilmente:

Dacă există vre'o dușmănie între martor și vreuna din părți:

Dacă a suferit vre'o pagubă de pe urma infracțiunii:

Dacă nu e scutit de a pune ca martor (art. 148 din pr. pen.)

Jurând conform art. 153 din pr. pen. declară: Recunosc textul scrisorii din 5 Decembrie 1943, semnată de Dl. Nicolae Mares, pe care am primit-o dela D-sa la date respectivă, în următoarele împrejurări: După ce fusesem directorul ziarului "Unirea" dela 15 Februarie 1941 până la 20 Iunie 1942, am demisionat din această calitate după ce încercasem de mai multe ori, fără rezultat, să fac acest lucru, întrucât de câte ori făceam astfel de încercări, Conducătorul Statului de atunci Ion Antonescu, îmi ordona să continui însărcinarea ce-mi dăduse. Deasemenea am reușit să demisionez din calitatea ce aveam de Secretar General al Ministerului Muncii, cu câteva vreme înainte de declararea războiului contra U.R.S.S.
Această atitudine a mea se datorește pe de o parte neînțelegerilor frecvente pe care le aveam cu Ion Antonescu și mai ales cu Mihail Antonescu, cât și poziția ce o aveam de a fi în divergență totală cu conducerea Statului în ceea ce privește războiul ce se pornise. Aflasem de intenția de a se porni război împotriva Uniunii Sovietice prin luna Mai 1941 din conversația pe care am avut-o cu un diplomat neamț.

Acuzator public,

J. Naicu

Martor,

I. Joldea Rădulescu

~~Incercarea~~ ce am făcut de a-l îndepărta pe Ion Antonescu de la gâ-
dul pornirii războiului împotriva Uniunii Sovietice, nu a dat nici un
rezultat.

Din Mai, 1942, după ce m'am retras de la gazetă, încetând gazeta, nu
am mai avut nici un fel de legătură cu Guvernul Antonescu, păstrând o
atitudine protestatară până în Octombrie 1943. În Octombrie 1943, por-
nind de la comunicarea pe care Dl. Steed a făcut-o la Radio Londra în le-
gătură cu situația României, și de la răspunsul pe care Pamfil Seicaru
l'a publicat în ziarul "Curentul" la această comunicare, am întocmit
un memoriu de 46 pagini intitulat "Vecinătatea cu Rusia" și "Politica
Internă și Externă a României", în care arătam și demonstrem că Româ-
nia, țară mică, nu trebuia să se angajeze în conflictul dintre Germania
și vecina noastră Rusia Sovietică și în special trebuia să se ferească
de a comite acte de agresiune împotriva Rusiei.

Acest memoriu l'am împărțit sub semnătură proprie la oameni poli-
tici mai de seamă din opoziție, la câțiva generali, înalți magistrați
și oameni de cultură. Unul din aceste exemplare i l'am dat și D-lui Ni-
colae Mares, cu care aveam legături personale mai vechi și pe care îl
știam că în acel moment avea sentimente de opunere față de politica ex-
ternă și internă a guvernului Ion Antonescu.

La vreo săptămână după ce i-am înmănat memoriul meu, Dl. Nicolae
Mares m'a chemat la Uniunea Sindicatelor Agricole și mi-a dat scrisoa-
rea de răspuns, care se găsește în dosarul instrucției acestui Cabinet.

Am fost de față la împrejurarea când dl. Nicolae Mares pe vremea
când era ministru de Domenii a fost bruscăt de către Ion Antonescu, care
a întrebuintat față de D-se cuvinte ofensatoare.

După ieșirea din guvern dl. Nicolae Mares îi atrăgea atenția fie în
scris, fie oral lui Ion Antonescu de greșelile pe care le făcea. Știu de
exemplu, din relatările ce mi-a făcut chiar atunci dl. Nicolae Mares că
D-se a reușit să-l vadă pe Ion Antonescu la Cartierul General în tin-
pul asediului Odesei, când i-a atras atenția asupra risipei ce se făcea
cu viețile românești cu ocazia acestui asediu.

Știu de asemenea că dl. Nicolae Mares a dorit și a încercat să ia
contact cu Majestatea Sa Regele, cu Dl. Maniu și Dl. Dinu Brătianu pentru
a organiza o eventuală înlăturare a guvernului Antonescu. D-se însă nu
a reușit să-l vadă decât pe dl. Dinu Brătianu.

Dl. Nicolae Mares era în permanență frământat și îngrijorat de si-
tuația țării, așa cum fusese angajată prin intrarea în război și condu-
cerea războiului.

Citindu-i-se, stăruie și semnează.

Acuzator Public,
Avocat Ion Raiciu

7. Raiciu

Martor,

7. Ioldea Rădulescu

Citindu-i-se și declarând că este exactă martorul semnează

nu voiește a semna, nu poate semna neștiind carte.

Acuzator public,

Martor,

TRIBUNALUL POPORULUI
CABINETUL I. INSTRUCTIEDosar Nr. 42 / 1945O R D O N A N T A Nr.
1945 Iunie 21

Noi Avocat Ion Raiciu, Acuzator Public, la Cabinetul I. depe lângă Tribunalul Poporului;

Având în vedere că din cuprinsul dosarului, se constată că Inginerul NICOLAE MARES, domiciliat în București, str. Grigore More nr. 19, este trimes în cercetarea acestui Cabinet, pentru crima de a fi contribuit la dezastrul țării.

Considerând că potrivit dispoz. art. 5 din legea nr. 312/1945 com cu art. 120 și 121 din pr. penală, acuzatorii publici vor putea lua orice măsură asigurătoare asupra bunurilor bănuților și ale altor persoane fizice sau juridice, măsuri care vor rămâne în ființă până la judecarea cauzei.

Având în vedere că în speță, din cuprinsul interogatoriului luat bănuțului, cum și din cuprinsul actelor dosarului, se constată că acesta posedă ca avere un imobil situat în București, str. Sopotul Fântânelor nr. 7, o moșie denumită Găgeni, în comuna Vintileanca Jud. Buzău, în suprafață de 300 ha. și un număr de acțiuni ale Creditului Rural.

Având în vedere că pentru ca statul să se poată despăgubi de daunele ce bănuțul i-ar fi putut aduce prin activitatea sa ce a dus la faptul incriminat (de care este bănuț), ~~xxxxxx~~ și pentru ca el bănuțul să nu poată înstrăina această avere, urmează a se înființa un sechestrul asigurător, asupra întregii averi, a se numi un custode care să administreze averea și a se interveni în acest scop la Tribunalul în circumscripția cărui sunt situate imobilele și de asemenea la instituțiunile unde posedă titluri (acțiuni), pentru a se lua măsuri ca aceste acțiuni să nu fie înstrăinate.

PENTRU ACESTE MOTIVE :

O R D O N A M ?

Iniințarea unui sechestrul asigurător, asupra întregii averi proprietatea bănuțului Ing. NICOLAE MARES, domiciliat în București Str. Grigore More nr. 19;

Se va interveni la Tribunalele în circumscripția cărora se află averea imobilă, pentru instituire de sechestrul și custode și la instituțiunile unde susnumitul posedă acțiuni pentru ca să se ia măsuri ca aceste acțiuni să nu fie înstrăinate.

Data în cabinetul nostru azi 21 Iunie 1945.
Acuzator Public, *Ion Raiciu*

Se va elibera in certificat
 prin care sa se arate
 1. Lata in carcerare, acestui bolnav pentru
 crima de deposedare
 2. Instructia in fiind terminata in 1^a de
 inca ordonanta
 3. Petitiunea a fost eliberat de la C.M.C cu obligatia
 de a se prezenta la Pref. Politiei Capitalei
 7. Noi in

1945

Int J
 J

Comandantul Recusator

1945 21 June

Int. 331/965

22

36

Manuale Accusator Publici

Am urmas a va' ruga sa-lume
vati-a despecere sa va se libereze
cu certificat in care sa se caile-
tate ca:

- 1) nu s'ce dat ordonanta de
inmărire în cauză mea
2) ca nu sunt concedat
3) ca sunt liber să mă pot
deplasa la Buzău, pentru a
trece în noi.

Cecilia Schenck

J. Jones
Fr. Dr. George Morrell
Pace & Morrell

Sal
 Genl. Cuapatar Public al Trib.
 Popocatepetl S. E.

TRIBUNALUL POPORULUI
CABINETUL I INSTRUCȚIE

CERTIFICAT

Nr. 617-617-

Astăzi 21 Iunie 1945;

Noi, Ion Raiciu, Acuzator Public al Cabinetul I. depe lângă Tribunalul Poporului, eliberăm prezentul certificat la cererea făcută de Dl. Inginer NICOLAE MARES, din București, strada Grigoriu nr. 19, cu următorul cuprins :

1.) Că, susnumitul este în cercetarea acestui Cabinet pentru crima de dezastrul țării;

2.) Că instrucția nefiind terminată nu s'a dat încă ordonanța și

3.) Că petiționarul a fost eliberat dela ^{incheierea} Curtea Marțială a Capitalei, cu obligațiunea de a se prezenta săptămânal pentru viză la Prefectura Poliției Capitalei.

Pentru care am eliberat prezentul certificat.

ACUZATOR PUBLIC,

Avocat Ion Raiciu

(38)
78

DIRECȚIA DE ÎNCHEIERI
Av. Ion Băneanu

Nr. 631
21 Iunie 1945

DOMNULE PRESEDINTE,

Avem onoare a vă înainta o copie legalizată depe ordonanța acestui Cabinet, din 20 Iunie 1945, prin care s'a înființat un sechestrul asigurător asupra întregii averi proprietatea bănuitalui Ing. Nicolae Mares, domiciliat in Bucutesti Str. Gr. Mora Nr. 19, așa încât vă rugăm să binevoiți a înființa un sechestrul judiciar asupra averii aflate în Circumscripția acelu Tribunal și anume a moșiei Găgeni Jud. Buzău Com. Vintileanca in suprafață de 300 ha. numindu-se un sechestrul care să administreze această moșie și săculeagă toate produsele.

./.

PRESEDINTE AL TRIBUNALULUI BUZAU

88
28

Totodată vă rugăm să binevoiți a
lua inscripție ipotecară asupra acestei
moșii și a imobilelor aflate pe ea, dea-
semena a se sechestra toată averea imobilă
aflată pe moșie.

ACUZATOR PUBLIC,

Av. Ion Raiciu.

21 Iunie 1945

DOMNUL PREȘEDINTE,

Aven omor să vă înaintez o copie la-
galizată după ordonanța acestui Tribunal, din
20 Iunie 1945, prin care s'a înființat un
sechestrul surselor averii întregi averi
proprietatea bănească Ing. Nicolae Mareș,
domiciliat în București Str. Gr. Moris Nr. 19,
ca înost vă rugăm să binevoiți a înființa
un sechestrul surselor averii aflate în
circumscripția acestui Tribunal și anume a mo-
șiei Găgani Ing. Bănuș Com. Vintilănești în cu-
prinsă de 300 ha. numindu-se un sechestrul
care să administreze această moșie și să cu-
leze toate produsele.

PREȘEDINTE AL TRIBUNALULUI BUCUR

Nr. 632
21 Iunie 1945

I

DOMNULE DIRECTOR GENERAL,

Avem onoare a vă înainta o copie legalizată depe ordonanța din 20 Iunie 1945 a acestui Cabinet prin care s'a ordonat înființarea unui sechestru asigurător asupra întregii averi proprietate bănuitalui Ing.Nicolae Mares, domiciliat în București Str.Gr.Mora Nr.19 și vă rugăm să binevoiți a lua măsuri ca acțiunile ce numitul a cumpărat dela acea societate să nu poată fi înstrăinate.

AȚUZATOR PUBLIC,
Av.Ion Raiciu.

DIRECTOR GENERAL AL SOCIETATII "CREDITUL
RURAL"

40
100

I

Nr. 633
21 Iunie 1945.

DOMNULE PRIM PRESEDINTE,

Avem onoare avă înaintaie legalizată depe
ordonanța acestui Cabinet, din 20 Iunie 1945, în
care s'a ordonat înființarea unui sechestr
asigurător asupra averii proprietatea bănuitului
Ing. Nicolae Mareș, din București Str. Gr. Mora
Nr. 19, și vă rugăm să binevoiți a numi un
secheastru judiciar asupra imobilului din Bucu-
rești str. Sopotul Fântinilor Nr. 7 care să adminis-
nistreze acest imobil și deasemenea averea ~~imobi~~
mobiliară aflată în imobil.

Întodată vă rugăm să binevoiți a lua inscrip-
ție ipotecară asupra imobilului., și a face poprire
pe acțiunile ce numitul le are la Soc Creditul
Rural.

ACUZATOR PUBLIC,

Av. Ion Raiciu

PRIM PRESEDINTE AL TRIBUNALULUI IIEOV

București, 17 Junie, 1945,

la Mr. J. Flory
Nr. 26. VI 947

41
Lit. 339/947

Domnule Acuzator Public,

*SP 42
1-945*

Subsemnatul Nicolae Mares, inginer, deținut în închisoarea C.M.C., Secția deținuți politici, vă rog să binevoiți a lua cunoștință de următoarele lămuriri în legătură cu acuzațiunile ce mi se aduc.

S'a depus la acest Onor. Cabinet de către soția mea un memoriu la care s'a atașat unele copii și fotocopii de documente, care deși nu au o legătură directă cu faptele pentru care mi s'a deschis acțiunea publică pe baza art. 1, al. a și b, și art. 2 din legea 312/945, totuși din simpla enumerare a situațiilor create, se poate ușor vedea cât de nedreaptă este inculparea ce mi se aduce.

Am făcut parte din Ministerul Antonescu dela 15 Sept. 1940, până la 25 Ianuarie 1941.

Imprejurările cunoscute din vara anului 1940 determinaseră pe fostul Rege Carol II să însărcineze cu formarea Guvernului pe Generalul Antonescu, care conducând în mod provizoriu guvernul cu echipa fostului prim-ministru Gîgurtu, a săvârșit lovitura de Stat care a determinat abdicarea Regelui, iar Generalul Antonescu și-a însușit prerogativele regale aproape în întregime, a desființat Constituția, subordonându-și Justiția și Armata.

Deși luase puterea încă dela 3 Septembrie, Generalul Antonescu nu reușea să formeze un guvern: mișcarea legionară care îl ajutase la reușita loviturii de Stat, era incapabilă să dea o echipă de guvernare, fiindcă solicitarea ei producea o legitimă teamă în sufletele cetățenilor conștienți: astfel că Generalul Antonescu era obligat să ducă o luptă aprigă și cu mișcarea legionară. De aceea și-a împlinit echipa ministerială cu câțiva specialiști, oameni de ordine, cu cari a încadrat pe miniștrii legionari.

Fiind vechi prieten cu Generalul Antonescu, am primit Ministerul Agriculturii, minister de specialitate, fără nici o rezonanță politică, și astfel am depus jurământul la 15 Sept. 1940, împreună cu toți ceilalți membri ai Guvernului.

Țin să accentuez că numirea mea s'a făcut numai în calitate de specialist, iar nu de membru al vreunei mișcări politice: nu am fost membru al mișcării legionare și nici nu am devenit mai târziu fiindcă nici odată nu am împărtășit ideile lor și mai puțin metodele violente practicate de ei; ca probă eșirea mea chiar în prima jumătate a lunii Octombrie, 1940, contra Generalului Petrovicescu, Ministru de Interne, care înarma pe legi-

./.

Domniei-Sale

Domnului Acuzator Public-Tribunalul Poporului

Cabinetul I-Instrucție.

onari! (A se vedea memoriul soției mele și anexa No.2).

Nu am luat parte la lovitura de Stat și toată prietenia mea cu Generalul Antonescu nu a depășit nici odată cadrul intim a unor vechi confidențe și chiar când i-am înlesnit vre-o întrevvedere politică; aceasta era cu totul întâmplător.

Ca ministru am încercat să măresc la maximum suprafața însămânțărilor de toamnă; am fost încontinuu împiedecat de rezistența organelor în subordine, numite de legionari.

Nu am avut în vedere decât interesul țării mele iar o încercare făcută de germani, -singura de altfel sub ministeriatul meu -, de a pune mâna prin societatea lor " Wohltirag " pe toată producția ovină din România sub pretext de a îmbunătăți rasa oilor, a fost drastic respinsă de mine. Aceasta se poate vedea din dările de seamă stenografiate a Consiliului de Miniștri, când am luat cuvântul, și din mărturia Profesorului medic veterinar Contescu, care, ca consilier al Ministerului Agriculturii, Direcția Zootehnică, m'a ajutat în această chestiune.

Atitudinea Generalului Antonescu s'a schimbat complet în timpul perioadei de guvernare; tragicele evenimente din Ianuarie, 1941, l-au făcut să se dea complet în brațele nemților, iar eu, scârbit, obosit, amenințat cu moartea de legionari, m-am retras din Guvern, dându-mi demisia, conform copiei ce se află anexată la memoriul depus de soția mea. După această retragere, m'am apropiat de Dinu Brătianu, și azi sunt membru al Partidului Liberal.

Din toate acestea rezultă că:

1) Nu am fost niciodată legionar; mi s'a arătat la acest Cabinet un articol din Ziarul "Cuvântul" necrolog al unui leginar Vasile Susai, semnat N. Mareș; nu am scris nici odată la Cuvântul, și cu toate că s'a renunțat de Dvs. la această acuzațiune, pentruca să nu rămâie nici o umbră de îndoială, țiiu să vă aduc la cunoștință că, întrebând pe D-rul Noveanu, fost legionar, care se găsește în închisoarea C.M.C., d-sa mi-a afirmat că a cunoscut pe legionarul Susai și că șeful de cuib al lui dela Turda era un oarecare Nicolae Mareș, așa încât de aci vine confuziunea.

Nu am fost nici odată antiparlamentar sau anti-democrat; am făcut parte din partidul Conservator, partid democrat și parlamentar.

2) Nu am profesat idei antidemocratice sau legionare, nici înainte, nici după 6 Sept. 1940, nici prin presă, nici prin graiu.

3) Ministerul meu nu a avut un rol politic, ci unul de specialitate.

4) Prietenia mea cu Generalul Antonescu nu a fost politică, ci de natură intimă. Memoriul depus de soția mea, memoriu cu conținut și aspect anecdotic, înfățișează perfect cum vedeau cei din jurul nostru această prietenie.

./.

Trecând la partea juridică a chestiunii, dupe cele expuse, se vede clar că nici unul din faptele de mai sus, nu poate intra în categoria celor sancționate de art. 1 și 2 din legea 312/945.

În adevăr, al. 1 din art. 1 al legii cere, pe lângă intențiunea culpabilă, îndeplinirea a 3 elemente pentru ca aceste fapte să constituie infracțiuni și adică:

- 1) **Militarea pentru hitlerism sau fascism;**
- 2) **Răspunderea politică efectivă;**
- 3). **Permiterea intrării armatelor germane pe teritoriul țării.**

1) Militarea pentru hitlerism sau fascism.

Aceste regimuri de megalomanie teutonă și imperialism italian, specifice țărilor lor de origină, bazate pe o singură forță politică internă militantă se recomandau printr'un autoritarism sălbatec, mergând până la crime și un antisemitism orb, violent, și printr'un militarism excesiv.

În consecință un militant al acestor regimuri trebuia:

- a - să fie partizanul unui regim autoritar, antiparlamentar
- b - să fie reprezentantul orb al mișcării politice care susținea regimul;
- c - să subordoneze interesele țării atât politice cât și economice imperialismului teutonic sau italian;
- d - să fie antisemit.

Numai citirea actelor și fotocopiilor anexe la memoriul depus de soția mea, dovedesc din plin că nu am fost nici o dată partizanul acestor idei și nici nu le-am profesat vre-o dată și cred că e inutil să mai insist în fața unor asemenea dovezi.

2) Răspunderea politică efectivă. Principial se poate spune că un Ministru are răspundere efectivă; în ceea ce privește însă trebuie constatat că în cadrul problemei militare, adică intrarea unor trupe germane în țară, Ministerul Agriculturii nu avea nici un cuvânt de spus. Asemenea convențiuni se încheie sau se perfectează de Ministerul de Externe, de Interne și de Războiu împreună cu Marele Stat Major. Nici o convenție militară sau de politică de ori ce fel, nu se încheie de Ministerul Agriculturii; de aceea nu am fost chemat să particip decât la Consiliile de Miniștri, unde erau chestiuni de agricultură.

3) Permiterea intrării armatelor germane pe teritoriul țării.

Aci trebuie făcut o discriminare fiindcă problema e nevoie să fie privită din două puncte de vedere:

- a- un aspect politic care pregătește și organizează pe cel de al doilea punct al
- b- aspectului militar.

Să discutăm aceste două aspecte:

Pregătirea legăturilor noastre cu Germania a fost începută sub Regele Carol II de Guvernul Tătărescu și continuată apoi de Guvernul Gigurtu.

În broșura sa: "Evacuarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord" dl. Tătărescu, dupe ce face un istoric evocând toate mesagele Coroanei, contrasemnate de toți Președinții Consiliilor de Miniștri dela 20 Nov. 1919 și până la manifestul-program al Guvernului Miron Cristea din 13 Februarie, 1938, trece în revistă toate evenimentele până la Consiliul de Coroană din 27 Junie 1940, când d-sa era Prim-Ministru și încheie textual:

"Si acum ce trebuie să facem".

"În cadrul întocmirii acestei ordine Europeene se vor ridica problemele referitoare la o nouă organizare economică și la o nouă organizare politică, etc. etc. (pag.24).

Mai jos:

"Trebuie apoi să accelerăm întregul proces de adaptare a României la noua ordine Europeană".

"Adaptare externă și adaptare internă" (pag 25).

Si în fine:

"să privim evacuarea Basarabiei și a Nordului Bucovinei ca un moment din bătălia începută pentru apărarea hotarelor României Mari". (pag.26).

Iar la 2 Julie 1940, apare comunicatul Guvernului Tătărescu cu următorul conținut în limba franceză:

"Notre nouvelle orientation de politique étrangère est déterminée par le nouvel ordre Européen, qui est en voie de réalisation. Dans le cadre de cette politique nouvelle, la Roumanie renonce aux garanties anglo-françaises", dupe care dl. Tătărescu a făcut o declarație solemnă Ministrului Fabricius, prin care afirma dorința de încadrare în politica Axei.

Din toată această expunere, se vede că România nepunându-se apropia de Rusia, a căutat să obțină prietenia acesteia pe cale indirectă prin Germania, care din August 1939 se găsea în cea mai strânsă prietenie cu Rusia. Alianța aceasta funcționa desăvârșit fiindcă se soluționase problema poloneză; se țineau de ambele părți discursuri categorice afirmând unirea celor două țări proletare. Rusia furniza Germaniei materii prime cu toată conștiinciozitatea, etc.

Din cauza acestei strânse legături cu Rusia, Germania nu numai că nu a putut ajuta cu ceva România, dar i-a impus și accelerarea soluționării problemei ardelenice care a dus la Dictatul dela Viena; cartea fostului Ministru al Afacerilor Străine Gafencu "Preliminaires de guerre à l'Est" afirmă categoric acest lucru.

./.

Guvernul Gigurtu spre a manifesta dorința sa de prietenie, cere Germaniei trupe care să instruiască armata noastră. Cererea făcută la finele lunii August se soluționează principal, fără să fie însă pusă în practică.

Abdicarea Regelui Carol a întărit enorm puterea Generalului Antonescu, care a mers apoi pe drumul trasat de guvernele Tătărescu și Gigurtu și a permis ca în Octombrie, 1940, să intre în față trupele de instrucție cerute de guvernele anterioare.

Pentru aceste trupe de instrucție guvernul Român plătea 100 milioane lei lunar.

Cert este că în prealabil în nici un Consiliu de Mini-
tri nu s'a discutat această operațiune și nici în particular de mine cu Generalul Antonescu.

Nimeni nu putea da acestei operațiuni un aspect neliștitor, deoarece venirea acestor trupe nu a atras nici o observațiune din partea U.R.S.S.-ului și era normal pentru oricine să creadă că venirea trupelor de instrucție germane se făcea de acord cu Guvernul Rus, în spiritul alianței desăvârșite ce unea Rusia cu Germania.

Astfel fiind, venirea unor trupe germane de instrucție la noi, nu poate fi socotită ca intrând în denumirea legală a celor 3 elemente constitutive a delictului.

În ceea ce privește intențiunea mea culpabilă, ea nu rezultă de nicăeri. Mai mult, nu poate fi vorba de o rezultare implicită a acesteia, ci de o manifestare expresă: astfel că în nici un caz nu pot intra în prevederile art.1 al.1, pentru pregătirea sau desăvârșirea faptelor incriminate mai sus.

Cu atât mai mult nu mi se pot aplica dispozițiunile al. 2 al art. 1, căci acest aliniat cere militarea prin orice mijloc pentru pregătirea războiului.

Afirm deci categoric fără putință de desmintire că nu am militat în nici un fel pentru faptele de mai sus.

Nu pot intra, dealtfel, nici în prevederile art.2; fără a mai face distincțiuni de amănunt, știu să observ că art.2 stabilește vinovăția celor de desastrul țării, prin săvârșirea de crime de războiu, sau infracțiuni săvârșite în timpul războiului. Dar eu am fost ministru numai în timp de pace, astfel că art. 2 în nici un caz nu mi se poate aplica.

Ar rămâne de discutat anumite fapte în legătură cu relațiunile mele cu mareșalul Antonescu. Memoriul depus de soția mea lămurește pe deplin aceste relațiuni.

Știu să observ că nu am avut nici un amestec efectiv în relațiunile Generalului Antonescu cu Codreanu, decât a le înlesni o întrevvedere și atâta tot.

46
16

Dealtfel, Generalul Antonescu nu a fost sprijinit de Codreanu, ci de Horia Sima, pe care eu abia l-am cunoscut împreună cu ceilalți miniștri legionari, la cele câteva Consilii de Miniștri la care am luat parte: aceste fapte însă nu pot avea nici o consecință de ordin judiciar.

In încheiere, Domnule Acuzator Public,

După cum ați binevoit a-mi comunica verbal că inculparea ce mi se aduce se reduce la răspunderea ce am pentru permiterea intrării armatelor germane pe teritoriul țării, socotesc că în urma acestor lămuriri nu pot fi trimis în judecata Tribunalului Poporului și vă rog să binevoiți a dispune închiderea dosarului meu prin darea ordonanței de neurmărire; aceasta cu atât mai mult cuvânt, deoarece prin faptul că luându-se înscricție ipotecară pe averea mea, nu aș mai putea ridica recolta de grâu în suprafață de 125 Ha. dupe moșia mea Găgenii-de-Jos, Jud. Buzău, semănată de mine și care astfel s'ar risipi tocmai acum când e mai multă nevoie de producție.

Anexez copie de pe petițiunea ce am depus la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, înregistrată sub No...
.....

I. I. I. I. I.

București, 26 Iunie, 1945, 67

DOMNUL MINISTRU,

Subsemnatul N. Mareș, inginer, domiciliat în București, Str. Dr. Gr. Mora No. 19 (Parcul Jiamu), am fost cercetat de Cabinetul I de Instrucție (Dl. Acuzator Public Raiciu) al Tribunalului Poporului și lăsat liber, fără a se da ordonanță de neurmărire.

În consecință s'a luat inscripție ipotecară, intervenindu-se la Tribunalul Buzău, pentru numirea unui custode la moșia mea Găgeni, Lot I și II, Comuna Vintileanca, custode ce nu a fost încă numit deși secera recoltelor a început.

Rezultatul acestei măsuri care în urma depunerii anexatului memoriu la Tribunalul Poporului; se vede că este de nedreaptă, va fi că voi pierde cele 125 Ha. grâu A 15, care promit o recoltă abundentă, fiind semănate de mine în arături tratate cu superfosfat.

Afară de aceasta bogatul inventar agricol ce aveam la moșie s'a luat în Curtea Primăriei, rămânând expus la furturi, ploa și vânt, când putea fi lăsat în hangarele acoperite și podite cu beton dela conacul moșiei, sub paza organelor agricole.

Dacă se mai adaogă, că cele 23 de Ha. plantație pomi fructiferi de cea mai bună calitate au fost invadate de omizi; că s'a tăiat pădurea; că s'au furat uși, ferestre, tablă, țiglă de pe acoperișuri, mobile, curele dela mașinile de treier, motoare, etc. se vede bine ce pagubă enormă este pentru economia generală a țării și ce foamete va surveni din nerespectarea bunurilor private, cari în loc să revie acestei economii generale devenind publice, s'au irosit la toate vânturile.

Cu onoare vă rog să binevoiți a interveni să se numească cât mai curând un agronom dela Camera de Agricultură din Buzău drept custode, care să recolteze grâul, fiindcă astfel lăsat la voia întâmplării, nu se va alege nimica de dânsul.

Anexez copie de pe memoriul depus de mine la Cabinetul de Instrucție I, al Tribunalului Poporului, în urma căruia am fost lăsat în libertate.

Cu toată stima,

N. Mareș

Domniei-Sale

Domnului Ministru al Agriculturii și Domeniilor.

l o c o

Raport al Ministrului
Agriculturn

Președenția Consiliului
de Miniștri
Cabinetul Civil
No. 1955 c.c. 30. X. 1940

1) Situația semănăturilor e alarmantă:

176.540 ha. la 22 Oct. 1940

416.351 " " 22 " 1939 cu toate întreruperile de ploi

2) Cauzele:

Nu se lucrează la sate: Primarii noi numiți nu au nici o autoritate, sătenii neacordându-le nici o încredere (a se asculta inspectorul agricol Trandaburu dela Brăila, inspectorul general al Jandarmeriei Generalul Vasiliu, Cămarășescu, etc. Legionarii pierd în fiecare zi încrederea populației, rămâne o singură realitate și nădejde, Generalul Antonescu.

La Prefectura Buzău, Horia Sima, foarte bine intenționat a acordat toată încrederea sa Prefectului Hagi Moscu; după plecarea sa, legionarii au cerut Prefectului să demisioneze.

Polițaiul Orașului Buzău a împărțit legionarilor arme găsite la poliție (comunicat de Prefectul Hagi Moscu).

Se pare că nici Horia Sima nu mai impune legionarilor (a se întreba Generalul Vasiliu, Hagi Moscu, etc.)

Am fost la 11 Octombrie la Covurlui: am făcut toate schimbările cerute de Prefect, mi s'a promis tot concursul: rezultatul, deși a plouat de o săptămână, până la 22 Octombrie s'a semănat ridicola suprafață de 150 Ha. grâu.

La Ialomița completă lipsă de brațe la marea proprietate, s'a cerut Prefecturii 1.000 de lucrători pentru marea proprietate. Deși Prefectul Bogdan Munteanu e foarte bun, nu s'a putut găsi în cei 40.000 de refugiați nici un lucrător: refugiații trăesc în cârciumi și din furturi. De aceea Prefectul mi-a cerut la telefon să rămâie batalioanele militare la lucru.

Generalul Vasiliu venind din Oltenia a făcut aceleași observații.

./.

Buzău

Ord. No. 3465 din
24.X.1940

Covurlui

Ord. No. 3498 din
25.X.1940

Ialomița

Ord. No. 3483 din
24.X.1940

19
49

Secretarul nostru General Chirilescu a constatat aceeași stare alarmantă în Moldova.

3) Măsurile de luat imediat pentru a se face semnăturile:

a- Consursul nelimitat al Jandarmeriei, care să înlocuiască pe legionari și să scoată toată lumea la muncă.

b- Schimbarea unor prefecți legionari (Brăila, un avocat de mână 7-a, macedonean, fără autoritate; Covurlui, un tânăr care nu s'a ținut de cuvânt).

c- Imediata schimbare a unor primari cu cei ce vor indica bătrânii satului; unii legionari sunt foarte buni, majoritatea copii fără experiență și răi.

d- Suspendarea tuturor lucrărilor la șosele și chiar păduri timp de trei săptămâni. Lemne sunt suficiente în gări și pe rampele C.F.R., pentru un timp destul de lung.

e- Formarea de coloane de muncă la munte, organizate militarmente, care să fie trimise unde cere nevoia.

f- Suspendarea tuturor sărbătorilor și duminicilor; închiderea cârciumilor în timpul zilelor de lucru și a sărbătorilor: cârciumile vor fi deschise numai dela ora 18 - 22.

g- Inchiderea târgurilor săptămânale pe timp de 3 săptămâni.

h- Ministerul Coordonării timp de 3 săptămâni să nu mai ceară date statistice care ocupă tot timpul organelor agricole.

Toate acestea vor fi urmărite de jandarmi cu cea mai mare severitate.

Legionarii de treabă, cum e secretarul nostru general Chirilescu, cu care am vorbit ieri în fața Generalului Vasiliu, e de perfect acord cu aceste măsuri.

Da că se satisfac punctele de mai sus, toate semnăturile se pot face în maximum 30 de zile: nu mai e nici un moment de pierdut, nu trebuie să mai dăm crezare promisiunilor și vorbăriei.

ss/ N. Mareș

Dat Ordinul
No. 3470 din
22.X.1940

M. Comunicații
No. 3472-24.X.
M. Agr. Domenii
No. 3474-24.X.

Ordinul No.
3470
din 24.x.1940

M. Muncii Ord. No.
3473-24.X.1940

Comunicat
cu No. 3469 din
24.X.1940

România
PRESEDINȚIA
CONSILIULUI DE MINISTRI
Nr. 1955 cc./940

Copie

an 50
3
dr. B. Mares

50

București, 30 Octombrie, 1940

*Raport al generalului
Petrovici*

Domnule M i n i s t r u,

Alăturat avem onoare a vă trimite în original
adresa cu Nr. 3594 din 26 Oct. 1940 a Ministerului Afa cerilor
Interne, cu următoarea rezoluție a domnului General Antonescu:

" 29.x.1940.-

Rog pe dl. Ministru Mares să ia cunoștință.

> Polemică nu-mi trebuie.

GENERAL ANTONESCU"

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, asigura-
rea distinsei noastre considerațiuni.

SECRETAR GENERAL,

ss/ O. Vlădescu

DIRECTOR,

ss/ Dr. Aurel Gociman

Domniei-Sale

Domnului MINISTRU AL AGRICULTURII SI DOMENIILOR.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINETUL MINISTRULUI

4° 3594

Confidențial

Președintele Consiliului de Miniștri
 NO. 198 Sec. 10. X. 940

București 26 Octombrie 1940

Reg. 29. X. 1940

Man. 10. X. 1940
 Plezura ing. mitroiu
 J. Aug

DOMNULE GENERAL,

Am onoare a vă raporta că am cercetat imediat și cu deamănuntul toate cele arătate în raportul confidențial, alăturat, al Domnului Ministru al Agriculturii, constatând cele ce urmează:

a/ Domnul Ministru, a constatat că situația semănaturilor este alarmantă.-

D-sa arată că până la 22 Octombrie 1940, se făcuse numai 176540 ha semănături.-

Am cerut telegrafic Prefecților să arate situația în seara de 21 Octombrie 1940, ordinul Dvs. fiind primit în dimineața aceleiași zile.-

Rezultatul:

Suprafața arată 922.728

Suprafața însămânțată ... 232.625 ha

1.155.353 ha

În acest tablou nu intră județul Bihor dela care nu am primit încă rezultatul.-

Adaog că acest total a fost realizat într'o perioadă de secetă în deobște cunoscută.-

b/ Cauzele acestei stări de lucruri după părerea Domnului Ministru al Agriculturii, ar fi:

1. Nu se lucrează la sate.

2. Primarii noui numiți nu au nici o autoritate, sătenii neacordându-le nici o încredere.-

3. Legionarii pierd în fiecare zi încrederea populației.-

CABINETUL MINISTRULUI

Bucureşti, 26 Octombrie, 1940

No. 3594

Confidențial

Președinția Consiliului de Miniștri
Cabinetul Civil
No. 1955 c.c. 30.X.1940

29.X.

Rog pe dl. Ministru Mareș
să ia cunoștință. Polemică
nu-mi trebuie.

ss/ Gl. Antonescu

DOMNUL G E N E R A L,

Am onoare a vă raporta că am cercetat imediat și cu deamănuntul toate cele arătate în raportul confidențial, alăturat, al Domnului Ministru al Agriculturii, constatând cele ce urmează:

a/ Domnul Ministru a constatat că situația semănăturilor este alarmantă.

D-se arată că până la 22 Octombrie 1940, se făcuse numai 176.540 ha. semănături.

Am cerut telegrafic Prefecților să arate situația în seara de 24 Octombrie, 1940, ordinul Dvs. fiind primit în dimineața aceleiași zile.

Rezultatul:

Suprafața arată. 922.728
Suprafața însemăntată. . . . . 232.625 ha.
1.155.353 ha.

În acest tablou nu intră județul Bihor dela care nu am primit încă rezultatul.

Ada og că acest total a fost realizat într'o perioadă de secetă îndeobște cunoscută.

b/ Cauzele acestei stări de lucruri, după părerea Domnului Ministru al Agriculturii, ar fi:

1. Nu se lucrează la sate.
2. Primarii noi numiți nu au nici o autoritate, sătenii neacordându-le nici o încredere.
3. Legionarii pierd în fiecare zi încrederea populației.

./.

La aceste trei observațiuni, am de raportat următoarele:

La punctul 1:

Ministerul Afacerilor Interne nu a fost sesizat de nimeni, nici de organele sale obligate să o facă și nici de Dl. Ministru al Agriculturii că la sate nu se lucrează și că este nevoie să dăm concursul.

Din contra rapoartele arătau că se lucrează, exprimându-se că este drept nemulțumirea din cauza secetei care producea greutăți.

Mai mult chiar cu ocazia conferinței prefectilor, nici unul, nici chiar prefectii de Buzău și Ialomița nu au semnalat că satele nu lucrează.

La punctul 2:

După o statistică ad-hoc, din totalul de 5.555 primari rurali, au fost schimbați 3.559 iar 1.496 au rămas tot cei vechi.

Este greu de admis că toți cei 3.559 primari noi numiți sunt lipsiți de autoritate și că tuturor acestora sătenii nu le acordă încrederea.

X | Este posibil ca unii primari din cei noi, să nu aibă abilitatea primarilor partidelor, ceea ce îi poate face incozi, dar de aci și până a le aduce o descalificare în bloc este o margine greu de admis.

La punctul 3:

Imi este cu neputință pentru un moment să opun, fundat, o altă părere aceeași exprimată de Dl. Ministru al Agriculturii.

Desigur că D-sa se bazează, în speță pe informații mai complete decât le poate avea Ministerul Afacerilor Interne.

Nici unul din organele noastre de informație nu ne-a arătat că ar exista o asemenea schimbare în credința marelui masă a țărănimii muncitoare, cu micile excepții ale resturilor clientele vechilor partide de care din nefericire mai există pe alocuirea.

./.

Domnul Ministru al Agriculturii propune a fi ascultat pentru documentarea celor de mai sus un Inspector agricol, Generalul Vasiliu, Dl. Cămărășescu, etc.

Am ascultat numai pe Generalul Vasiliu care depinde de Ministerul Afacerilor Interne.

Din raportul D-sale rezultă că însămânțările au rămas în întârziere din cauza secetei, precum și din cauza primarilor noi numiți, unii din ei neavând suficientă autoritate.

Nu este deci vorba nici că nu se lucrează la sate și nici de un brevet de incapacitate aplicabil tuturor primarilor noi numiți, ci numai unora din ei.

În această privință ne permitem să reamintim că chiar și înainte de 6 Septembrie 1940 nu toți primarii dela sate erau de calitate corespunzătoare exigențelor unor munci agricole clasice.

A arunca tot ponosul asupra primarilor noi numiți este o nedreptate gratuită.

c/ Relativ la cererea de către legionari a demisiei Prefectului dela Buzău, am avut relații chiar dela D-sa care ne-a raportat înscris următoarele:

I s'a cerut într'adevăr demisia, dar înainte de vizita la Buzău a d-lui Vice-Președinte al Consiliului și nici decum după această vizită, cum arată Dl. Ministru al Agriculturii.

Prefectul dela Buzău adoagă mai mult decât atât: rapoartele D-sale personale și conducătorii mișcării legionare sunt perfect de urbane.

Destăinuirea cu cererea demisiei, declară Prefectul de Buzău, fusese făcută prietenește, într'o conversație intimă cu Dl. Mareș care a făcut caz de cele spuse fără consimțământul și fără știrea Prefectului.

Chestiunea se localizează dela sine între doi prieteni în speță prefectul de Buzău și Dl. Ministru al Agriculturii.

Ca atare Ministrul Afacerilor Interne nu crede că poate interveni în acest dialog prietenesc.

./.

d/ Chestiunea cu armele împărțite de polițaiul Ches-
turei Buzău, legionarilor, s'a petrecut în luna Iulie 1940.

Relatarea faptului a fost făcută tot în cadrul unei
conversații particulare care devine publică cu o apreciabilă în-
târziere de două luni jumătate.

e/ Prefectul județului Covurlui prin raportul d-sale
din 25 Octombrie 1940, arată că:

1. A fost însemănată o întindere de circa 83.000 ha.
porumb.

2. În cursul săptămânii în care ne aflăm (21 - 28
Octombrie a.c. se ară circa 700 ha. zilnic.

3. La sfârșitul acestei săptămâni, jumătate din cota
de hectare de grâu va fi gata.

4. Nici o alarmă nu este justificată.

5. Iși asumă răspunderea de a birui toate greutățile.

f/ Relativ la completa lipsă de brațe la cererea
proprietarilor din Ialomița, Prefectul respectiv raportează:

Marii proprietari i se plânsese Prefectului chiar din
ziua când a avut conversația cu dl. Ministru al Agriculturii că, din
cauza desconcentrării părții sedentare ale trupelor li se luaseră
soldații dela muncă.

Imediat a fost sesizat Ministerul Apărării Naționale
care a arătat că nu poate face nimic. Atunci Prefectul călcând ca-
lea ierarhică s'a adresat direct Domnului Președinte al Consiliului

Nici această intervenție nu a putut schimba situația,
totul depinzând și intrând în posibilitățile județului.

Relativ la Macedoneni Prefectul Județului Ialomița ra-
portează că ei refuză să muncească dar are grije să adaoge:

Peste 2-3 zile începe evacuarea lor în Dobrogea.

Faptul acesta vorbește dela sine.

Domnul Ministru al Agriculturii afirmă că în județul
Ialomița sunt 40.000 refugiați cari trăesc în cârciumi și din fur-
turi.

Dacă numărul de 40.000 este cu totul exagerat, tot așa
de exagerată este și afirmația că refugiații trăesc în cârciumi și

din furturi.

Chiar Prefectul de Ialomița, în raportul său vorbește de asemenea cazuri ca de niște fapte locale nu de mare importanță care se soluționează pe loc, etc.

Am expus detaliat, Domnule General, cele de mai sus spre a se readuce la proporțiile ei reale o situație care nu are nimic alarmant și care se ameliorează pe zi ce trece.

În acest scop, conform sugestiile Domnului Ministru al Agriculturii mai am luat următoarele măsuri:

1. Am repetat jandarmilor ordinul deja dat de a da concurs omenesc la facerea muncilor.

2. Am intervenit la Ministerul Comunicațiilor ca să se suspende lucrările de șosele iar la cel de Domenii să se suspende exploatarea și transportul lemnelor.

3. Am dat dispoziții detaliate că acolo unde va fi nevoie de coloane de muncă să fie organizate.

4. Am dat ordin să se lucreze Duminică, sărbătorile și să se închidă cârciumile cea mai mare parte a zilei.

5. Am intervenit pentru închiderea târgurilor săptămânale timp de trei săptămâni.

6. Am intervenit la Ministerul Coordonării să suspende lucrările de statistică pentru ca personalul ce le întocmește să fie disponibil pe teren.

Domnul Ministru al Agriculturii mai cere însă să luăm și alte măsuri care sunt exclusiv de resortul nostru și anume:

Să fie schimbați prefectii de Brăila și Covurlui, primul pentru că este avocat de mâna a șaptea, macedonean și fără autoritate, iar secundul pentru că este un tânăr care nu s'a ținut de cuvânt.

Să fie schimbați unii primari cu cei indicați de bătrânii satelor.

La acestea am de raportat:

Pentru Ministerul Afacerilor Interne nu este un motiv concludent de înlocuire o clasă avocațială careia aparține actu-

./.

alul Prefect de Brăila, pe care noi în cunoaştem ca un Prefect bun şi activ.

Cât pentru Prefectul de Covurlui este un eminent Prefect, dinamic, inteligent şi devotat.

Alegerea primarilor prin indicaţiile luate de bătrânii satelor este neoperantă şi nici prevăzută de lege.

Raportând cele de mai sus rog pe Domnul General Conducător al Statului să aprecieze şi să decidă.

Se anexează:

1. Nota Domnului Ministru al Agriculturii.
2. Raportul Prefectului de Buzău.
3. Raportul Prefectului de Ialomiţa.
4. Raportul Prefectului de Covurlui.
5. Raportul Inspectorului General al Jandarmeriei.

Primiţi, Domnule General, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE
ss/ GENERAL, Petrovicescu.

D-SALE

DOMNULUI GENERAL ION ANTONESCU, CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN
ŞI PRESEDINTELE CONSILIULUI DE MINISTRI.

25 Ianuarie, 1941

anexa 4
58 (58)

COPIE

Presoara catre gen. Antonescu
Permisu imprimarii in
denunsiu de la unii al Agriculturii

DOMNULE GENERAL,

După scena de azi dimineată care poate să fie datorită unor clipe de enervare, îți spun că nu pot admite ca față de mine să ai astfel de atitudini.

Sunt invective care nu pot fi aruncate unui om care ți-a onorat Ministerul și ți-a fost alături, trup și suflet, și în vremuri rele.

Dacă socotești că sunt de prisos, există un alt mijloc de a mi-l spune, iar nu să mă jignești pe nedrept.

Ti-am atras atenția asupra multor lucruri, totdeauna le-ai tratat cu dispreț, pentru ca acum în ceasul al 11-lea să constăți că aveam dreptate cu Petrovișescu și alții din soțul lui, din cei trecuți și chiar prezenți.

Tot ce am făcut a fost de dragul ce ți-am purtat și mai ales de iubirea mea de neam pe care nu poți să mi-o contești.

Îți trimit planul agriculturii pe 10 ani, după cum mi l-ai cerut; toate celelalte sunt studiate și ți se vor prezenta de Aurelian Pană.

Rămâi acelaș,

ss/ Nicolae Mares,

Agave 6
Dor...
42 59

۵۹

neserios. Am primit Ministrul de Interne, de Agricultură, de Comunica-

Pentru că nu te-am făcut Ministru de Interio-
r, în prezent este numai dezastbru.

Pentru că nu te poți opri să spui că este numai dezastre.
 7. Și, la aceste departamente este numai dezastre, eu cred după agitația în care te

Alții ți-ar spune că eș
ti neobun deslegat.

Alții și-ar spune că:
sbați că ești nebun deslegat.
Nu servești țara și nici pe tine făcând ceace faci.

Ti-o spun prietenește. Nu serve

[illegible]

Afirmi continuu lucrări pe care nu le poți termina
dela jidani, dela palavragii, dela ticăloși, dela nemernici cari fac războiul pe
istoriei le ei drept bune.

Calea Victoriei le ei drept bune.
totul si ne toti.

Victoriei le ei dăruie
Ofensezi totul și pe toți.

Ofensezi totul și pe toți.
 În Transnistria sunt munți de zahăr, sunt "munți" de găgăuni în capul tău.
 În Transnistria sunt fructele, legumele. Ti s'a stricat mintea. Din Transnis-

In Transnistria se strică fructele, legumele. Ti s'a stricat mintea, legume conserve

ria s'a adus dela Septembrie și pana acum 28 mil. vagoane
etc. iată adevărul. In Transnistria sunt 5000 de vagoane de zahăr: toate vor fi
etc. posibilităților de transport. Din Transnistria se vor adu

etc. iată adevărul. În Transnistria se vor aduce în țară în măsura posibilităților de transport. Din Transnistria se vor aduce în țară câte au adus ticăloșii dela care te informezi tinând isomul

ce 1000 de tractoare. Câte au adus ticaloșii de la care au luat
ticaloșilor lor. Din Transnistria s'a adus până acum 6000 vagoane fer vechiu.
ticaloșii lor. Din Transnistria s'a adus până acum 6000 vagoane fer vechiu.
ticaloșii lor. Din Transnistria s'a adus până acum 6000 vagoane fer vechiu.

ticaloșii lor. Din Transnistria și vagoane pentru țară și iată dezastru.
In Odessa se încarcă șleपुरi și vagoane pentru țară și iată dezastru.

Să-ti fie ruşine!

Să-ți fie rușine!
Odessa este mai curată ca Bucureștiul, este după un an de ocupație într-o stare înfloritoare, ceace face admirația străinilor și totuși Pântea, Alexianu etc sunt niște ticăloși. Am pus să ți se trimită toate adresele de admirație pentru ceiace s'a realizat acolo de administrația românească, adrese trimise de generali și specialiști germani, cari nuezită să afirme că nicăeri administrația din Rusia nu este comparabilă cu cea realizată de noi.

In Transnistria s'au făcut șosele ~~mai~~ de noi, căile ferate merg, toată industria merge, lucrează în profitul armatei și al țării. Te-ai dus acolo să vezi

ce este? Stii că populația se roagă la Biserici pentru mine? Stii că această po-
pulație er urma armata română dacă am fi bătuți? Ticăloasă nație care critică

...pulație era urma armata română din anul 1918. În orice țară ai fi pus în lanțuri. Pentru că este o mârșăvenie să afirmi lucruri pe care nu le poți dovedi și care nu corespund realității. ...așa că "abaltuit sute de milioane cu expoziția". Altă tică-

In Basarabia s'a "cheltuit sute de milioane cu expoziția". Altă ticăloșie! Primești să ți dau palme dacă lucrurile nu sunt exacte? Dar care expoziție nu costă și totuși și Basarabia este într'o stare cum nu a fost nici o dată.

Este ordine, nu sunt boli, școalele merg, administrația este perfectă, toate comunele cu telefoane, s'au făcut școli primare, dispensare, grajduri comunale ... 1500 km. de șosele, căile ferate sunt în ordine. Totul este dezastros pentru-că așa te informează un ticălos, care sapă pe Voiculescu crezând că poate să'i ia locul.

Nu mi se ascunde adevărul cum afirmi. Eu nu sunt un dobitoc. Ti se afirmă minciuni Te învârtesti într'un ceră de oameni restrâns și îți închipui că vorbești cu țara întreagă. Eu cunosc adevărul însă sunt desarmat în fața atâtor ticăloși și ticăloșii. Mă sbat pentru netrebnici. Meritați să fiți zdrobiți și dacă esuez eu veți fi zdrobiți cum ați fi fost dacă nu eram. Te întreb acum, este inteligent, este omenesc, este patriotic să hărțuești un om care se sbate în cele mai grele chinuri ca să scape pe toți, să scape toate..... fanarului care constituie cloaca dela București....

Această cloacă a dus țara de răpă și o va mai duce. Unom serios se înf-mează serios și apoi dă un sfat. Merge din jur în jur în țară. Dar merge mei bine sau mai rău în restul lumii?

Oare ești idiot sau de rea credință, mi se pune această întrebare.

M.şal Antonescu

Răspuns al Marșalului Autonomiei
către P. Mares, la cererea din 20 Dec 1942

22-11-42

60

60

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

A

Am primit încredințarea
Tot ce pot să vă răspund
este că este una din
treburile necesare.

Pă că nu se poate face

Marșalul de Intervenție, de
Organizație, de Comunicare
la comanda departamentelor
misiunii departamentelor.

Alteori să se spună că
este în vârstă de bătrân
cu care s-a ocupat apăsător în
cât se poate să nu se înțeleasă
de bătrân. Trebuie să spună. Nu

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

5.
 După ce s-a stabilit
 minteră. De asemenea
 s-a vădit de la Dept. W pînă
 la 28 miș. vagoni de
 cărbuni, legume, cereale etc.
 etc. adesea. În Transilvania
 nu s-a vădit vagoni de pînă

6.
 Toate vor fi evaluate în
 Transilvania în măsura posibilității
 de transport. De asemenea
 nu vor putea fi vagoni
 Căci vor putea fi vagoni
 de la care se vor putea trage
 în mod continuu
 De asemenea s-a vădit pînă
 la 28 miș. vagoni de pînă

63
63
4

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

4

4 +

In Ordona si in curse
fame Rapuni si rapune pt
Toma si tota delegatia
sa fie racine
Ordona este unu curata
ce documente, etc. dupa un
an de suprafata si tota

8

infractura, unu pui
admirator stramut. si
totu panta admirator de
pauz vata stralucie. Unu
pui sa si totu triumtu fute
admirator de admirator si
cece si si adhyt si de la
adhyt admirator, adhyt totu

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

2

3

suverena țara, nu mai pe
tăm: făcând unu pări
Trăi pînă la propriu
Control. Afirmă Cantă
bucuri pe care nu le pute
demonstra. Tot ce auzi pe străzile

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

de planuri și specialități
formându-se în unele
oficineri la întinări valtoare și
București în cea împănătoare în
seu realizată de noi.

În tranziția și se fac
seu de noi, care poate merge
într-o măsură mare lungă

în propriul armament și
al. Târn. Te-și dăruiești
și vrei a se? Păi la
populația și merge la București
și vrei? Păi cu armament
populația în urma armament
măsură dăruiești sau fi bătuți?
Târnăuș vată care crește

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

6
11
Orice în viața
în alte țări a-i fi
în țară. — Pe lângă
o marelă și o formă
lucru pe care nu li pot
dădea a care în compun
relații. — în România

12

12

12
12
"Isă dăruiește parte de muncă
cu suportare". Alte țări
primite în a care parte
dare lucrurile nu sunt
crescute? Dar care
suportare nu este? și în
care în care în țară?

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

13

Într-o stare cum nu a fost
 niciodată. Într-o națiune, în
 fond bună, foarte mare, cu
 o cultură perfectă, toate lucrurile
 au o înfățișare, și se pot face
 primării, dispoziții, propuneri în
 1500 km de teritoriu, cu o populație

14

bună în națiune. Totuși
 este depășită și nu are
 de înfruntat în teritoriu
 care să poată fi înfruntată
 organizată în puncte de
 control.

Nu mi se va da
 niciun fel de asigurare

CONducĂTORUL STATULUI ROMÂN

8.

15

67

(67)⁸

Te am văzut în abstracție.
Te așteptam în viața
Te încredințam într-o
care de oameni străluciți
te încredințam în vorburi
cu țara întreagă. Te am văzut.

16/2
adunând înăuntru
mai cu putere
trădându-i în lume.
Mă gândesc la încredințare.
Mă gândesc la puterea
dăruită omului în viața
sălbatică. Cum să fi putut
în viața - Te încredințam

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

[illegible]

18/ de la Noventa.

Pentru Iosia a dat Tare
 de Rapa n o va mai
 dnce. Mai sau mai t
 infuzia surs n apoi de
 un pt. Muz dintr par in
 Tare. Dar muz mai bre
 hre mai tare in cantat lami ?
 Cate este istat sau de greselile
 puse in dnce. In hre. M. Dint

MINISTERUL ECONOMIEI NAȚIONALE
COMISARIATUL GENERAL AL PREȚURILOR
CABINETUL COISARULUI GENERAL

Amplas 8 69
Domn. N. Mares
70 (69)

20486 *-4 JAN. 1943

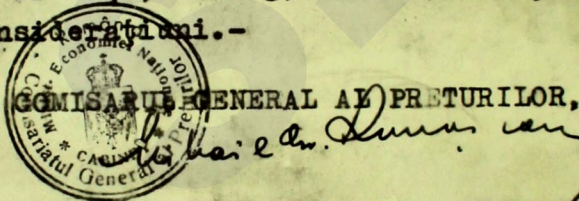
DOMNULE MARES,

Alăturat avem onoarea să vă înaintăm graficul întocmit de noi privitor la "evoluția comparativă a costului vieții și circulației monetare în principalele țări".

Acest grafic fiind prezentat Domnului Mareșal Ion Antonescu, Conducătorul Statului, Domnia-Sa a binevoit să pună următoarea rezoluție:

"Să se trimită în copie D-lui Mareș, care mi-a scris că situația noastră este dezastruoasă. Să o compare cu ce este și la alții!"

Primiți, vă rog, Domnule Mareș, asigurarea înaltei mele considerații.-

DOMNIEI-SALE
DOMNULUI N. MARES - POST MINISTRU

L O C O
Str. Sopotul Pântanelor 5

E X T R A SDIN DOSARUL P.C.M., M.A., SCRISORI, III, Nr.17.

10 Noembrie 1942

Calea Victoriei Nr.37
București

Dragă Ică,

Pentru chestiunea motoculturei avem nevoie de câteva date; te rog mult telegrafiază Guvernământului Transnistriei. Imi permit să-ți dau alăturat textul telegrammei:

" Telegrafiați exact numărul total de tractoare ce aveți indicând pe tipuri câte din ele au nevoie de deparatații. Trimiteți o hartă cu centrele unde sunt depozitate arătând numărul și tipurile lor pe centre. "

Cu mulțumiri și bune salutări

(ss) Nicolae Mares

EXTRASDIN DOSARUL P.C.M., M.A., SCRISORI, III, Nr.17.

10 Noembrie 1942

Calea Victoriei Nr.37
București

Dragă Ică,

Pentru chestiunea motoculturei avem nevoie de câteva date; te rog mult telegrafiază Guvernământului Transnistriei. Imi permit să-ți dau alăturat textul telegramei:

"Telegrafiați exact numărul total de tractoare ce aveți indicând pe tipuri câte din ele au nevoie de reparații. Trimiteți o hartă cu centrele unde sunt depozitate arătând numărul și tipurile lor pe centre. "

Cu mulțumiri și bune salutări

(ss) Nicolae Mares

EXTRASDIN DOSARUL P.C.M., M.A., SCHISORI, III, Nr.17.

10 Noembrie 1942

Calea Victoriei Nr.37
București

Dragă Ică,

Pentru chestiunea motoculturei avem nevoie de câteva date; te rog mult telegrafiază Guvernământului Transnistriei. Îmi permit să-ți dau alăturat textul telegramei:

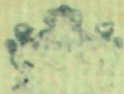
"Telegrafiați exact numărul total de tractoare ce aveți indicând pe tipuri câte din ele au nevoie de reparații. Trimiteți o hartă cu centrele unde sunt depozitate arătând numărul și tipurile lor pe centre. "

Cu mulțumiri și bune salutări

(ss) Nicolae Mares

ROMANIA

PRESEDINTELE
TRIBUNALULUI ILFOV
Secția Notariat

Do.

Fi. 10 Iulie 1945
Nr. 403

cauzei

Le 10372

9 JUL 1945

273

(25)

Domnule Acuzator Public,

Răspunzând adresei Dos. Nr. 633/945

Avem onoare a vă înainta alăturat un

proces verbal de înființarea poprirei asupra

acțiunilor bînuitului Ing. Nicolae Mareș , aflate

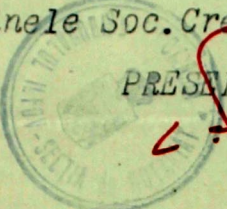
în mâinele Soc. Creditul Rural.

1206/45

24/945

PRESEDINTE

Rastoi

Prim Grefier,

[Signature]

Dsale

Domnului Acuzator Public al Trib. Poporului Cab. I.

Dosar #4491
945 stat

74
(74)

Proces - verbal

Astăzi 7 Iulie 1945 ora 10

noi Ab. Vasiliu Intelect Principal la Trib. Jflov
Domiciliat în București st. în Martie #42. -

În executarea adresei #9750/945 a d. Președinte Trib.
Jflov sect. Notariat, ne am transportat în ghera
noastră la sediul Societății Creditul Rural și aici am po-
puit în mâinile Societății Creditul Rural, prin represen-
tanții săi legali, pe ori ce fel de acțiuni aflate la
această Societate ca aparținând lianvitului de
dezastrelor Țării inginer Nicolas Mares din București
st. br. Miora #19, aceasta până la concurența și
spre despăgubirea Statului Român de eventualele
pagube aduse Țării.

Drept care am încheiat acest proces verbal, în
dublu exemplar, din care unul pentru textul propriu

Principal

Am primit în asemenea
exemplar de proces verbal

Text. propriu M. J. Lung

7 iulie 1945 M. J. Lung

ROMANIA

78.3 July 45

Jul. 36 7/945 75

9959

3 JUL 1945

PRESEDINTELE
TRIBUNALULUI ILFOV

Secia Notarilor

DOMNUL ACUZATOR PUBLIC,

Răspunzând adresei Dvs.Nr.633/1945.

Avem onoare a vă înainta alăturat un
proces verbal de înființarea sechestrului pe-
nal asupra averii mobile aparținând bunuitului
Inginer Nicolae Mares din București, Strada
Mora Nr.19.-

Președinte,

Prim Grefier,

D-Sale.

Domnului Acuzator Public al Tribunalului
lui Poporului Cabinetul I.

Stat.

Proces-Verbal.

76

(76)

Asta-zi 30 Iunie 1945, ora 7 p.m.
 Noi, Becar Portărel Principal la Tribunalul
 Jefor, domiciliat în București, str. Octului N° 18,
 Având în vedere, adresa Tribunalului Jefor
 & Notariat N° 9751/945, dată conform adresei Tri-
 bunalului Poporului Căb. T. N° 633/945 prin care se
 dispune în ființarea unui sechestru penal asupra averii
 mobile, proprietatea bănuțului Inginer Nicolae Mares,
 din București, str. G. M. N° 19, aceasta până la concu-
 renta și spre despăgubirea Statului Român de eventualele
 pagube aduse țării.
 Din oficiu, în baza delegației dată nouă de S. Prin-
 cipal Portărel al Trib. Jefor cu N° 4207/945, ne-am transpor-
 tat în București, str. G. M. N° 19, la domici-
 liul bănuțului Ing. Nicolae Mares, unde, în lipsa
 Ing. Nicolae Mares, am găsit pe S. Noti Constantinide,
 Ministrul Plenipotențiar, ginerele bănuțului, cărui
 primăndu-l în vedere, fidedata și pe anul venirei, am
 declarat că tot mobilierul din apartament, ale
 proprietății sale tot S. Noti și titularul contractului de
 închiriere încă de acum trei ani iar S. Ing. N. Mares
 locuiește la 1ta de la data de 23 August 1944 deoarece
 casa unde locuia a fost complet distrusă și tot
 mobilierul și efectele arse în ocazia bombardamentului
 german din 24 și 25 August 1944.
 În acest timp, S. Noti a prezentat S. Ing. N. Mares
 care declară același lucru, că S. Noti Constantinide,
 arătându-ne că nu posedă decât următoarele efecte
 pe cari le-a salvat de la bombardarea casei:
 1) Doi pânduri de haine bărbătești, stofă de
 lână, din care unul culcare maron și altul subse-
 gris, - ambele în lungă stare.
 2) Doi pânduri, purpurie, albă bărbătească (cărui
 & indispensabili).
 3) Doi perechi pantofi negri de piele.
 Toată această avere mobilă s-a lăsat pe se și
 am declarat-o sechestrata penal, lăsând-o în
 păză și custodia bănuțului Inginer N. Mares, cu
 rig. de legi în caz de înstrăinare, sustragere etc.
 S. Inginer N. Mares, bănuțul, prezintă și
 averea și mobilă și care-i aparține a fost
 în imobilul unde locuia în str. Cipotul Fânt.

No 7 Bucuresti, care a fost distrus de 3 bombe
explosive cazute in plin si de numeroase bombe
incendiare in cursul lincei August 1944, fara a
fi putut salva ceva. —

Sept care am inchecat pe putul proces verbal
in dublu exemplar, din care unul pentru dosarul
Inmălului si unul pentru Custodele Eug. N.
Mares,

Portarele Principal.

Am primit un
asemenea exemplar
custode
H. Mares

Toate obiectele mobile sau apartinutului
Sr. Dr. Iorgo Moma No 19 mi s-a dat
personal

Noti. Comandantului
Comandantul Penitenciarului

Sindicatul Personalului. C

Copie de pe raportul Legiunii de Jandarmi Buzău către Trib. Buzău în urma anchetei făcută la linie Buzău Nehoiag și care formează dosarul Nr. 58 din anul 1939 în păstrare la arhiva Secției I-a Trib. Buzău. - 77 (78)

PARCHELUL TRIBUNALULUI BUZĂU

La adresa Jvs. Nr. 202 din 1939. -

Am onoare a vă înainta dosarul cu cercetările făcute de subsemnatul contra Ad-ției C.F.Bz.N.

Din cercetări reese :

C.F.Bz.Nehoiag este o linie (Societate pe Acțiuni) pentru exploatarea acestei linii. - Principiile de organizare, de încadrarea personalului și funcționarii le au stabilite după regulamentele C.F.R. astfel că în regul personal al său a fost asimilat în totul C.F.R. (salarii, chilometrie, locuințe, prime, etc.) -

Situația de asimilați a C.F.R. durează până în 1932 când Soc. desconsideră dreptul personalului său câștigat și încadrându-l după alte principii. -

În anul 1921, Soc. cere mărirea tarifului de persoane, bagaje, mărfuri precum și aplicarea unei cote de 20% asupra tuturor transporturilor lor. - Această cotă avea de scop de a crea un fond pentru a fi plătit personalului ca o primă de încurajare peste salariu. -

Ministerul Lucr. Publ. aprobă în totul și supune cererea Soc. Consiliului de Miniștri, care la rândul său aprobă. -

Aprobarea Cons. Min. este întărită cu I.D.R. Nr. 5565/1921. -

Din această primă Societatea a plătit întreg personalul până la 1 Octombrie 1930. -

Coincidența face ca tot în acest an Societatea ese de sub sequestrul judiciar și intră sub conducerea actualilor conducători, cari se așteptau de binevolitori personalului său, că le suprimă prima de 20% însă ea continuând s'o încaseze până astăzi, în plus aplică și o curbă a salariilor după normele stabilite de C.R.R. -

Personalul văzând vitregia vremurilor ce vor veni cu este de conducători, se hotărăsc să facă un sindicat profesional pentru apărarea drepturilor câștigate. - În anul 1932 Bz.N. imitând Ad-ția C.F.R. aplică o nouă curbă, motivând printr-o circulară că dat fiind personalul încadrat după C.F.R.s'a aplicat aceeași curbă, însă pentru scurtă durată, ori societatea era obligată ca această curbă s'o aplice pe baza unui proces-verbal al Cons. Administrație. -

În anul 1935, Societatea se leapadă de sistemul de încadrare al C.F.R. procedând la o nouă ~~organizare~~ după criteriul abuzului și al disprețului de drepturile unei clase de funcționari cari au muncit zeci de ani pentru acele drepturi, retrogradându-i vezi fila Nr. ....

Noii conducători în numai doi ani dela conducerea Societății aplică personalului două curbe, îi retrogradează cu câte trei-cinci grade și le ia prima de 20% pe care însă Societatea o încasează și până în ziua de astăzi, vezi fila Nr. .... în fața nemai pomenitei senevolnicii personalul reacționează prin memorii, nu prin greve. -

Conducătorii reacționează prin amenințări. -

Sindicatul personalului înaintează patru memorii și declară conflict de muncă. - Inspectoratul Muncii sezizat f-i adună la Floești

Din partea Societății este Teodorovici, Secretar General, care la sfaturile Insp. Muncii de a da toate drepturile juste personalului conform regulamentului c.f.r. acest a răspunde că nu dă nimic și că ar să le mai ia-se ține de cuvânt. -

///.

2.
Aci abuzul atinge culmea, desființează Cassa Muncii, înființată în 1923 și care era persoană juridică, apoi suprimă primele chilometrice, trimele de bună întreținere a mașinilor, permisele c.f.r. muncitori, funcționari sau pensionați la 48 de ani, s'au redus pensiile vezi fila Nr..... cum prin Insp. Muncii nu s'a putut ajunge la o soluționare definitivă a conflictului, procesul ajunge la Curtea de Apel la 26 Nov. 1937 a recunoscut cererile personalului.-

Conducătorii văzând că procesul ce-l au cu personalul s'au pierde încep să reacționeze cu noui nedreptăți și pentru a-i face ca ei singuri să renunțe la proces au început ostracizările. Seful acestor ostracizări a personalului este Secretarul general TEODOROVICI.-

Astfel acest secretar general completează seria împilărilor cu ziua de 29 Decembrie 1938 când sub pretext că le face înscrierea în F.R. după ce le ține deasemeni discursuri, arătându-le avantajile ce vrea să le dea Societatea, însă pe de altă parte îi obligă pe funcționari să iscălească o declarație făcută chiar de el că fiecare dorește a demisiona din sindicat vezi fila Nr.....-

Împărțindu-i în credincioși și necredincioși, cum cuvântările nu pre au avut succes, TEODOROVICI a plecat din Buzău seara, lăsând funcționarului discipol al său VARLAN ordin ca să se ducă și să procedeze la luarea declarațiilor. Acest Varlan a început terărizarea.-

Ca punct principal s'a năpustit asupra salariilor nenorociților abuzând de situația Sărbătorilor de Crăciun când tuturor li se dau salariile complete față a li se face rețineri, Societatea nu a plătit funcționarii și lucrătorii pe luna Decembrie decât în cursul lunii Ianuarie, dându-le numai câte 40 de lei întrucât le-a făcut tot felul de rețineri.-

Alții au mai vândut de pe acasă ce-au mai avut de și-au putut plăti reținerile ce societatea le-a făcut de Sărb. Crăciunului.-

Acum în ultimul timp pensionările se fac în masă. Alții nu au vrut să dea declarațiile amintite mai sus de frică că societatea îi lasă pe drumuri măritori de foame.-

C O N C L U Z I U N I .

1-Societatea nu a justificat fondul pensiunilor care se ridică la mai multe milioane.-

2.Societatea nu justifică întrebuințarea fondului cotă 20% pe care o încasează și în prezent și care fond a fost creat pentru prime de încurajarea personalului.

3.Societatea desființează cu dela sine putere Cassa Muncii ce este persoană juridică din 1923.-

4.Societatea se face vinovată de retrogadări, pensionări așunive, reduceri de pensii.Prin pensionări și completarea locurilor cu personal pensionat dela c.f.r.care nu se poate face rețineri dăru pensie, se urmărește distrugerea Casei de pensii, eăci n'au cu ce s'o alimenteze.-

5.Secretarul general al Soc. TEODOROVICI se face vinovat cu bună știință a înlesnit societății să săvârșească abuzurile enumerate mai sus în detrimentul personalului.Abuzând de puterea sa a căutat prin actele abuzive ale conducătorilor să transforme situația sa în aprigă și temătoare acte de intimidare și amenințare pentru a face personalul să renunțe la procesul cu societatea.-

6.Secretarul general al societății TEODOROVICI se mai face vinovat de adunarea neautorizată din ziua de 29 Dec.1938 din sala atelierelor, pentru a smulge dela personalul societății declarații că renunță la proces.-

7.VARLAN se face vinovat de acte de teroare contra personalului spre a smulge declarațiile dela aceștia în favoarea societății.

8.Se face vinovat pt.neachitarea salariilor de Crăciun a pers.și funcționarilor.-

9. VARLAN se mai face vinovat de rețineri din salariile funcționarilor care la distribuirea salariilor pe luna Decembrie, distribuire ce s'a făcut în luna Ianuarie 1939, personalul n'a primit decât suma de lei 40, iar alții au fost nevoiți să-și vândă lucrări de acasă pentru a putea achita reținerile ce li s'au făcut să semneze lista de plată.-

Pentru conformitate.-

Comandant al Legiunii de Jandarmi Buzău
Colonel *ss. Sfetescu

Direcțiunea
 CAILI FERATE BUZĂU NEHOIASU
 Adresa Telegrafică "BEZENE"
 Nr. 1285.

Buzău-----1921
Strada Carol 68.

C O P I E

Direcțiunei Liniiilor Particulare
 Ministerul Comunicațiilor

B U C U R E S T I

Rugându-vă să primiți, mulțumirile respectoase ale personalului, pentru buna voință ce ați avut de a aproba și pe linia Buzău-Nețoiu să se aplice un spor de 20% asupra taxelor de transport din traficul de Călători, bagaje și mărfuri, avem onoarea a vă confirma, că de acest spor să beneficieze exclusiv numai Personalul C.F.Bz.N.-

Fondul ce va rezulta din acest spor, se va repartiza deci numai Personalului, conform cotelor stabilite prin tabloul alăturat.

La stabilirea cotelor am admis un procent superior celui ce se aplică la stat și la calea Ferată Ploiești-Văleni în favoarea Personalului inferior, rămânând ca Dv. să decideți între cotele aplicate și cele propuse de noi.-

D I R E C T O R ,

ss/ Ing. GH. B. Niculescu

Extras din actul de acuzare

NICULAE MAREȘ

80

A făcut parte din guvernul I. Antonescu - Horia Sima, ca Ministru al Agriculturii și Domeniilor dela 15 Septembrie 1940 până la 23 Ianuarie 1941.

Boer și moșier, el a fost vechi conservator junimist sub Petre Carp, înaintea războiului trecut din 1916-1919, iar după acel război a continuat politica conservatoare sub conducerea lui Grigore Filipescu, care a fost și seful ligii "Vlad Tepeș" din care în afară N. Mareș a mai făcut parte și prietenul său Generalul Zizi Cantacuzino etc.

În anul 1930-31 este ales deputat în calitate de conservator însă după terminarea legislaturii, se desparte de Grigore Filipescu din cauza cartelului făcut de acesta cu Național Tărăniștii. El vizitează împreună cu generalul Zizi Cantacuzino care părăsise și el pe Grigore Filipescu, Casa Verde în anul 1932 și Generalul se înscrie la Garda de Fier.

Ca prieten intim al Generalului Zizi Cantacuzino îl cunoaște pe Corneliu Codreanu și tot în calitate de prieten intim al lui Ion Antonescu - pe care îl cunostea încă din 1914 - determină întâlnirea între Ion Antonescu și Corneliu Codreanu.

Prima întâlnire între aceștia a avut loc în 1935 în casa lui Nicolae Mareș, iar a doua întâlnire s'a produs în vila lui Ion Antonescu dela Predeal în anul 1938 când Ion Antonescu era ministru de război în guvernul Goga-Cuza și Nicolae Mareș a fost de asemenea prezent, luând parte la expunerea politică făcută de Corneliu Codreanu care s'a arătat categoric partizan al unei politici externe a Țării alături de Germania Hitleristă: de altfel legiunea își fixase acest punct de vedere cu lozinca: "în 48 de ore dela venirea noastră la guvern vom trece țara alături de Axa Roma-Berlin".

Nicolae Mareș ca intim al lui Ion Antonescu și fost prieten al defunctului General Zizi Cantacuzino și persoană de încredere a lui Corneliu Codreanu a fost cel mai indicat a fi numit Ministru în Cabinetul Antonescu și Horia Sima, după cum de altminteri singur recunoaște și i s'a oferit portofeliul agriculturii și domeniilor la 15 Septembrie 1940 ca fost om de legătură între Căpitan și Ion Antonescu și deci Ministrul cel mai nimerit în guvernul Statului Național legionar.

Nicolae Mareș militând - încă înainte, iar apoi ca membru în guvern - pentru alăturarea de Germania hitleristă și-a văzut desăvârșit acest scop prin permiterea intrării trupelor Germane în țară la 1940, venind misiunea militară condusă de generalul Hansen, iar dela 12 Octombrie 1940 a sosit și grosul trupelor.

Ca Ministru in guvernul Antonescu-Sima, Nicolae Mares a fost solid ar cu toate pactele acestui guvern, liand parte insemnată la activitatea lui, dupe cum se constată din participarea sa la Consiliile de Ministri dela 15 Septembrie 1940 până la 23 Ianuarie 1941.

El a luat parte atât la Consiliile in care s'a discutat politica generală a țării cât și in cele speciale, tehnice, economice și altele.

In Consiliul de Ministri dela 18 Noembrie 1940, ținut sub Presedintia lui Ion Antonescu, la care a luat parte intregul guvern, - deci și N. Mares- Ion Antonescu declară textual: "Dvs. știți foarte bine că la Roma am fost invitat să merg; deasemenea și la Berlin. Am luat CALEA Roma-Berlin, pentru că mă duc la Berlin cu lucruri concrete dela Roma, pentru că știți că la Berlin există forța cea mai puternică și noi suntem mai stâns legați "cu Berlinul atât in domeniul economic cât și in cel politic".

După ce vorbește de chestiunea in legătură cu Rusia Sovietică arătând că cei infinit mai puternici decât noi (adică Germania hitleristă) nu o pot transa imediat, și preconizează pentru țară temporizări și amânări in această privință, adaugă apoi: "Știți că deocamdată nu este nici un pericol de război de acea parte, pentru că "frontierele noastre sunt garantate de puterile Axei și această garanție va juca cu atât mai mult când vom semna săptămâna viitoare "un act pentru siguranța și poziția noastră europeană, act de o importanță capitală. . . . "

Aluzia este evidentă la incheierea Pactului Tripartit, care s'a perfectat in ce priveste aleziunea țării la 23 Noembrie 1940, pact făcut de guvernul Antonescu, din care făcea parte și Nicolae Mares.

Plecarea din guvern la sfârșitul rebeliunii invederează atașamentul pe care l'a avut Nicolae Mares regimului Antonescu-Horia Sima.

Din toate cele expuse mai sus, din actele și lucrările dosarului rezultă că Nicolae Mares s'a făcut vinovat de dezastrul țării crimă prevăzută de art. 1 al. a. și pedepsit de art. 3 al. 1. din legea 312 din 23 Aprilie 1945.-

=====

ADMINISTRATIA FINANCIARA
SECTORUL IV VERDE
Cabinetul

Ad-torului Financiar

Nr.185

6 Noembrie 1945

Pr. 14-X-945

612 la doror

CONFIDENTIAL

82

DOMNULE ACUZATOR PUBLIC,

La adresa Dvs.Nr.1109 din 30 Octombrie 1945,avem onoare a vă comunica,că din cercetările făcute de unitățile fiscale din subordine cu privire la averea mobilă și imobiliară a celor 56 bănuți criminali de războiu,menționați prin adresa Dvs. de mai sus,rezultă următoarele:

1) Prof.Bușilă Constantin,din Aleea Modrogan nr.1,apartinând de Sectorul I Galben figurează ca acționar la S.A."CONCORDIA" și la Soc. A."EDILITATEA".

2.)Avocat Mircea Cancicov,cu locuința la Hotel Athenée Palace, Sect.I Galben,figurează ca acționar la Soc.A."Letea".

3) Arh.I.D.Enescu,proprietar imobilului din Str.Cobălcescu nr.16, cu valoarea locativă dela recensământul 1942 de lei 216.000,un imobil str.Gl.Angelescu nr.2,cu valoarea locativă lei 600.700 și imobilul Calea Griviței nr.33 in indiviziune cu soția sa Eufrașina cu o val.locativă 1.843.000 lei.

4) ~~Nicolae Mares~~,proprietar al imobilului din str.Sipotul Fântân- nilor nr.7,a fost înscris cu un venit brut 1.000.000 scăzut dela 1 Sep- tembrie 1944,imobilul fiind distrus de bombardamentul aerian german din 24 August 1944.

5) Gl.Dumitru I.Popescu,are proprietate:apartamentul nr.3 eta- jul II din imobilul bloc din str.Brezoianu nr.57 care figurează impus la o valoarea locativă de lei 153.000.

6.)Prof.Alexandru Marcu,proprietar al apartamentului 24,etajul 5,din str,Stirbei Vodă nr.20,fiind impus la o valoare locativă de lei 76.500.

7)Ctin Stoicescu,cu domiciliul arătat in adresa Dvs.in str.Na- haria nr.30,la adresa aceasta locuiește un alt Ctin Stoicescu,care este proprietar al imobilului cu valoarea locativă de lei 91.600 de profesie șofer,care din arătările sale nu este nici un fel de rudă cu cel bănuț.

///.

DOMNIEL SALE

DLUI ACUZATOR PUBLIC Cabinetul I

Tribunalul Poporului

Bdul Ferdinand Nr.92 Loco

Are în proprietate imobilul din str.Stirbei Vodă nr.66-68 cu o valoare locativă de lei 3.476.000, iar soția sa Dna Maria Stoicescu cu un imobil în str.Stirbei Vodă nr.41 cu o valoare locativă de lei 212500.

8) Ion C. Marinescu, cu domiciliul în str.Filipescu nr.14, figurează ca proprietar al imobilului din str.Bdul Gh.Duca nr.80 cu o valoare locativă de 332.000 lei anual. Imobilul fiind distrus de bombardamentul din 4 Aprilie 1944, scăzut dela 1.5.1944. (83)

În str.Dumitru Seșina nr.30, unde în adresă este trecut domiciliul dlui G.I. Stoicescu Nicolae figurează ca proprietari, o Dnă proprietară Maria Stoicescu care din cercetările făcute de Perceptorul Circ. respective nu rezultă să ar fi soția numitului.

Totodată, avu onoare a vă comunica că dat fiind caracterul urgent al acestei comunicări cum și ord.M.Finanțelor în această privință de a comunica în 48 ore, nu s'a putut verifica în special Societățile Anonime și Registrele de Evidență ale Acționarilor, Registrele Comptabile, pentru a se putea constata dacă cei menționați sunt acționari, salariați sau dacă au înduri creditoare, urmând a le comunica ulterior pe baza cercetărilor ce am dispus a se efectua.--

AD-TOR FINANCIAR PRINCIPAL,

ss/ Th.Balasan

18 Noiembrie 1943.-

DOMNUL MAREŞAL,

In aceste timpuri grele, ca orice român, simt o uşurare la gândul că Domnia-Voastră purtaţi pe umeri destinul neamului, şi deşi ştiu că sunteţi preocupat de toate problemele grele, îmi îngădui să relev două din ele, a căror rezolvare opinia publică o crede urgentă.

Cu-ocazia vizitei pe ne-a făcut, Dl. Chapuisat, membru al Crucii Roşii din Geneva, a declarat că este deplin mulţumit de modul cum sunt trataţi prizonierii la noi, făcând comparaţie favorabilă faţă de tratamentul prizonierilor în alte ţări: dar a ţinut să arate că problema evreească nu se poate rezolva în timp de război fără ca poporul nostru să nu apară lipsit de omenie.

Ca Dl. Chapuisat gândesc mulţi străini de bună credinţă, care nu ştiu cât de acută devenise problema evreească după alipirea Ținuturilor româneşti şi îngăduinţa guvernelor trecute faţă de imigrările după războiul întregirii neamului.

Domnia-Voastră sunteţi primul care aţi dorit ca evreii să fie evacuaţi în mod civilizat în alte ţări şi sunt informat că aţi dat ordine în acest sens.

Politica aceasta evreească concordă dealtfel cu aceea a aliatei noastre Germania, cu care ducem lupta contra bolşevismului.

. / .

DOMNIEI-SALE

DOMNULUI MAREŞAL ION ANTONESCU

CONDUCĂTORUL STATULUI

Copie

anexa 7
Domnului h. Mares

18 Noembrie, 1943,

85

DOMNUL MAREȘAL,

În aceste timpuri grele, ca orice român, sint o ușurare la gândul că domnia-voastră purtați pe umeri destinul neamului, și deși știu că sunteți preocupat de toate problemele grele, îmi îngădui să relev două din ele, a căror rezolvare opinia publică o crede urgentă.

Cu ocazia vizitei ce ne-a făcut dl. Chapuisat, membru al Crucii Roșii din Geneva, a declarat că este deplin mulțumit de modul cum sunt tratați prizonierii la noi, făcând comparație favorabilă față de tratamentul prizonierilor în alte țări; dar a ținut să arate că problema evreească nu se poate rezolva în timp de război fără ca poporul nostru să nu apară lipsit de omenie.

Ca dl. Chapuisat gândească mulți străini de bună credință, care nu știu cât de acută devenise problema evreească după alipirea ținuturilor românești și îngăduința guvernelor trecute față de imigrările după războiul întregirii neamului.

Domnia-Voastră sunteți primul care ați dorit ca evreeii să fie evacuați în mod civilizat în alte țări și sunt informat că ați dat ordine în acest sens.

Politica aceasta evreească concordă dealtfel cu aceea a aliatei noastre Germania, cu care ducem lupta contra bolșevismului.

Față de războiul de uzură adoptat de Comandamentul German pe frontul de răsărit, s'ar putea ca Transnistria să devină etapă militară și poate chiar să fie părăsită provizoriu.

./.

Domniei-Sale

Domnului Mareșal ION ANTONESCU -Conducătorul Statului.

In acest caz populația și taberile de evrei cetățeni români duși acolo, vor eși de sub controlul guvernului român și ar putea să aibă de suferit din cauza efectelor războiului sau a actelor voite ale inamicului, care în scop de propagandă le-ar arunca în sarcina noastră, acuzându-ne pe noi de măcelul lor.

Ori cari ar fi explicațiile, răspunderea României va putea fi angajată din faptul că a dus acolo pe evreii cetățeni români și i-a lăsat, neretragându-i odată cu administrația.

Este deci în interesul nostru ca, odată cu retragerea administrației românești din Transnistria, evreii să fie readuși în locurile de unde au fost evacuați, rămânând ca la terminarea războiului să se soluționeze definitiv problema lor.

+
+ +

În altă ordine de idei, am aflat dela Institutul Central de Statistică că i-ați dat însărcinarea de a se ocupa de repatrierea românilor refugiați de dincolo de Bug, până la instituirea organului care va face schimbul de populație româno-ucrainean, consimțit de Guvernul German. Însă echipele acestui Institut sunt paralizate în activitatea lor de evenimente și de lipsa de mijloace de transport.

Mișcarea rapidă a frontului a dus la ridicarea populației de către armata germană. Moldovenii sunt resfirați în convoaiele nesfârșite cari merg spre Vest.

Autoritățile germane sunt binevoitoare, dar nu se pot indica locul unde pot fi găsiți moldovenii evacuați spre a-i îndrepta spre alte locuri din țara noastră.

Rapoartele primite sunt alarmante, sarcina fiind enormă, iar mijloacele de acțiune aproape inexistente. Ar trebui creat imediat organul - având un conducător militar - care să execute ordinele ce ați dat și să vă țină în curent cu toată această chestiune.

./.

anexa 10
procur. N. Mares 88

Serisori primite dela unii ovrei cari
au fost ajutați de N.Mareș și cari au auzit de
arestarea sa.

Institutul nu a putut obține nici măcar atribuirea camioanelor Skoda, pe cari dorea să le cumpere, deoarece Ministerul Inzestrării le-a predat Armatei.

De altă parte, informații primite prin refugiați din Donbas arată că populația românească, care nu s'a retras cu armata germană, a fost în parte executată, în parte deportată în Siberia. Desigur, reprimarea tuturor satelor românești va fi tot atât de severă ca în Donbas. Motivul principal îl constituie vina populației, de a fi avut contact cu echipele Institutului de Statistică, care i-a înregistrat în vederea repatrierei și le-a distribuit " Darul Mareșalului ", oferit de însuși Domnia-Voastră. Deci se impune organizarea unei urgente opere de salvare.

Primiți, vă rog, Domnule Mareșal, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

ss/ N. Mareș

89

Mult stimată Doamnă,

Incidental am aflat de marea încercare în care se află soțul Dvs. Vă rog să credeți, Doamnă, că am fost profund mișcat de cele întâmplate. Am avut prilejul să mă conving în cursul anilor de prigoană pentru populația evreiască, de spiritul D-sale de generozitate, de largă înțelegere față de cei persecutați de regimul de atunci. Infruntând toate greutățile din acele timpuri, a luat apărarea pe față, atunci când aceasta era socotită ca un act de curaj, a multor evrei cari i-au solicitat sprijinul, ajutându-i efectiv și într'un mod desinteresat. Mulțumită spiritului său de generozitate și al convingerii sale asupra nedreptății ce se face populației evreiești, mulți evrei au putut trece prin prigoană.

Intre aceștia mă aflu și eu și nu găsesc cuvinte de recunoștință pentru ajutorul ce mi-a dat. Către sfârșitul lunii Noembrie 1942 promisem dela C.N.R. un ordin de evacuare din locuința mea, urmând să părăsesc căminul cu o familie numeroasă, în plină iarnă, neavând unde să mă duc. Toate încercările mele de a găsi o păsuire din partea C.N.R.-ului nu au reușit. În disperarea în care mă aflu, am îndrăznit atunci să fac apel la soțul Dvs., pe care-l cunoscusem din relațiile mele cu agricultorii, și de care auzisem, că nu refuză sprijinul său nimănui. Intr'adevăr, D-sa imediat ce l-am rugat, revoltat, și-a lăsat toate ocupațiunile și a mers cu mine în repetate rânduri. Mulțumită insistențelor D-sale, de multe ori făcute în mod protestatar, am fost salvat de evacuare. Cunosce diferite cazuri, în care persoane în suferință, în timpul prigoanei din anii 1940 - 1944, apelau la sentimentele generoase ale D-lui Mareș, iar D-sa fără a avea vre-o obligație de a servi acele persoane, le dădea în mod spontan mâna de ajutor cerută, salvând oamenii din cele mai grele situațiuni.

Dacă în toamna anului 1941, guvernul de atunci a revenit asupra ordinului general de a se impune populației evreiești din țară purtarea semnului galben, aceasta se datorește în parte și soțului Dvs., căruia i se ceruse sprijinul în acest sens.

Știu deasemenea, că soțul Dvs., impresionat de suferințele cauzate evreilor prin deportarea acestora în Transnistria, a depus stăruințe scrise pe lângă ex-mareșalul Antonescu, în vederea readucerii acestora în țară. De câte ori am avut prilejul să stăm de vorbă, D-sa și-a exprimat indignarea pentru procedeul întrebuintat cu populația evreiască și pentru politica greșită și administrația necorectă ce se făcea.

Sunt încredințat, Doamnă, că ținându-se seama de activitatea și atitudinea sa din acele timpuri grele, nu se poate,

să nu se revină asupra măsurii.-

Mi-am îngăduit să vă scriu aceste rânduri, Doamnă, pentru a-mi exprima și cu acest prilej profunda mea recunoștință.-

Primiți, stimată Doamnă, odată cu simțitele mele urări de bine și succes, expresia celor mai alese sentimente,

E. Schaller

București, 22 Mai 1945.

Ltr. nr. 10746/6

recomandăm pentru a fi luată în considerare de către Comitetul de Cercetare al Științei și Literaturii, în vederea publicării în revistă. În acest scop, am trimis la Comitetul de Cercetare al Științei și Literaturii, în vederea publicării în revistă, în anul 1945, o lucrare intitulată "Contribuții la cunoașterea istoriei literare românești", care conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea. Lucrarea este compusă din două părți: prima parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea, iar a doua parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XIX-lea. Lucrarea este scrisă în limba română și este destinată publicării în revistă. În acest scop, am trimis la Comitetul de Cercetare al Științei și Literaturii, în vederea publicării în revistă, în anul 1945, o lucrare intitulată "Contribuții la cunoașterea istoriei literare românești", care conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea. Lucrarea este compusă din două părți: prima parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea, iar a doua parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XIX-lea. Lucrarea este scrisă în limba română și este destinată publicării în revistă.

Lucrarea este destinată publicării în revistă. În acest scop, am trimis la Comitetul de Cercetare al Științei și Literaturii, în vederea publicării în revistă, în anul 1945, o lucrare intitulată "Contribuții la cunoașterea istoriei literare românești", care conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea. Lucrarea este compusă din două părți: prima parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea, iar a doua parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XIX-lea. Lucrarea este scrisă în limba română și este destinată publicării în revistă.

Lucrarea este destinată publicării în revistă. În acest scop, am trimis la Comitetul de Cercetare al Științei și Literaturii, în vederea publicării în revistă, în anul 1945, o lucrare intitulată "Contribuții la cunoașterea istoriei literare românești", care conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea. Lucrarea este compusă din două părți: prima parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea, iar a doua parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XIX-lea. Lucrarea este scrisă în limba română și este destinată publicării în revistă.

Lucrarea este destinată publicării în revistă. În acest scop, am trimis la Comitetul de Cercetare al Științei și Literaturii, în vederea publicării în revistă, în anul 1945, o lucrare intitulată "Contribuții la cunoașterea istoriei literare românești", care conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea. Lucrarea este compusă din două părți: prima parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XVIII-lea, iar a doua parte conține o serie de studii asupra literaturii românești din secolul al XIX-lea. Lucrarea este scrisă în limba română și este destinată publicării în revistă.

București, 22 Mai 1945

90

Stimată Doamnă Mareș,

Deși nu am avut plăcerea să vă cunosc personal, auzind de cele întâmplate soțului Dvs., îmi iau permisiunea să vă scriu pentru a vă exprima durerea mea.

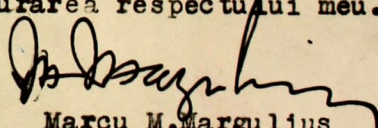
Niciodată nu voi uita recunoștința ce o port Domnului Inginer Mareș pentru marele bine ce mi-a făcut.

În timpurile de prigoană contra noastră, plângându-mă soțului Dvs. de nedreptatea ce mi-a făcut firmei mele prin radierea din registrul importatorilor și refuzul de a-mi acorda autorizații de import accidentale, dl. Ing. Mareș nu a pregetat de a interveni în favoarea mea la forurile cele mai înalte de atunci ale Statului, (vezi adresa Nr.3668 din 28 Aprilie 1942 a M.Ec.N. în fotocopie), căutând a-mi face posibil să continui comerțul și să asigur existența mea și a familiei mele, Când, în anul 1943/1944, conducerea nenorocitei Centrale a Evreilor din România îmi pretindea o contribuție de 400.000 lei pentru a-mi acorda carnetul de soțire de la munca obligatorie și dreptul de a continua comerțul meu și această sumă întrecând cu mult posibilitățile mele de plată, în disperare m'am adresat din nou dlui Ing. Mareș, care, în condițiuni extrem de grele și numai prin repetate și perseverente demersuri, expunându-se în mod hotărât și numai pentru a-mi face bine, a obținut reducerea sumei pretinse la lei 40.000.- M'a salvat astfel pe mine și pe familia mea, fiindcă altfel eram sortit a fi deportat în Transnistria, cu toată familia, lucru cu care, de altfel, organele C.E.R. m'au și amenințat.

Pe lângă binele ce mi-a făcut știu că dl. Ing. Mareș a ajutat și pe alți coreligionari ai mei în împrejurări foarte grele și a avut întotdeauna o atitudine favorabilă celor oropsiți și năpăstuiți de soartă.

De va fi nevoie, voi arăta oriunde modul cum soțul Dvs. ne-a ajutat în acele timpuri de restriște.

Primiți, stimată Doamnă, asigurarea respectului meu.

Marcu M. Margulius
București, str. Dobroteasa 20.

București, 22 Mai 1945

91

Prea stimată Doamnă Mareaș,

Aflând de nenorocirea ce s'a abătut asupra Dvstră, m'am grăbit să vă scriu pentru a vă asigura că puteți conta pe mine, oridecâte ori veți găsi necesar.

Cunosc pe Dl. Ing. Nicolae Mareaș din activitatea mea în comerțul de unelte agricole; D-sa fiind proprietar de moșie a venit adeseaori pentru cumpărări de mașini sau piese de schimb la întreprinderea unde am activat.

Având pe mama mea la Viena, când s'a pus chestiunea deportării evreilor din Viena, am încercat s'o readuc în țară. În disperarea în care mă aflu, neavând unde să intervin, m'am adresat soțului Dstră, care de multe ori și în trecut îmi dăduse dovadă de bunăvoință. Dl. Mareaș foarte impresionat de cele relatate de mine, s'a declarat imediat dispus să mă ajute și a scris fiului D-sale, răposatul Constantin Mareaș, pe atunci Consul General la Viena, care a eliberat mamei mele o dovadă provizorie de care s'a putut folosi timp de câteva luni.

Văzând disperarea mea din cauza situației în care ne aflu cu toții în timpul prigoanei, a găsit cuvinte încurajatoare, spunând că suferințele noastre nu vor mai dura mult și că încurând vor veni vremuri mai bune pentru toți.

Cunosc și alte cazuri unde evrei, în timpul prigoanei, au recurs la ajutorul D-lui Mareaș și care totdeauna le-a fost acordat cu toată bunăvoința și în mod absolut desinteresat.

Al Dstră deputat

Jsac Davidovici
București

Str. Calomfirescu No.10

Stimată Doamnă Mares,

Nu știu dacă mă veți crede că aflând întâmplarea soțului Dvs. am fost atât de impresionată încât mi s'a făcut rău și acum stau în pat sub îngrijirea medicului.

Nu e nevoie să vă mai spun Doamnă Mares, că pentru mine soțul Dvs. este un om pentru care am atâta recunoștință încât așa bolnavă cum mă aflu ași egi să mă duc oriunde să arat binele ce l-a făcut tuturor și mie într'un moment când nimeni nu putea să-mi vină în ajutor.

Dvs. Doamnă Mares știți bine că acum 3 ani din ordinul D-lui Director Mălai dela C.N.R. am ^{put} săvarlita în stradă din casa mea iarna pe un ger cumplit. La rugămintele mele de a mi se permite numai timpul necesar să-mi găsesc adăpost am fost refuzată cu asprime, în vreme ce toate lucrurile mele zăceau în stradă în zăpadă.

În această tristă stare am rugat pe Dl. Mares care imediat a alergat și s'a străduit peste tot până ce a obținut ca să fiu reprimată în casă.

Bunătatea inimii soțului Dvs. cunoscută de toată lumea și binele ce a făcut la atâtea nenorociți eyrei ce se găsesc în asuprire cred că nu mai are nevoie să fie arătată căci e cunoscută de toată lumea. Nuștiră ce s'ar putea reproșa unui om atât de bun care nu a asprit pe nimeni și care totdeauna a alergat în ajutorul celor aspriți. Eu nu cred că s'ar putea cumva să i se facă vreun neajuns unui om ca dânsul a cărui milă și inimă bună a adus alinare necazurilor atâtor nefericiți.

Vă rog Doamnă Mares să mă credeți că sunt gata și eu și chiriașii mei cari cunosc totată de bine binele ce l-a făcut Dl. Mares să arătăm orui și oriunde recunoștința noastră și dorința noastră, ca după suferințele pe care le-ați îndurat prin nenorocirile ce s'au abătut asupra Dvs. prin moartea fiului distrugerea casei să fiți feriți de alte necazuri.

Primiți vă rog Doamnă Mares întreaga mea simpatie și cel mai sincer regret pentru suferințele ce le suportați.-

Natalia Bronsescu
St. Biegiann 38

D e c l a r a Ț i e .

Subsemnatul Jucovici Jancu domiciliat în București, Str. Negru Vodă No. 7, țin să declar că în decursul anilor am avut ocazia să-l cunosc pe Dl. Ing. Mares din București, ca unul din clienții noștri agricultori/al întreprinderii la care sunt angajat.-

În timpul regimului legionar și dictatorial, când ca și ceilalți corelegionari ai mei, am fost asuprit, am găsit un sprijin moral în Dl. Ing. Mares, care întotdeauna, indiferent la ce oră mi-am permis să-l deranjez, a ținut să mă ajute. De exemplu : atunci când evreii au fost trimiși la munca obligatorie, cu toate că în calitatea mea de specialist a-și fi avut dreptul să mă bucur de un privilegiu, totuși am fost în repetate rânduri respins de a obține o scutire de muncă, și numai grație intervenției personale a D-lui Ing. Mares, am reușit să mi se facă dreptate.-

După cum mi-a declarat chiar personal Dl. Ing. Mares, D-sa a avut mari reproșuri din partea conducătorilor de atunci, deoarece intervenția foarte des pentru ameliorarea situației în care mă aflam atât eu, cât și coreligionarii mei.-

În anii din urmă, când Dl. Ing. Mares ne vizita la întreprinderea unde funcționam, am găsit în D-sa o persoană care mă încuraja moralicește, exprimându-se adeseori că timpul acesta de prigoană nu va ține până la infinit și o să vină foarte curând ziua, când evreii vor fi considerați ca și ceilalți, oameni, așa cum înțeleg toate țările democratice.-

Am avut ocaziunea să mă conving ca și altădată de sentimentele umanitare ale D-lui Ing. Mares, când un fost coleg de al meu a trebuit să recurgă la o intervențiune de ultimă instanță, întrucât familia acestui coleg, care locuia atunci la Viena, trebuia să fi fost deportată de naziști. Dl. Mares, cu toate că se expunea la diferite neplăceri, a făcut imediat o scrisoare către răposatul D-sale fiu, fost Consul la Viena, prin care l-a rugat cu mare insistență, de a căuta pe orice cale să amelioreze situația ac_elei familii.-

Dealtfel foarte multe persoane au găsit un apărător al dreptății în persoana D-lui Ing. Mareș ori de câteori se găseau în suferință.--

Iancu Iancu

95
04
(94)

Stimată Doamnă Mareș,

Reținut în casă bolnav, aproape 10 zile, am aflat
abia acum că soțul Dv. se găsește în situațiune dificilă.

Il cunosc pe Dl. Inginer Nicolae Mareș de peste 20
ani, în care timp am avut ocasiunea să constat că este un om
blând, bun, drept, deci incapabil să facă cui va cel mai mic
rău. Cu toate că a fost prietenul Generalului Antonescu, încă
de pe timpul când nici nu se putea visa ca acesta va ajunge
când va conducătorul statului, știu cu certitudine că Dl.
Mareș nu a executat nici un act în detrimentul țării și mai
puțin să fi contribuit cu ceva la măsurile ce se luau pe
acea vreme contra evreilor.

Când a fost vorba să fie obligată populația evreias-
că să poarte un semn distinctiv, l'am vizitat pe Dl. Mareș
și amărat i-am adus la cunoștință acest lucru. D-sa a fost
atât de indignat de măsura barbară ce se lua, încât m'a asi-
gurat că în ziua când voi fi obligat a purta acel semn dis-
distinctiv, va veni să mă ia de acasă și se va plimba cu mine
de braț pe toată Calea Victoriei până la Președinția Consi-
liului pentru ca toată lumea care ne va vedea să-și dea se-
ma că t de mult la indignat măsura de care este vorba.

Stiu deasemenea că grație și intervențiunei D-sale
energice sa revenit asupra acestei barbarii.

Primiți, vă rog, stimată Doamna, asigurarea distinse
mele stime.

Dean Ișia
Str. Negustori 14

București 21 Mai 1945

MARK POLLATSCHEK

Constructor și instalator
de
lucrări tehnice și sanitare
București str. Polonă 107

București 18/V/1945.

95

95

Stimată Doamnă Mareș

Cu multă părere de rău am aflat vestea că soțul Dv. domnul ing. Mareș a fost arestat. Nu cunosc cauza acestui act și doresc ca prezenta scrisoare să vă servească de mărturie a comportării impecabile pe care dl. ing. Nicolae Mareș a avut-o față de mine ca evreu, sub regimul Antonescu, regim de prigoană, în care părtinirea unui evreu, în mod oficial, te făcea pasibil de trădare și te prejudicia civic și moral.

În tot timpul de cumplită teroare, în care depresiunea sufletească a mea și a familiei era la paroxism, am găsit în soțul Dv. cel mai desinteresat și loial sprijin, intervenind de câte ori eram amenințat în libertatea mea, fără a avea delă acest neprecupețit ajutor cel mai elementar interes.

Am rămas cu industria și imobilul grație jurământului pe care D-sa le-a depus la Tribunal împreună cu alți ingineri, oameni de dreptate, care nu s'au sfiit să înfrunte oprobiul public, prin lărgă ocrotire ce mi-o acordau. Dl. Mareș a intervenit personal la Ministerul Justiției, unde, făcând uz de prietenia unui avocat ajuns Ministru - dl. Coti Stoicescu - a făcut realizabilă căsătoria ficei mele cu un creștin.

Deasemenea, cunosc cazuri cu evrei pentru care D-sa și-a riscat situația, ca să nu fie deposedați de drepturile viabile.

Am fost în multe împrejurări în preajma D-sale și cunosc opinia D-sale asupra trecutului regim, de care nu se sfia să spună, într-o vreme în care știau toți cât de greu se sancționa o părere liberă și umană, care în ochii guvernului nu era decât o părere revoluționară, ce trebuia să fie sancționată.

Vă rog, Stimată Doamnă, să faceți uz de prezenta fiindcă eu cred în actuala justiție, care va putea să recunoască în soțul Dv. o excepție și în anumite acte, pe care eu nu le cunosc și care sunt interpretate pe baza fostului regim, să se ia în considerație actele pozitive pe care domnul inginer Mareș le-a făcut din toată convingerea sa de om bun și drept.

Primiți, vă rog, Doamnă Mareș,
asigurarea stimei mele și
întregului meu devotament.

Mark Pollatschek

Exprimându-vă recunoștința noastră, vă
rugăm doamnelor Ministru a primii inspecto-
rului districtelei noastre considerativ.

(56)

Ing. Horia Jogan
Secretar Gen. Minist.
agr. și Pomicultur.
D. Profeser
Director. Districtelei.

Intitame - Pres. d. Com.

T. Uăndu
N. Nedelcorici Directorul Contencios

Directorul Personalității
J. Amonea

Maranon
Directorul Contabilității

Cristoforand
Ing. agr. Consilier

C. Calucianu
Dir. Prod. Veg.

J. P. Marușel
Seful Inspectoratului
N. Gulea
Președintele Com. de Credit
a district. Agr. și Pomicultur.

Deanucice

Ing. Consilier Silvic
Director P.P.J.

M. Antlaşcan
Direct. Pescăriei lor.

Ing. Gen. Silv. J. J. J.
Directorul Padur. Pers. Jur.

Ing. Cons. Ion Florescu
Subdirector Districtelei

L. Zunda

V. Gheorghe
Ing. Botanic

H. Taraschianu

Subdirector

Stef. Ghidulescu

C. Cetechi
Subdirectorul Contencios

Petru T. Goreskes

A. Nedelcorici
Administrația
Căminul Padurilor Statului

30/I/941

26

Anexa II

Dr. h. Moara

Stimate Domnule Ministru

(97)

În cunoștința, ce ne-ați făcut, despre demisiunea
Domniei Voastre de la conducerea Departamentului Agric. și
Domniilor, ne-a surprins în mod vădit. -

Nu intra în cădere noastră a surta moiar, motivele
acestei retrageri. -

Cu acest prilej ținem însă a ne exprima întreaga
noastră gratitudine, pentru înțelepciunea, competența
și curajul, de care ați dat dovadă, în greaua sarcină
ce vi se încredințase, în aceste zile istorice. -

Decretul ce ne-ați acordat în apărarea ce ne-ați
luat, contra tuturor loviturilor din afară sau
dinăuntru, ne-a dat în încercările și lămuririle
necesare, să ne exercităm funcțiunile, ce ne sunt
încredințate și să vă dăm tot concursul, ce le cerea
în asemenea împrejurări, pentru a slui la bun
sfârșit misiunea Domniei Voastre. -

Decretul nostru nu v-a lipsit o
clipă în activitatea Domniei Voastre la acest De-
partament, chiar și scurtul timp de 5 luni,
a lăsat o urmă luminoasă și a fost de mult
folos pentru țară. -

17 Martie 1942

Anexa 12

Ion B. Mares

Copie după adresa Uniunii Sindicatelor Agricole

98

98

Chestiunea colectării lânei
și a Uniunii Sindicatelor Agricole

În conversația ce am avut cu Domnul Ministru de Finanțe, Care este și Președinte al Delegației Economice, D-sa mi-a spus că intenționează de acord cu Ministerul Economiei Naționale, să creeze un oficiu pentru colectarea și repartizarea lânei.

Colectarea se făcea până azi cu foarte puțină cheltuială de Uniunea Sindicatelor Agricole, care primea un comision destul de redus, din care rămânea un mic beneficiu cu care își susținea existența.

Repartiția se făcea de organele armatei și ale Ministerului Economiei Naționale.

Memoriula alăturat arată suficient că vina îngreunării colectării și lipsei de lână din anul trecut, o are numai Ministerul Economiei Naționale.

Am de adăugat încă, un oficiu de stat în mod matematic scumpește viața. Exemplul I.N.C.O.P. -ului e plastic. Memoriula lăturat arată destul de limpede cum o cereală ca porumbul plătită producătorului cu 90.000 lei vagonul, ajunge prin intermediul I.N.C.O.P. -ului până la 140.000 lei vagonul la consumator.

x x

În privința Uniunii Sindicatelor Agricole, Dl. Ministru de Finanțe, deși găsește că principiul e foarte bun, totuși adaugă că e rău condusă, deoarece nu sunt decât două sindicate cari acționează și deci Uniunea nu și justifică încă măcar titlul, fiindcă un număr foarte redus de sindicate nu actionează suficient.

Cred că Domnul Ministru a fost complet greșit informat

Un lucru e sigur că Uniunea e o instituție văzută cu multă vitregie tocmai de organele care ar trebui să o încurajeze.

Ast-fel, Ministerul Economiei Naționale tocmai din 15 Decembrie 1941 a suprimat toate societățile cari făceau export de cereale și în felul acesta până acum câte-va zile nu s'a mai putut vinde nici o leguminea să. În conversația avută cu D-sa mi-a declarat că acesta a fost punctul de vedere al Domnului Mareșal și al Domnului Vice-Președinte al Consiliului de Miniștri. Ori, dacă chestiunea cumpărătorului unic este justificată până la un punct pentru cerealele panificabile și este sigur că așa a înțeles-o Conducătorul Statului, un moment nu se justifică oprirea exportului, după urma căruia au pierdut și agricultorii și economia generală.

Dar mai mult decât atât, în urma unor reclamațiuni, Domnul Ministru al Economiei a fost nevoit să autorize unele societăți germane să poată face exportul leguminoaselor și cu toate intervențiile noastre Uniunea Sindicatelor Agricole până azi n'a obținut să fie tratată în țara românească cel puțin pe picior de egalitate cu casele străine de export.

Rezultatul însă e și mai tragic, fiindcă casele germane străine s'au cartelat și sunt pe punctul de a scădea prețul mazărei cu circa 100.000 lei la vagon

.....

Copie a notei date în numele Uniunii Sindicatelor Agricole
Ministerelor de Finanțe ,Agricultură,Econ.Națională

99

CONCESIONAREA PESCUITULUI LACURILOR DIN
SUDUL BASARABIEI SI LA MARE, TERICI DE MARMELADA
DE USCAREA ZARZAVATURILOR SI DE BRANZETURI

1.) Concesionarea pescuitului lacurilor din sudul Basrabiei
și la mare.

Cu siguranță astăzi se poate găsi o societate românească care să ia concesiunea tuturor pescăriilor și în special a celor din sudul Basarabiei și la mare, în condițiuni mult mai avantajoase pentru stat, decât cele obținute de Ministerul Economiei Naționale dela Germani.

Aceste condițiuni ar prezenta următoarele avantagii :

1) Statul nu are nevoie să investească nici un capital, e absolut suficient că dă în concesie toată averea bălților, prin urmare suma de 220 milioane lei ce se pretinde ca statul să o subscrie în societatea română-germană, ar rămâne disponibilă pentru alte trebuințe.

2) O societate românească ar oferi cu siguranță media veniturilor actuale, plus o cointeresare a statului la sporul de producție adică tocmai în sensul vederilor D-lui Maresal.

3) Toate investițiunile ce face societatea germană, le poate face și cea română, fără însă să apeleze la bugetul statului. riu

4) Procentul de beneficii ce oferă societatea germană e iluzor fiind-că nu e cu nimic garantat, și apoi cine să facă acest control ?

5) Pescuitul la mare nu se poate înfăptui decât după război, deoarece nu se va putea aduce flota de pescuit până atunci, și nu cred că există societate care, chiar aducând-o, să expue bombardamentelor avioanelor. Așa încât n-are nici o grabă ca această chestiune să fie rezolvată în pripă. Se vede cât de colo că Nemții au oțărât aceasta numai ca să obțină pescuitul bogatelor lacuri din sudul Basarabiei cu micul procent redus, dijmă 20 o/o

.....

Domnului

PRESEDINTE AL TRIBUNALULUI POPORULUI

BUCURESTI.

Subsemnatul GHEORGHE MIRON, cu domiciliul în Orașul Buzău Strada Carol I. Nr. 115, respectos aduc la cunoștința Domniei-voastră următoarele:

Încă din anul 1913, am intrat ca ucenic în Atelierul Mecanic la Calea Ferată Buzău-Nehoiășu, unde treptat și prin merite am avansat până la gradul de Maestru de Atelier la secția mecanică.

În anul 1935, luna August, Seful meu de Atelier, în urma unei boli contractate în timpul serviciului, a încetat din viață. - Fiind cel mai indicat, mi s-a încredințat de către Socie-conducerea atelierului, având și gradul de Maistru.

În anul 1936, luna August, Seful reviziei de Vagoane Voinescu Dumitru, a fost trecut la alt serviciu, postul rămânând vacant, mi s-a dat și acest serviciu, am condus aceste 2 servicii, până în anul 1939, luna Noembrie, când Societatea scoate la Pensie pe Seful Depoului de Locomotive titular atingând limita de vârstă, postul rămâne vacant, mi se încredințează și acest post de mare răspundere, deci conduceam 3 servicii.

Actuali Conducători ai Societății Buzău-Nehoiășu au intrat în posesia Liniei din anul 1930 și cum în tot timpul s-a purtat în mod vitrig cu personalul, tot în anul 1930 Salariați Liniei sau constituit în Sindicat Profesional pentru apărarea drepturilor, de care ce Societatea cum s-a instalat la conducerea Liniei a început cu aplicarea de curbe la salariile ce avusese personalul până atunci, a suprimat permisele pe C.F.R., a desființat Casa Muncii, de unde se dădea Personalului ajutoare de Boală, medicamente etc.

Cum Societatea prin Secretarul său Dl. Toader Teodorovici, care era fac-totum, atunci ca și astăzi, continua cu fel de fel de nedreptăți asupra Personalului, acesta neavând încontro au declarat un conflict de muncă, cum Subsemnatul eram Vice-președinte al Sindicatului, am fost licențiat din serviciu de Dl. Toader Teodorovici, secretarul Societății, prin faptul că m-a ales Personalul ca delegat în Conflictul de Muncă, aceasta sa petrecut în anul 1933.

După cât-va timp am fost reprimat înapoi în serviciu conform Legilor de atunci și contra voinței Dlui Toader Teodorovici și am continuat serviciul, așa după cum am arătat mai sus. - În anul 1942, Dl. TEODOROVICI pe lângă secretar devine și Director Tehnic & Administrativ luând conducerea Direcției dela Buzău. - Imediat a început în preună cu Legionari care ai avea în serviciu să mă saboteze în treburile serviciului meu până în luna Noembrie, când m-a luat Conducerea Depoului, Atelierului și a Reviziei de vagoane, trecându-mă ca Mecanic pe Locomotivă, la fel cu ucenici care erau învățați de mine, meseria retrogradându-mă în mod abuziv. -

Pentru aceste persecuții cer să fiu reintegrat în Postul de Sef de Depou sau Sef de Atelier.

Tot timpul prigoanei eram acuzați și rechemati că suntem Comuniști dar în urma unei anchete la fața locului făcută de Legiunea de Jandarmi Buzău, a constatat că noi ne facem peste măsură datoria ecar Dlui este vinovatul prin faptul că

selecția personalului în diferite forme.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 11/11/42.

Am fost anchetat de Tribunalul Buzău pe data 12/11/42.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 13/11/42.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 14/11/42.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 15/11/42.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 16/11/42.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 17/11/42.

Am fost anchetat de Legiunea de Jandarmi pe data 18/11/42.

cu toată stima,

G. Miron

J U R N A L

Consiliul de Miniștrii în ședința de astăzi 19 Mai 1921 luând în deliberare referatul domnului Ministru al Comunicațiilor cu Nr.10235 din 19 Mai 1921, cererea Dir.Căei Ferate Buzău -Nehoiag, pentru sporirea tarifelor pe această linie.-

Având în vedere motivele din aceste referat

D E C I D E

I. Autoriză Dir.Căei Ferate Buzău-Nehoiag să aplice cu începere dela 1 Iunie 1921, tariefele astăzi în vigoare la CFR atât pentru transportul de călători, bagaje și câini cât și pentru mărfurile de mare și iuteală cu deosebire ca pentru mărfurile pentru care la CFR sunt tarife speciale, să se aplice tariful general cl.III exceptându-se mărfurile care intră în categoria fostului tarif special Nr.V care se vor taxa cu tariful special astăzi în viagoare la CFR cu 33%.-

II. Tot cu începere dela 1 Iunie 1921 Dir.C.F.Buzău Nehoiag să aplice procentul de 20% asupra tuturor tarifelor pentru constituirea unui fond separat, care va servi pentru acoperirea de diferite prime ce se vor distribui personalului liniei în conformitate cu dispozițiunile aprobate cu Decretul Regal Nr.5565 și publicat în Monitorul Oficial Nr.222 din 1921 urmând ca distribuirea acestor prime să se facă cu aprobarea Ministerului Comunicațiilor după propunerea Direcțiunei liniei

ss.General Averescu, Groza, T.Cudalbu, Gl Văleanu,
Octavian Goga, Niță, P.Negulescu, Trancu Iași, C.Argetoianu,
Popovici, Tașcă.-

Prezenta copie fiind conformă cu originalul se certifică de noi.-

p.Director

ss.Indiscifrabil

CONFEDERAȚIA GENERALĂ A MUNCII DIN ROMÂNIA

BUCUREȘTI — STRADA CALOMFIRESCU Nr. 8

TELEFON : 5.14 10

INFORMAȚIUNI : 3.01.96

102

Noul nostru sediu este
în str. WILSON 7 - 9

Nr. 1218/T.

București, 6 Iulie 1945.

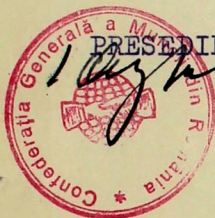
102

Onor.

TRIBUNALUL POPORULUI

CABINETUL I.

În conformitate cu adresa D-Voastră Nr. 610 din 19 Iunie 1945, avem onoarea, a Vă înainta, aci anexat, un dosar edificativ despre tratamentul la care erau supuși muncitorii în trecutele regimuri, pentru a cerceta și a dispune cele legale.-

PRESEDINTE

SECRETAR,

Leucău

Domnului

PRESEDINTE AL TRIBUNALULUI POPORULUI

103

Prin CONFEDERATIEA MUNCEI

BUCURESTI

No 82. din 4/7 1945

Subsemnați Chiriac Serbănescu cu domiciliul în Buzău Strada Simion Bărnuțiu Nr.32, Stoica Alexandru cu domiciliul în Buzău Strada Sibicean Nr.7, precum și alți mai jos notați, meseriași și Funcționari, membri ai Sindicatului dela Calea Ferată Buzău Nehoiășu, cu durerea în suflet și lacrimi în ochi noștri și a Familiilor noastre vă aducem la cunoștiință cele ce urmează:

Calea Ferată Buzău Nehoiășu a luat ființă în anul 1909 această Cale Ferată dela început a fost organizată după principiile căilor Ferate Române de oare ce atât Conducători liniei cât și majoritatea Personalului erau elemente recrutate dela Calea Ferată Română.-

Personalul angajat dela început a fost salariat și asimilat la fel cu Personalul dela Căile Ferate Române, dându-se și alte indemnizații ca: Prime Kilometrice, Chirii pentru locuințe Prime pentru buna întreținere a Mașinilor la Mecanici și Pochiști Ajutoare pentru Familie și Copii, Ajutor Medical și Medicamente, Prime de încurajare din cota de 20% fond constituit aparte de veniturile Societății, fond aprobat de Consiliul de Miniștri.

Un timp oare care Societatea BzN, a fost pusă sub sechestru judiciar, care și acesta a respectat drepturile Personalului întocmai ca și mai înainte.-

La 1 Septembrie 1930 se ridică sechestrul Judiciar luându în primire alte elemente ziși acționari, formând din nou Societatea, având ca Administrator delegat pe Dl. Inginer NICOLAE MARES fost Ministru și Secretar al Societății pe Toader Teodorovici fost șef de Gară pe această linie.-

Acești 2 Domni cum sau instalat au pornit o prigoană nemai pomenită asupra întregului Personal.-

În primul rând a început cu reduceri de personal în masă, a început cu aplicarea de curbe la salarii, spunând Personalului ca reducerile nu va fi de lungă durată și se va reveni, dar nu sau ținut de cuvânt ținând Personalul cu salarii de mizerii.-

Ba ceva mai mult a suprimat și toate drepturile arătate mai sus și câștigate cu mulți ani în urmă.

În anul 1935/36 întregul Personal care și atunci era constituit în Sindicat Profesional, văzând vitregia Conducătorilor care în loc să revină la sentimente mai bune pentru a ajuta Personalul să nu moară de foame și care muncea câte 14 - 16 ore pe zi, chiar și mai multe, Dl. venea cu noi asupriri, au făcut Memorii pe care le trimiteau Consiliului de Administrație ca să ia măsuri de îndreptare! rezultatul nu se primea pentru că aceste Memorii rămăneau în Masa Dlui Secretar TOADER TEODOROVICI căci el era asupritorul, ba ceva mai mult propune Consiliului Licențierea din serviciu a Mecanicului Voinescu Dumitru și a Impepatului Valerican Gheorghe, căci ambi semnase ultimul memoriu în numele întregului Personal.-prinzând de veste intențiile Secretarului care pe față se arăta voitor de bine, noi tot Personalul am declarat Conflict de muncă.- La ședințele de Conciliere dela inspectoratul muncii Ploiești, unde lua parte și delegați noștri iar din partea Societății venea Dl. Secretar TOADER TEODOROVICI asupritorul, care la sfaturile Dlui, Inspector al muncii și care îl ruga frumos ca să dea treptat, treptat drepturile Personalului ca să nu moară de foame, iar Dlui răspundea ironic că nu le dau nimic și că am să le mai iau.-

Neajungându-se la înțelegere sa trimis Dosarul la Curtea de Apel Secției 4 București unde au fost trimise înfățișările noastre pentru a fi judecate în special pentru Pensii și reînadrarea cu plăți a salariilor și restul punctelor sa trimis Dosarul la Inspectoratul Secției 3a, unde sa judecat cu trimiteri...

Secția 44 pentru o nouă judecare, dar între timp acest Dn. delegat și Secretar al Societății a luat prin teroare câteva semnături de la câți va salariați și în special de la cei noi numiți în serviciu și care nu aveau nici un fel de revendicări, numai ca să deruteze Președintele Curții spunându-i că salariați renunță la Proces. - Delegații noștri au susținut cu tărie că semnăturile sunt luate sub teroare și de la cei care nu au nimic de revendicat, totuși curtea ne respinge acțiunea cu trimitere din nou la Înalta curte de Casație probabil că așa era aranjat căci noi mergeam cu acte doveditoare că avem dreptate iar Dl. Secretar Teodorovici mergea cu bani și influențe politice sub Dictatură. -

De către Secretarul sindicatului nostru sa reclamat Parchetului de Buzău, Ministerului Muncii și Ministerului Comunicațiilor de a opri pe secretarul Societății Buzău. Nehoiașu de a mai teroriza muncitori și Funcționari. Ministerele nu au luat nici o măsură fiind cunoscut pe acolo. - Parchetul de Buzău a delegat cu cercetări la fața locului pe Domnul Comandant al Legiunei de Jandarmi care în urma cercetărilor făcute sa întocmit Dosarul cu Nr. 58 din anul 1939, cu adresa a cărei copie o anexăm aci.

Mergând dosarul la Parchet la trimis și la Cabinetul I de instrucție pentru completarea cercetărilor, unde sa ascultat peste 40 martori care au declarat în favoarea noastră.

Dosarul sa clasat din motive de ordin Politic.

Răgăm Onor Tribunalul Poporului să ceară dela Tribunalul Buzău Secția I Dosarul Nr. 58 din anul 1939, cu ancheta Legiunei de Jandarmi și a cabinetului I Instrucție Buzău.

Toată prigoana timp de 16 ani de zile adică dela 1 Septembrie 1930 și până la 15 Iunie 1945 când a fost înlocuit a fost făcută de acest Domn care a fost și delegat din partea Societății, la Procesul de arbitraj și care spunea delegaților noștri mereu că perdem procesul.

Cerem tragerea la răspundere a acestui satrap care locuiește în București Strada Brezoianu Nr. 29. (în bloc)

Cu toată stima,

Grana Etin

Buștăre

Blasio Iuri

Enescu I Ion

Stefan Nedos

Frutela G. Ion

Bucura Mihail

Gojocaru Ghe.

Bontan Petre

Radu Ghe. Ion

Stefan Cortant

Mihail Stefan

Popescu Tom

Căci Mihail

Petrescu Etin

Popescu Tudor

Iosif Ion

Păulea

Olivero Serbonasa

G. Carapian

Jonhson Leon

Surazu Petre

Etin G. Ion

Mihail Ghe.

Anghe G. Anghe

Blasio

Jonhson

Bășca Nicolai

Harab. Fotila

Căci G. Ion

Mihail

Popescu

Tudor

Jonhson

Păulea

Jonhson

G. Amnithu

Maria Vergu

Voinescu Dhe

G. Brice

G. Colot

Al. Ionescu

Clara

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Stefan

Copie

13.IV.1939.

Nr. 13.

C O P I E

T E L E G R A M A.

106
104

Domnului Armand Călinescu Prim Ministru
Domnului Mihail Ghelmegeanu Ministru Comuni-
cațiilor.
Domnului Mihail Ralea Ministru Muncii.
Domnului Ioan Macovei Director General CFR
Membru în Consiliul de Administrație al
Societății Buzău Nehoiașu.
București

La toate memoriile și telegramele noastre nu
sa produs nici o ameliorare a situației.

Organele Liniei Buzău-Nehoiașu continuă terori-
zarea Personalului care nu au semnat Declarațiile
arătate de noi, precum și în Raportul Domnului Co-
mandant al legiunii de Jandarmi, anchetă făcută la
fața locului pe teren.

Domnul Teodorovici Secretarul Societății dor-
nic de respunare procedează fără milă.

Rugăm respectos anularea mutărilor în timpu-
rile de față și ordonarea unei anchete serioase
la Buzău.

Sperăm că de data aceasta ni se va face dre-
ptate.

Să trăiți,

Președintele Organizației
Salariaților dela
Linia BzN.

Președinte(ss) Barta Tănase

Secretar(ss) Aliman

Nr. II bis.

Copie

Urgentă

6. IV. 1939

105

T E L E G R A M A

DLui Mihail Ghelmegeanu Ministrul Comuni-
cațiilor.

DLui Mihail Ralea Ministrul Muncii.

DLui Macovei Ion Director General CFR in
in Consiliul de Administrație la Calea
Ferată Buzău-Nehoiășu.

Situația la Calea Ferată Buzău-Nehoiășu se
aggravează sunteți induși în eroare de Dl TEODOROVICI
Secretarul General al Societății cu sediul în Bucu-
rești Strada Mauriciu Blank 4. Rugăm respectos a
dispune anularea mutărilor în ajunul Sărbătorilor
și cercetarea cazului de urgență spre convingerea
Domniei voastre.

Intreg Personalul demoralizat și foarte des-
perat de atitudinea Dlui TEODOROVICI.

Președintele Sindicatului
Muncitorilor și Angajaților
la C.F.Bz-Nehoiășu.
(ss) Barta

Secretar,
(ss) Aliman

Parchetul Tribunalului Buzău.

La adresa Dv. Nr. 202/1939.-

Am onoare a vă înainta dosarul cu cercetările făcute de Subsema-
tul contra Administrației C.F.R. Nehoiașu.

Din cercetări reiese:

C.F.R. este o Societate pe acțiuni pentru exploatarea acestelini
Principiile de organizare, de încadrarea personalului și funcționare
leau stabilit după Regulamentele C.F.R., astfel că întregul personal al
său a fost asimilat în totul C.F.R. (salarii, kilometri, chirii, locuințe
prime, etc.

Situația de asimilație a c.f.r. durează până în 1932 când Societa-
tea desconsideră dreptul personalului său câștigat și încadrându-l
după alte principii.-

Din anul 1921, societatea cere mărirea tarifului de persoane, bagaje
și mărfuri, precum și aplicarea unei cote de 20% asupra tuturor tran-
sporturilor.- Această cotă avea de scop de a crea un fond pentru a fi
plătit personalului o primă de încurajare peste salarii.-

Ministerul Lucrărilor Publice aprobă și supune cererea Societății
Consiliului de Miniștri, care la rândul său o aprobă în totul.-

Aprobarea Consiliului de miniștri este (intenciată) întărită cu in-
vitatul Decret Regal Nr. 5565/1921.

Din această primă, Societatea a plătit întreg Personalul până la 1,
Octombrie 1930.-

Coincidența face că tot în acest an, Societatea este de sub Sechestru
Judiciar și intră sub conducerea actualilor Conducători, care se arată
atât de bine voitori Personalului său, că le suprimă prima de 20% însă
cu continuând să încaseze până azi, în plus aplică și o curbă a salarii-
lor după normele stabilite C.F.R.- Personalul văzând vitregia zilelor
ce va veni, cu astfel de conducători, se hotărăse să facă un sindicat
Profesional, pentru apărarea drepturilor câștigate.- În anul 1932, C.F.R.,
imitând administrația C.F.R., aplică o nouă curbă, motivând printr-o
circulară ca dat fiind Personalul încadrat după C.F.R., sa aplicat ace-
iași curbă, însă pentru scurtă durată ori Societatea era obligată ca
această curbă să se aplice pe baza unui Proces-Verbal a Cons. de Adm. tie.-

În anul 1935 Societatea se leapădă de sistemul de încadrare al C.F.R.,
procedând la o nouă organizare după criteriul abuzului și al dispre-
țului de drepturile unei clase de Funcționari care au muncit seci de
ani retrogradându-i pentru acele drepturi retrogradându-i, vezi fila Nr..

Noi Conducători în numai doi ani dela conducerea Societății, aplică
aplică Personalului două curbe, "ai retrogradează cu câte 3-5 grade
și le ia prima de 20% pe care însă Societatea o încasează și până în
zina de astăzi vezi fila Nr... în fața noii pomenitei nemulțumiri
Personalul reacționează prin memorii la prin greve.-

Conducători reacționează prin amenințări.-

Sindicatul Personalului înaintează petru Memorii și declară con-
flict de muncă.- Inspectoratul Muncii sesizat și adună la Ploesti.

Din partea Societății este TEODOROVICI secretar General care la
sfaturile Inspectorului Muncii de a da toate drepturile juste Perso-
nului conform regul. C.F.R.- acesta răspunde că nu dă nimic și că are
să le mai ca-se se ține de cuvânt.-

Aici abuzul atinge culmea, desființează Casa Muncii înființată în
1923 și care era persoană Juridică, apoi suprimă primele kilometrice,
primele de bună întreținere a Mașinilor, permisele pe C.F.R. Muncitori
Funcționari sau pensionat la 45 ani, sau redus Pensile vezi Fila...
Cum prin Inspectoratul Muncii nu se putut ajunge la o soluționare de-
finitivă a conflictului, Procesul ajunge la Curtea de apel care la 26
Noembrie 1937 a recunoscut cererile ale Personalului.-

Conducători văzând că Procesul cel au cu personalul său îl perde,
începe să reacționeze cu noi nedreptăți și pentru ai face ca ei sin-
guri să renunțe la Proces, au început ostracizările: seful acestor os-
tracizări a Personalului este Secretarul general TEODOROVICI.-

Astfel acest Secretar general complootează seria impilărilor cu
zina de 29 Decembrie 1938, când sub pretext că le face înscrierea în
Frontul Renașterii Naționale, după ce ține de asemenea discursuri ar-
tândulo avantajile ce vor să le dea Societatea, însă pe de altă par-
te îi obligă pe funcționari să încheie o declarație, în care chiar
de el, că fie care doroste a distinsa din Sindicat, vezi Fila Nr... 3

Împărțind în credincioși și ne credincioși, cum cuvântările nu
proa a avut succes TEODOROVICI pleacă din Buzău seare, lăsându-i Fun-
cționarului discipolul său Vărian, ordin ca să se ducă și să procedeze

107. // ./. Ților abuzând de situația Sărbătorilor de Crăciun când tuturor li se dau salariile complete, fără a se face rețineri, Societatea nu a plătit Funcționari și lucrători pe luna Decembrie, de cât în cursul lunii Ianuarie dându-le numai câte 40 Lei intru cât lea făcut tot felul de rețineri. Alți au mai vândut de pe acasă ce au mai avut de sau putut plăti reținerile ce Societatea lea făcut de sărbătorile Crăciunului.--
Acum în ultimul timp pensionările se fac în masă.--
Mulți nu au vrut să dea Declarațiile amintite mai sus de frică că Societatea și lasă pe drumuri muritori de foame.--

CONCLUZII

- 1) Societatea nu a justificat fondurile casei de Pensii care se ridică la mai multa milioane.--
- 2) Societatea nu justifică întrebuintarea fondului cota de 20% pe care o încasează și în prezent și care fond a fost creat, pentru prime de încurajare a personalului.--
- 3) Societatea deciflinează cu dela sine putere, casa Muncii, ce este persoană juridică din 1923.--
- 4) Societatea se face vinovată de retrogradări, pensionări abuzive reduceri de pensii.-- Prin pensionări și completarea locurilor cu personal pensionat dela C.F.R., care nu se poate face rețineri de pensie, se urmărește distrugerea Casei de Pensii, căci nu au eu ce se alimenteze.
- 5) Secretarul GENERAL al Societății THEODOROVICI, se face vinovat cu bună știință a înlesnit Societății să săvârșască abuzurile enumerate mai sus în detrimentul Personalului.--
Abuzând de puterea sa a căutat prin actele abuzive ale conducătorilor să transforme situația sa în aprige și temătoare acte de intimidare și amenințare pentru a face Personalul să renunțe la procesul cu Societatea.--
- 6) Secretarul general al Societății THEODOROVICI, se mai face vinovat de adunarea neautorizată din ziua de 29/XII/1938, din sala Ateliereilor, pentru a smulge dela Personalul Societății Declarații că renunță la Proces.--
- 7) VANLĂȘ se face vinovat pentru acte de teroare contra Personalului spre a smulge Declarațiile dela aceștia în favoarea Societății.--
- 8) Se face vinovat pentru neachitarea Salariilor de Crăciun, Funcționarilor și Pensionarilor.--
- 9) Se face vinovat de rețineri din salariile Funcționarilor, care în distribuirea salariilor pe luna Decembrie, distribuire ce se făcut în luna Ianuarie 1939, Personalul nu a primit de cât suma de Lei 40, iar alți au fost nevoiți să vândă lucruri de acasă pentru ce să poată achita reținerile ce li sau făcut și să semneze lista de plată.--

Pentru conformitate

Comandant al Legiunii de Jandarmi Ruzău

Colonel (ss) Sfetcescu.

DOMNUL MINISTRU,

1107 107

Venim la d-voastră pentru a soluționa odată pentru totdeauna situația nenorocită a acestei linii particulare, care este o arteră importantă în economia generală, a țării și a județului Buzău.

Ea leagă producția întreagă a dealurilor și a munților Jud. Buzău, atât de ținut în seamă în economia generală a țării și a județului, județ bogat în produse de tot felul.

Construită de mai bine de 30 de ani, ea a adus atâtea servicii economice generale, servicii recunoscute de cei ce s-au ocupat de intensificarea materiilor lemnoase ale marelui fabrici de cherestee, dela sfârșitul liniei și a cherestelei țărănești, a fabricilor din sus de această linie, fabrica Lănculescu și a Capsului dela Siriu, cum și a transportului de lemne, combustibil necesar orașelor țării, în special Capitala, care anual era aprovizionată cu mii de vagoane de lemne de foc.

Linia aceasta deservește produsele stănelor din munții Buzăului și a livezelor din dealurile cunoscute ale regiunii. În plus înlesnește călătoria sâtenilor din regiunea munților și a dealurilor Buzăului.

Normal nu putea fi deficitară, căci circulația era intensă.

Dar, o exploatare nedreaptă aducea apanagii, consiliului parazit de ad-ție din București și direcției care a fost întotdeauna vitrigă cu personalul compus din peste 300-400 lucrători, personal de atelier de gară.

Pentru aceste personalul a fost persecutat de c'te ori încerca a-și face o situație mai bună prin sindicat, cum și nedreptățit în conflictul de muncă de o justiție de clasă, conflict ivit între personal și direcție, care a lăsat victime în personal și a adus din nou restul rămas în exercițiu, la salarii de foamă.

Din cauza nenorocirilor războiului, și a neglijenței direcției, trei automotoare au fost incendiate de germani în retragere și podul dela Rugavățu distrus, astfel că printr-o neglijență a direcției, nici azi nu este definitiv reparat, transporturile făcându-se prin împingerea vagoanelor, fără să poată trece o locomotivă pe acest pod.

Aceste stricăciuni a redus traficul și venitul liniei, neputându-se acoperi cheltuielile de întreținerea liniei și a salarizării personalului.

Pentru acestea, cerem protecția Ministerului care este proprietar în bună parte, căci statul are mai mult de 9000 acțiuni din 12000-ate sunt în total, restul deținut de persoane a căror existență nici nu se mai cunoaște și care nu au nici un interes în mersul bun al acestei linii.

Constituiți în sindicat, entru a asigura circulația pe această linie și a asigura existența personalului, cerem protecția Ministerului pentru salvarea intereselor economice și a nevoilor Județului și a personalului.

Ne-am gândit la nevoile imediate și pentru aceasta cerem finanțarea liniei până la asigurarea traficului care ar plăti sacrificiile pe care le face statul în aceste împrejurări,.

Că reforme imediate, cerem:

1. Plata integrală a salariului în caz de boală sau accident, căci nu se plătește în timpul accidentului sau boalei decât cota dată de Asigurările Sociale care este sub minimum de existență, ba chiar o cota de mizeri

DSALE

DLUI MINISTRU AL COMUNICATIILOR SI LUCRARI PUBLICE

BUCURESTI

Aşa este cazul mecanicului Miron Gheorghe accidentat de bombe şi care nu a putut timp de 4 luni cât a stat în spital să primească decât cei dela Asigurările Sociale.

2. Pensionarea să nu se mai facă la bunul plac cum s'a făcut până acum, ci obligatorie la 57 ani.

3. Să se dea pensiile dela CFR personalului şi pensionarilor.

4. Comitetul de direcţie şi Adţie dacă linia se menţine în forma actuală, ca linie ferată particulară cu participare în mod egal, a reprezentanţilor sindicatului cu acei a reprezentanţilor adţiei (consiliu) sau direcţiei.

5. Stabilirea reşedinţei societăţii la Buzău, ca să nu mai fie nevoit personalul a regula anumite situaţii la Bucureşti, nevoi care până acum au rămas nerezolvate.

6. Revizuirea avansărilor care s'au făcut ilegal şi cu părtinire, avansându-se unii de 2 sau 3 ori, iar alţii au rămas cu totul neavansaţi.

Incadrările S'au făcut fără nici o noimă, retrogradându-se mulţi fără motive în decurs de atâţia ani.

7. Sporul de scumpete să se dea şi la pensioneri numerar dela 6 XI 9

8. Să nu se mai facă reţineri la sporul de scumpete atât activilor şi pensionarilor (conf. M. Of. Nr. 292 din 16 II 1944).

9. Mărirea ajutorului pentru copii ca la stat 4500 lei, căci la Buzău nevoiaşi se dă numai 1500 lei.

10. Mărirea salariilor ucenicilor care în prezent nu au decât 125-200 lei pe zi şi să li se dea halate şi bocanci.

11. Economatul nu a funcţionat şi personalul nu este aprovizionat, cu nimic.

12. Suprimarea salariilor membrilor de adţie care consumă o mare parte din veniturile actuale chiar deficitare.

13. În caz de trecerea liniei sub adţia CFR să ni se restituie cotizaţiile dela Asigurările Sociale.

14. Majorarea salariilor la nivelul actual de scumpete.

15. Verificarea gestiunii liniei pe 5 ani pentru a se controla cum s'a administrat şi pedepsirea celor care au făcut abuzuri însuşindu-şi pe nedrept veniturile liniei.

16. Înlocuirea directorilor Ing. Stoica şi T. Teodorovici pentru următoarele motive: Ing. Victor Stoian dela 23 Aug. şi până în prezent nu a fost la direcţie şi nici în inspecţia liniei, iar Dl. Teodorovici lipseşte din Bz. dela 22 Dec. 1944, din care cauză podul dela Rugavăţu nu s'a putut termina atâta timp şi neavând o conducere centrală sabotând linia, căzând linia în deficit, neputându-se plăti salariile şi rămânând şi linia neîntreţinută şi deficitară şi nedată circulaţiei, numai din cauza lipsei de conducere centrală.

Dorim deci, o administraţie mai bună care să asigure existenţa noastră îmbunătăţindu-se şi starea economică a judeţului şi a ţării.

Aceste puncte au fost votate în moţiunea dela 24 Feb. 1945 a adunării generale a sindicatului şi implorăm Dle. Ministru realizarea lor, pentru a nu expune personalul să fie sverlit pe drumuri, fără ajutoare, iar judeţul lipsit de transportul produselor sale şi ruinat.

Cu acest memoriu împuternicim pe tov. Voinescu, Dtrn. şi Dtrescu. Ctin să stăruie a vi-l prezenta şi Onoratul Minister al Comunicaţiilor să-l realizeze pentru a nu se mai neglija interesele judeţului şi a nu se distruge o sumedenie de lucrători şi personal din gări care se vede lăsa la voia întâmplării, deşi au o vechime de 20-30 ani în această societate.

MEMORIU

cătore

Societatea C.F.R. Buzău Nechoiași

108

108

Sindicatul Cfr Buzău Nechoiași, întrunit în ședința săptămânală din data de 17 și 24 Martie 1945, a hotărât următoarele.

1. Termenul pentru plata salariilor personalului definitiv, se fixează pentru data de 20 ale fiecărei luni curente, iar personalul provizoriu pentru data de 5 ale lunii următoare și plata avansurilor provizor pentru data de 20 ale lunii curente.

2. Cerem suprimarea impozitelor pe sporul de salariu, acordat dela data de 6 Noiembrie 1944.

3. Cerem întocmirea tabloului pentru furnizarea lemnului de foc necesare personalului pentru iarna anului 1945/1946.

4. Cerem ca serviciul medical Bz.N. să fie efectiv, atât medicul să fie prezent întotdeauna, iar atunci când este lipsă din localitate, pentru diferite motive, să fie înlocuit cu alt medic.

La ajutorul care se plătește de Casa Asigurărilor Sociale să fie completat până la salariul normal, prin ajutor dat de Soc. CFR Bz.N.

Medicamentele de care are nevoie bolnavul, și pe care Casa Asigurărilor Sociale nu le are, să fie procurate prin rețeta medicului, dela farmaciile din localitate, plata făcându-se tot de Soc. Bz.N.

5. Cerem plata indemnizației de chirie și pentru personalul neparticipant la Casa de pensii s'au plătit cu ora decând s'a suprimat.

6. Cerem gratuitatea transporturilor pentru lemnul de foc, de care au nevoie tot personalul și pensionarii C.F. Bz.N.

7. Cerem ca deplasările și primele kilometrice să fie plătite în raport cu ale personalului c.f.r.

8. Cerem a se plăti și pensionerilor sporul dela 6 Noemb. 1944 care s'a plătit numai dela 1 Febr. 1945.

9. Cerem a se da permisele de gratuitate pe c.f.r. și pe c.f. Bz.N. la întregul personal și pensionerilor și membrilor de familie, la fel ca la c.f.r.

10. Cerem majorarea salariului, corespunzător indicelui de scumpete precum și a tarifelor.

11. Cerem plata orelor de noapte în cazuri accidentale.

12. Cerem în caz de trecerea liniei la c.f.r. personalul c.f. Bz.N. să nu fie mutat din localitate, avându-se în vedere interesele familiare pe care le are, în orașul și Județul Buzău.

13. Cerem ca în locul certificatelor de nutriment care nu s'au eliberat personalului de pe linie, pentru procurare de alimente, să se dea aprobare șefilorerarhici, de a elibera mandate de transport gratuit pentru câte 100 kilograme alimente lunar.

14. Cerem ca Casa de pensii C.F. Bz.N. să comunice fiecărui membru data de c'nd cotizează la casa de pensii.

15. Majorarea ajutorului de copii ca la c.f.r.

16. Revizuirea dela 1930 și avansarea personalului neavansat după doi ani dela ultima avansare.

17. Cota de 20% din totalul transporturilor acordată de M.Com. în 1923, ca spor de salariu pentru întreg personalul, redus în 1930 de Soc. C.f. Bz.N. să fie plătit personalului până la data când a fost suprimat de Minister.

C.F. PRESEDINTE

Abeldea

MEMBRI

109 (109)

VECINATATEA CU RUSIA SI POLITICA EXTERNA SI INTERNA

A ROMANIEI

Scrisoare particulară și strict confidențială adresată d-lui Director al ziarului "Curentul", în legătură cu articolul intitulat "Răspuns d-lui Wickham Steed", din 17 Octombrie a.c.-

DOMNULE DIRECTOR,

Articolul d-tale de Duminecă 17 Octombrie a.c., intitulat "Răspuns d-lui Wickham Steed", mă ispitește, mai mult ca oricare altul, să intervin în discuție, nu pentru a veni în ajutorul d-lui Steed - d-sa nu are nevoie de ajutorul meu, - ci pentru a fixa unele poziții în vederea marelui proces politic ce se va desbata în curând pe tema intrării și participării României ~~la~~ războiul contra Rusiei.

Se pare că ceea ce te-a iritat pe d-ta - și poate și pe alții cari, socotindu-se tari pe situație, au sfidat nu de mult Rusia cu biata noastră latinitate, puțințel cam mototolită, cam ofilită, cam jerpelită, - în perorațiile pe cari d.Steed le debitează din când în când la postul de radio Londra, a fost faptul că prețiosul exprieten al României, ne-a imputat de a fi singura țară latină ce se mai găsește încă lângă Germania. De aci, un bun prilej pentru d-ta, de a desfășura în fața opiniei publice europene toate argumentele pe cari cititorii români le știu pe de rost, pentru a justifica prezența noastră - țară latină - într'o tabără în care nu se mai află, în afară de noi, nici un alt beligerant de neam latin. În plus, un bun prilej, de asemenea, de a da publicistului englez o strașnică lecție de politică externă.-

"Orientarea țărilor în raportul lor de alianță, nu este determinată de afinități ideologice", îl dăscălești d-ta pe d.Steed.

Perfect adevărat. Iată ce nu prea știu oamenii politici, dar știu câte odată ziariștii.

Acum vreo zece ani, într'un studiu intitulat "Principii de

./.

110: 110

politică externă" destinat revistei "Lumea Nouă", oprit de cenzura lui Titulescu, pe atunci ministru atotputinte al afacerilor streine, dar relevat și comentat în Senat cu ocazia discuției la Mesaj, susținem exact același lucru. Titulescu m'a chemat puțin mai târziu să-mi dea explicații. Cu acel prilej el mi-a zis (citez după notele mele) : "Încetați cu campania voastră naționalistă și totalitaristă agresivă. Faceți un imens rău țării. României nu-i e îngăduit, când se află graniță'n graniță cu Rusia, să facă altă politică internă decât aceea dictată de această vecinătate. României nu-i e îngăduit, deci, să aibă alt regim de cât cel democratic".

- "Crezi, i-am ripostat, că regimul democratic n'a adus destule neajunsuri țării?"

- "Cunosc foarte bine, ca și tine, lipsurile regimului democratic. Toată formația mea intelectuală și sufletească mă îndeamnă să-l detest. Dar prin ce fi este superior regimul dictatorial pe care-l dorești tu?"

- "Îți cer iertare, dar eu n'am preconizat niciodată un regim dictatorial, așa cum se practică în epoca modernă. Eu sunt partizanul unui regim de autoritate, bazat pe o reprezentanță națională, emanație a corpurilor profesionale, cu respectarea strictă a tuturor libertăților publice. O democrație profesionalistă, dacă vrei, în tot cazul, un profesionalism politic simplu, nu un corporatism în sensul mussolinian al cuvântului. Iar pentruca să se poată ajunge la acest deziderat, am cerut o dictatură de tip roman, instaurată pe timp limitat, cu un anume scop, controlată de Senat și fără desființarea libertăților publice".

- "Foarte frumos în teorie, dar tu îți faci socoteala fără oameni. Ori, oamenii sunt același și în regimul democratic, și în cel profesionalist, și în cel dictatorial. Toate regimurile ar fi admirabile dacă ai putea să le realizezi cu oamenii corespunzători cari sunt, în concepția reformatorilor, oameni ideali. Dar realitatea este cu totul alta. Dacă regimurile democratice scot la iveală și multă pleavă socială, regimurile dictatoriale de dreapta absorb tot ceea ce n'a putut asimila, sau au respins, regimurile democratice, din această pleavă: toți infatușii incompetenți și găunoși, toți ratații înbufnați pe societate, toți întârziatii mintali, toți lașii și perversii răzbunători, toate mediocritățile pretențioase și vanitoase. În regimul democratic toate aceste elemente și tendințele lor, pot fi întrucâtva stânjenite de frâna parlamentului și a presei libere; în regimul dictatorial ele sunt la largul lor. ~~În regimul democratic toate aceste elemente și tendințele lor, pot fi întrucâtva stânjenite de frâna parlamentului și a presei libere; în regimul dictatorial ele sunt la largul lor.~~ În regimul de-

111

mocratic desmățul demagogic este exasperant de mare, dar poate fi întrucâtva jugulat; în regimul dictatorial el este nelimitat și infailibil. Acum, gândește-te o clipă ce-ar fi în România cu un regim dictatorial sprijinit pe asemenea elemente, și având ca vecină pe Rusia care practică un absolutism dictatorial de sens contrariu. Cum vom putea noi să evităm ciocnirea dintre aceste regimuri ireconciliabile, deopotrivă de perverse, de sanguine și de dușmănoase societății și civilizației burgheze? Si ce va ieși dintr-o asemenea ciocnire?"

Și după o pauză:

- "Îți vei aduce aminte odată de vorbele mele, și vei regreta, sunt sigur, părerile tale de astăzi...."

Intr'adevăr, mi-am adus aminte în acești doi ani din urmă, între altele, și de vorbele lui Titulescu, și deși nu împărtășesc întru totul ideile lui, am regretat și regret părerile mele de atunci, ca și acțiunea mea contra partidelor și pentru întronarea unui regim dictatorial în România, cum le vor regreta în curând, sunt convins, toți aceia cari au crezut pe vremuri ca mine.-

Căci - îmi argumenta Titulescu: vecinătățile condiționează politica externă (și uneori și internă) a Statelor, așa cum scrii și d-ta în articolul din 17 Octombrie.

Mi-am dat seama de aceasta cu prisosință în acești doi ani din urmă. Deci, România, vecină cu Rusia, nu poate să facă decât o amune politică, - nu orice politică.

Care politică însă ?

D-ta te ferești să ne-o spui, dar ne lași s'o întrevădăm destul de limpede; să-i zicem: politica acestor doi ani din urmă. Argumentul esențial, - care nu pare a fi numai al d-tale : - vecinătatea cu Rusia.

Ori, adevărul, de care m'am convins acum cu prisosință și eu și mulți prieteni politici ai mei cari altădată gândeau ca mine, este cu totul altul: vecinătatea cu Rusia obligă la o politică externă și internă exact contrară a ceea ce s-a făcut în ultimii doi ani. Așa vedea lucrurile Titulescu, și cred că tot așa le vede azi și d.Steed. Dinpotrivă, dacă România n'ar fi graniță'n graniță cu Rusia, dacă s'ar fi găsit situată geograficește mai departe, pe undeva, prin Occident, atunci politica ei internă și externă ar fi putut să fie aceea pe care o aperi d-ta. De aceea, Portugaliei, Spaniei, Italiei li este îngăduit să sfideze Rusia și să se joace de-a dictatura: sunt departe de Rusia. României nu: este aproape de Rusia. Titulescu, care avea destule lipsuri, înțelesese aceasta. Regele Carol al II-lea, care avea și unele părți bune - d-ta o știi aceasta fiindcă i le-ai relevat de multe ori cu destul entuziasm - a comis această cea mai mare greșală din câte putea să săvârșască cu mintea lucidă și nesilit de nimeni un monarh constituțional: a împins

1112 112

România pe panta unei dictaturi de dreapta, în dispreţul vecinătăţii ei imediate cu Rusia, al cărei regim avea un caracter atât de pronunţat de stânga.-

Iată, domnule director, realităţile - crude, dacă vrei, dar realităţi, - de la cari trebuia să se inspire politica internă şi externă, şi mai ales aceasta din urmă, a României.

Strimtorile? Visurile de expansiune ale Rusiei spre Sud, despre cari d-ta fîi întreţii cititorii de câteva luni încoace, sunt, de sigur, şi ele realităţi, şi elemente de cari trebuie să se ţie seama. Dar cine să ţie seama? România? Le-a rezolvat ea vreodată? Este ea în stare să le rezolve? Dacă marile puteri vor voi să le de-a Rusiei, se va putea ea opune?

Cine crede altfel nu cunoaşte Istoria sau nu trăeşte pe pământ.

Întruiva acestor năzuinţi ale Rusiei nu se pot opune decât cei puternici, şi, dacă memoria nu mă înşeală, nu s'au opus până acum de cât Anglia şi Franţa. Alţii - între cari şi Germania, - nu. Iar în ce o priveşte pe Germania, dacă este să judecăm obiectiv, ea n'are interesul să se opună la expansiunea Rusiei spre Mediterana, nici astăzi, deoarece fiind adversara de moarte a Angliei, interesul ei este ca Rusia să se apropie cât mai mult de Suez şi, prin aceasta, de Indii. Cei ce se pot opune însă astăzi, fiindcă sunt şi foarte puternici şi fiindcă au şi interese mari cari-i determină la aceasta, sunt numai americanii şi englezii. - Dacă interesele lor le vor dicta s'o facă, ei o vor face, indiferent de ceea ce ar dori sau ar gândi România. Căci România a rezultat şi a trăit ca Stat, nu ca urmare a voinţei sau a puterii sale, şi nici ca urmare a unei politici sentimentale şi romantice, făcută de marii săi protectori, ci ca o consecinţă fatală a nevoii de a se salvagarda interesele la cari am făcut aluzie mai sus, şi a ciocnirii inevitabile dintre aceste interese şi dorinţa de expansiune a Rusiei spre Mediterana.-

Chestiunea cu testamentul lui Petru cel Mare, aprocrif sau nu, e bine s'o cunoască, de sigur, toţi românii, şi să le fie introdusă cât mai adânc în cap. Dar nu pentru a-i predispune spre aventuri, sau pentru a face din ei nişte megalomani, îndemnându-i să se socotească portarii şi apărătorii Europei şi ai civilizaţiei, restauratorii creştinismului şi distrugătorii bolşevismului, fapte de cari au fost în stare să rădă toate muştele din Europa, ci pentru a-i obişnui să se gândească de o sută de ori mai înainte de a lua o hotărâre atunci când e vorba de o acţiune, de orice fel, diplomatică sau militară, contra Rusiei.

113

Dar - îmi zic - s'ar putea invoca exemplul lui Carp, un model de înțelepciune superioară și de luminat patriotism, și al celorlalți fruntași ai partidului conservator, fracțiunea calificată germanofilă, din 1914.-

Politica acestor oameni, devebită azi de o dramatică actualitate, n'a fost niciodată explicată îndeajuns românilor.

I-am cunoscut pe toți personal. Lui Carp i-am fost colaborator ^{la} "Moldova", și în această calitate m'am împărtășit din aproape de ideile lui; pe Maiorescu l-am frecventat de multe ori în acele vremuri tulburi; cu Marghiloman am conlucrat opt ani, zi de zi, în cea mai strictă intimitate politică, spirituală și sufletească.

Dintre toți aceștia, singur Maiorescu era germanofil în accepțiunea curentă a cuvântului, dar nici el nu aderase la politica Regelui Carol I de cât pentru a complăce acestuia și dintr'un sentiment de disciplină și devotament monarhic. Totuși, și el era, ca și Marghiloman, partizanul neutralității complete și definitive, căci zicea el (citez după notele mele):

- "A ne bate contra Triplicei înseamnă a comite un act de felonie; a ne război cu Rusia înseamnă a săvârși o faptă nebunească ne ne-ar costa, cu certitudine, existența Statului. Aceasta este atât de evident pentru ori cine care are un dram de judecată, în cât, dacă nu ne-am putea menține neutri și ar trebui să aleg între războiul contra austrogermanilor - felonia - și războiul contra Rusiei - demența, - l-ași alege cu ochii închiși pe cel dintâi".

Marghiloman n'a fost germanofil; mi-a spus-o de nenumărate ori - și nu numai mie, - și reiese aceasta limpede din toată politica lui de atunci; el a adoptat cunoscuta atitudine politică din nevoia, - care era aproape o rațiune de Stat la acea epocă, - de a pune la dispoziția Coroanei o rezervă pentru cazul când Brătianu n'ar fi reușit în politica sa. Marghiloman era partizanul neutralității și al negocierilor diplomatice. El credea că unei țări mici ca România nu-i este permis să se amestece în gâlceava celor mari.

- "Când se bat armăsarii, zicea el, în limbajul său de hipodrom, mânjii trebuie să stea deoparte. Amestecându-te, ți se poate întâmpla să câștigi, dar tot așa ți se poate întâmpla să-ți frângi gâtul. Și unei țărișoare ca a noastră nu-i e îngăduit să-și joace viitorul la loterie; când face un pas, trebuie să știe că l-a făcut pe teren solid. De aceea, ea nu poate de cât să aștepte, și să se alipească mai târziu de partea acelor spre care se va înclina în chip evident balanța victoriei".

Deci, nu politica hazardului, nu o politică "la noroc", ci politica realităților bine și îndelung cumpănite. Așa a făcut, de altfel, Brătianu și chiar și așa, s'a văzut că era cât pe-acî să ne frângem gâtul, dacă

nu intervenea neprevăzutul. Inșă pe neprevăzut trebuie să-și bizuie politica sa un bărbat de Stat?

Dar Carp?

Nici Carp nu era germanofil; era rusofob (ca și Stere). Iar în ce privește lupta lui pentru a determina guvernul să meargă alături de Puterile Centrale, iată cum o justifica el însuși (citez după notele mele): "L-am văzut azi iarăși pe d.P.Carp; era însoțit de Virgil Arion. Cum m'a zărit, m'a apostrofat cu următoarele cuvinte:

- "Ce-mi tot cântă ăștia (Carp s'a exprimat altfel) că eu aș vrea să împing România, o țărișoară mică, în război cu colosul rusesc? Ar fi o nebunie. România nu se poate bate cu Rusia. Dar ea ~~de~~ poate alătura la o acțiune care ar putea s'o ducă la realipirea Basarabiei. Atât și nimic mai mult. Până la Nistru; nici un pas mai departe. Și asta după ce s'ar face, în prealabil, de către guvernul român, o declarație în acest sens: nu ne războim cu rușii; ne ducem să ne reluăm ceea ce ne-a fost smuls altădată prin greșala unor oameni politici prea orbi pentru a vedea că drumul Rusiei la Mediterana nu mai trece pe uscat ci pe mare".

Maiorescu și Marghiloman mi-au confirmat și mi-au repetat același lucru. Citez iarăși din notele mele: "Vorbesc cu d. Marghiloman despre politica rusofobă a lui Carp, din 1914-1918. Dl.Marghiloman strigă brusc:

- "Niciodată Carp n'a preconizat războiul armat contra Rusiei. El a preconizat o acțiune politică alături de tripla alianță, pentru a putea ca, în schimbul acesteea, să anexăm Basarabia. De altfel, nici Triplica nu cerea altceva de cât să rămânem neutri; ea nu ne-a cerut niciodată să participăm efectiv la război. Atât de departe era Carp de un asemenea gând - războiul - în cât la un moment dat el a zis că, dacă totuși trebuie să cooperăm într'un fel, trebuie s'o facem pe alt front de cât pe cel rusesc, numai ca să nu încrucișem săbiile cu rușii și, iritându-i, să ni-i facem dușmani declarați pe toată viața. În planul lui, un corp de cavalerie ar fi fost suficient pentru a veni pe urma germanilor intrați în Basarabia, și a ocupa această provincie".

Conceptia lui Carp trebuie interpretată astfel: să ne folosim de prilej, să sprijinim după puterile noastre pe austro-germani, dar să procedăm așa în cât să nu dăm o singură clipă impresia că am smuls rușilor Basarabia prin arme, ci că am obținut-o dela Triplice în schimbul faptului de a fi rămas mai departe credincioși alianței, și de a nu fi trecut în tabăra adversă.

Prin 1921-22, la o masă la Albatros, unde mi se făcuse cinstea să fiu admis, Regele Ferdinand discuta cu Marghiloman despre evenimentele din 1914-1918, despre atitudinea șefului partidului conservator, și despre grelele zile ale înfrângerii și pribegiei, din Moldova. La un

moment dat, Regele zice (citez după notele mele):

- "Ai avut dreptate, Alexandre. Am ieșit bine, dar dacă ar fi să mă mai găsesc în aceeași situație, n'ași mai repeta gestul din August 1916. Un noroc ca acela al defectiunii armatei rusești și al desmembrării unei monarhii milenare, care ne-a scăpat din încurcătură, nu se întâmplă de cât la câteva sute de ani odată".

Regina, grațioasă încă, se întoarce surâzătoare către mine, dar adresându-se Regelui: "Atențiune, Nando, avem presa cu noi", la care Regele, grav, și vorbind mai mult ca pentru sine: "Dacă-ți închipui că am spus acestea ca să nu fie auzite....."

M'am uitat la Marghiloman: nici un mușchi nu se mișcase pe figura lui; nici o tresărire de bucurie sau de satisfacție pentru faptul că Regele Țării îi recunoscuse atât de loial și de pe față, dar în particular, meritele. Ochii lui îl fixau pe Rege, dar nu-l vedeau; privirile lui, infinit de triste, - triste nu pentru felul cum se încheiaseră socotelile războiului, ci pentru felul cum fusese și continua să fie public tratat, - treceau dincolo de zidurile sălii de mâncare, pentru a se adânci în necunoscut. A avut cumva Marghiloman, în acea clipă, printr'una din acele intuiții geniale de cari sunt capabile numai ființele cari au suferit prea mult pentru o idee, viziunea clară a unui viitor în care greșelile trecutului s'ar mai putea repeta ?

Cine știe!

Marghiloman a dus cu sine în mormânt taina celui moment de încordare și, poate, de anticipată durere, supremă.....

De aceea, ca să-l facă să sufere și post mortem, urmașii au găsit cu cale ca, la a 25-a aniversare a încorporării Basarabiei, numele lui să fie trecut sub o completă tăcere.....

+

+ +

Așa gândeau Regele Ferdinand, Maiorescu, P.P.Carp, Marghiloman, Titulescu, despre politica noastră externă din Răsărit.

Dar alții? Să vedem.

În vara anului 1926 Mareșalul Averescu se afla în Italia unde trata cu guvernul Mussolini recunoașterea granițelor Basarabiei. Presa liberală ducea contra lui o campanie violentă acuzându-l că primejduiește, prin neîndemânarea sa, securitatea provinciei de peste Prut. Eram locțiitor de director al oficiosului guvernamental, și răspundeam cum puteam și cu mijloacele, aproape nule, pe cari le aveam la îndemână, la atacurile "Viitorului". Toamna, Mareșalul Averescu s'a înapoiat în țară și îndată m'a chemat la Președinția de Consiliu ca să-l în-

116

formez asupra celor întâmplate. După ce a aprobat întru totul atitudinea oficiosului guvernamental, Primul Ministru mi-a spus (citez după însemnările mele): "Patimi de partid, d-le Joldea; acestea sunt moravurile noastre politice. Ei (liberalii) știu tot așa de bine ca și mine că Basarabia este în permanentă amenințată, că rușii n'au uitat-o și n'o vor uita niciodată, că noi singuri n'o putem apăra, și că Moscova nu ne va lăsa'n pace de cât dacă ne va ști protejați de marile puteri..."

Prin "marile puteri", mareșalul Averescu înțelegea - el însuși a ținut să mi-o precizeze - Anglia și Franța.

Peste câteva zile, ducându-mă din nou să iau instrucțiuni privitoare la atitudinea oficiosului guvernamental în problema Basarabiei, mareșalul Averescu mi-a spus: "D-ta nu trebuie să uiți un singur moment că reprezinți punctul de vedere al guvernului; deci, trebuie să lași orice polemică de partid la o parte, și să te menții în nota obiectivă a intereselor de Stat. Acestea sunt: nici o provocare din partea României, țară mică, față de Rusia, mare putere, cu care voim să fim în termeni cât se poate de buni. Iar pentru știința d-tale îți adaug: România trebuie să se ferească ca de foc să provoace Rusia; ea trebuie să meargă cu precauțiunea până acolo încât chiar dacă e provocată, să nu răspundă, să tacă dacă i se încalcă teritoriul, și să nu se alăture unui război contra Rusiei de cât numai după ce marile puteri au atacat întâi cu forțe suficiente, iar balanța victoriei s'a înclinat vădit în direcția lor."

Prin iarna lui 1930 - 31 m'am dus de mai multe ori la hotel "Esplanade" din București ca să-l văd pe Stere care era bolnav. Se por-nise, pe atunci, o campanie furibundă contra lui în Parlament. Nu mai știu cum, a venit vorba de Basarabia, care făcea obiectul unor discuții interminabile în Cameră.

- Ar fi bine să vorbim cât mai puțin de ea, observ eu; aud rușii, și-și aduc aminte.

- "Dacă crezi că au nevoie de asta ca să-și aducă aminte..., răspunde Stere, Rușii o au veșnic în memorie".

- D-ta ai fost totuși, printre cei cari au cerut-o, au dorit-o....

- "Da, dar contam că rușii vor fi zdrobiți pentru cel puțin o sută de ani. În loc de asta, rușii au ieșit din război regenerați prin revoluție, și infinit mai puternici, deci infinit mai primejdioși. Cu cât trec anii și cu cât rușii rămân la regimul lor politic de azi, cu atât mi-e mai frică de Basarabia....".

L-am văzut pe Ion I.C.Brătianu pentru ultima oară, cu puțin înainte de a trece le cele veșnice. M'a primit în splendida bibliotecă a caselor din Str.Biserica Amzei, cu dulce aspect de mănăstire brâncovenească. Cine l-a cunoscut pe fostul șef al partidului liberal, știe că era un om bucuros de oaspeți și sfătos la vorbă. Nu voi povesti nici toată convor-

birea - o voi face, poate, altădată - nici impresiile cu cari am plecat dela el. Voi reproduce numai, după notele consemnate imediat, crâmpeliul privitor la politica noastră externă spre Est:

El: "Știu că și alții fac eforturi ca rușii să ne recunoască granița dinspre Răsărit; le-am făcut și eu. Nu zic că e rău, dar nu e nici bine, fiindcă odată această recunoaștere obținută, ne vom culca pe roze și vom uita de eterna primejdie rusească....."

Eu: Ce e de făcut în acest caz?

El: "Nimic alt de cât să ne menținem mereu pe linia politică a alianței cu Anglia și Franța; orice deviere, cât de mică, dela această alianță, ne va fi fatală; cum ne-or simți că ne îndepărtăm de protecției noastre pentru a-i înlocui cu alții, sau că rămânem singuri, rușii ne vor ataca".

Eu: Vom răspunde.....

El: "Nu; dacă voi fi eu la guvern nu vom răspunde; dar dacă vor fi alții și aceștia vor comite greșala să răspundă, îți spun de pe acum ce se va întâmpla: vom fi zdrobiți, și însăși ființa Statului va fi în primejdie de moarte. Rușii ne vor copleși cu numărul și ne vor invada întregul teritoriu. Suprema înțelepciune recomandă ca cu rușii să nu ne batem niciodată, în nici o împrejurare și oricum s'ar prezenta coaliția. Fiindcă odată terminat războiul, prietenii de arme se vor întoarce acasă, iar noi vom rămâne iarăși singuri, față'n față cu haotica, năluca toarea amenințare. Vecinătatea cu Rusia, - iată principiul de la care trebuie să pornească, nu numai politica noastră spre răsărit, dar toată politica noastră externă. Vecinătatea cu Rusia, - nu sentimentele, nu afinitățile rasiale sau culturale, nu interesele economice, - comandă politica noastră externă. Merg cu acela, oricare ar fi el, care-mi dă mai multă certitudine că mă va apăra contra Rusiei, dar nu cu armele, căci sortii unui război cu Rusia sunt foarte problematice chiar când în joc este cea mai puternică armată din Europa, - ci prin mijloace pacifiste. Sunt sigur de Rusia atâta vreme cât sunt mai tare pe terenul diplomatic și pe acela al alianțelor; din momentul ce s'a deslăntuit însă războiul, partida poate fi socotită ca pierdută....."

- Eu: Dar Crimeea din 1854?

El: "Crimeea a fost un succes pentru aliați fiindcă rușii erau conduși atunci de un țar care nu'nvățase nimic din strategia lui Alexandru I. Dacă rușii se retrag în interiorul țării, sunt imbatabili. Armata rusă nu poate fi înfrântă de cât de acela care va ști sau va reuși s'o atragă în afară de frontierele Rusiei....."

La puțin timp după ce fusese numit Președinte de Consiliu, în toamna anului 1933, m'am dus, îndemnat de unul din șefii mișcărilor naționaliste, să-l văd pe Duca, de care mă lega o veche amicitie. În dis-

1008 118

cuțina opiniei publice era pe atunci chestiunea celor 30 mii de evrei pe cari guvernul îi lăsase sau intenționa să-i lase să intre în țară. La întrebarea mea, care cuprindea în ea și desideratul pentru care venisem, Duca mi-a ripostat nervos (citez după notele mele):

- "Nu pot să risc interesele superioare, și poate însăși ființa Statului, pentru placul cafenelei. Cafenele și strada pot să agite, nu mă împotrivesc, și uneori faptul poate să convie guvernului; dar Statul nu poate să facă întotdeauna politica străzii și a cafenelei; politica de Stat nu poate și nu trebuie să meargă totdeauna în concordanță cu politica instinctului național, ori cât de apropiată ar fi aceasta de spiritul naționalist al Statului și al guvernului, și chiar de interesele superioare de Stat. Implinirea acestor interese se face câteodată pe alte căi de cât cele presupuse bune de către opinia publică, iar câteodată ele trebuie să aștepte pentru a nu prejudicia interese de Stat mai urgente și mai vitale".

- Dar interesele Statului nu cer ca țara să fie ferită de un nou lot de intruși, cari vor lua pâinea de la gură atâtor români? obiectai eu.

- "Sunt gata să recunosc că acest nou lot de evrei, sporește pa-costea care apasă pe capul nostru. Dar ce vreți să fac? Eu trebuie să aleg într'o amenințare mai mare, care ne poate costa existența, și o amenințare căreia un popor de oameni vrednici, capabili și muncitori îi poate face față. Vom veni cu măsuri eficace și pozitive pentru protecția meseriașilor și negustorilor români. Le vom crea și le vom da credite largi cu ochii închiși ca să poată, nu numai să reziste concurenței evreilor, dar chiar să-i învingă și să-i silească să plece. Dar românii trebuie să se miște, să lupte; în loc să năvălească la slujbe, să intre mai bine în comerț și în meserii, și să dea acolo bătălia cu evreii. Așa fac alții: grecii, armenii, și izbândesc. Sunt oare românii mai neputincioși de cât aceștia?"

- Nu, zisei, dar sunt în casă la ei.....

- "De sigur; însă casa lor, e izolată în univers, și ei pot să facă ce vor în ea? Este România o insulă separată complet de lume, sau are ea cea mai mare armată din Europa, pentru a-și permite să imite pe alții și să preconizeze în materie de rezolvire a problemei evreești, metodele unor State mult mai puternice ca ea? Știu că este jignitor pentru orgoliul național, dar aceasta este realitatea; aceasta este politica țărilor mici. Spune-le să se astâmpere, fiindcă rușii atâta așteaptă ca să ne găsească nod în papură și să treacă Nistrul la Hotin".

- Ei, și? ripostai eu superb, anticipând astfel, cu câțva ani, apariția pe scena vieții noastre publice, a noului Rică Venturiano, conferențiar în drept și publicist, redactor diplomatic la "Vocea Patriotului Național". Ne vom bate!

119

Duca mă privi lung prin ochelari.

- "Vorbești serios?" mă interpelă el pe un ton care nu mai permitea nici o replică.....

Trei ani mai târziu, prin 1936, Manoiilescu și cu mine, în trecere prin Vălenii de Munte, am fost invitați ^{la} masă de Niculae Iorga. Cîna a fost scurtă, dar discuția s'a prelungit până la 2 după miezul nopții. S'a vorbit, firește, politică și numai politică. Iorga nu-și revenise încă din ceea ce numia el "lovitura din 1932". S'a vorbit, între altele, și de războiul pentru întregire, de refugiu, de zilele întunecate de la Iași când rușii, răsvrățiți, voiau să răpească pe Rege. S'a vorbit și de provincia dintre Prut și Nistru.

- "Basarabia, zice în limbajul-i colorat Profesorul, ne-a picat în gură ca o pară mălăiată, care însă ne-a rămas în gât. N'o s'o putem înghiți de cât dacă cineva ne va da o puternică lovitură de pumn în ceafă.

Manoiilescu și cu mine schimbăm priviri întrebătoare. Iorga înțelege.

- "Basarabia este inadaptabilă. N'o putem asimila de cât dacă o zguduire socială internă ne determină vrînd-nevrînd să acceptăm un regim politic care convine structurii și vecinătății sale cu Rusia. Ionel Brătianu a avut o intuiție genială atunci când a venit cu votul universal și cu exproprierea. Dar mai mult de cât atât, nu s'a făcut nimic: structura țării a rămas tot burgheză și capitalistă. Pe două elemente revoluționare: votul universal și exproprierea, noi am continuat să păstrăm un regim economico-politic eminamente plutocratic. Dar nici dacă ne vom transforma radical nu vom fi siguri de Basarabia, atîta vreme cât nu vom ști să punem între Rusia și noi barajul unei alianțe care să-i ție pe ruși în frâu. Basarabia ne va da într'o zi mult de furcă. Până atunci ea ne obligă la cheltueli militare enorme cari însă, în clipa conflictului, nu ne vor folosi la nimic. Căci paradoxul este acesta: cât timp nu ne atacă, trebuie să opunem Rusiei o armată cât mai bine echipată. În ziua când ne va ataca însă, trebuie să opunem Rusiei - dacă putem, bine înțeles, - armata altora: armata Europei întregi. Dacă această nu se poate, dacă Europa va fi iarăși divizată ca în 1914-1918, noi trebuie să stăm deoparte. Altfel, suntem distruși".

În ceea ce privește bolșevismul, Iorga îl considera, ca și Berdiaeff, care o spusese cu vre-o șase ani în urmă, un fenomen sufletesc specific rus, care nu poate fi distrus cu tunul. "Problema bolșevismului, a zis în termenți exacti Berdiaeff, în al său "Un nouveau moyen age", nu este o problemă de mecanică, putînd să fie rezolvată prin forța militară; ea este, înainte de orice, o problemă internă și morală". Totuși, Iorga admitea o expediție militară pentru extirparea bolșevismului rusesc, dar cu condiția ca ea să fie făcută de absolut toate Statele Europei

1020 120

de odată. In cazul când această unanimitate nu s'ar putea realiza, trebuie obținută cel puțin neutralitatea din partea Statelor cari se abțin. Intrebat dacă e bine ca România să participe la această expediție, Iorga a răspuns:

- "Dacă se poate abține e mai bine să se abțină. Noi trebuie să ne ferim ca de foc să irităm pe ruși, întâi, fiindcă suntem prea aproape de ei, și al doilea, fiindcă rușii sunt ca elefanții: nu uită niciodată. Oricum, trebuie precizat prin declarații oficiale și prin presă, că n'avem nimic cu poporul rusesc, că ceea ce avem este cu regimul bolșevic care ne amenință liniștea și siguranța internă".

Există totuși, mi se va obiecta, o contradicție flagrantă între ceea ce pretind eu că constituie ideile lui Iorga din 1936, și atitudinea sa din Consiliul de Coroană din Iunie 1940.

La aceasta răspund: contradicția nu este de cât aparentă. Ceea ce s'a publicat că ar fi spus Iorga în Consiliul de Coroană când l-a îndemnat pe Rege să se pue în fruntea armatei și să se opue invaziei rusești, nu poate fi luat în considerație: sunt bravade destinate să ridice moralul mulțimei și să dea o satisfacție platonice orgoliului național ultragiat. De fapt, nici Regele nici Iorga n'au crezut sincer că trebuie să rezistăm rușilor prin arme. Iorga mai puțin ca ori care altul. In ce privește pe Rege, sunt absolut convins că dacă s'ar mai fi găsit pe Tron, România nu intra în război în Iunie 1941. Dar de aceasta erau, probabil, convingși și alții, și așa se explică abdicarea Regelui.

Cu mulți ani în urmă, pe când trăia Marghiloman, marele bărbat de Stat m'a invitat de câteva ori, vara, să iau prânzul cu dânsul la Jockey-Club. Acolo l-am cunoscut pe Pocklewski-Koziel, fostul ambasador al Rusiei țariste în România, cu care am păstrat apoi legături cordiale până la moartea lui.

Din numeroasele convorbiri pe cari le-am avut cu acest extrem de distins, de fin și de cultivat diplomat, voi reproduce aci, după însemnările mele, numai una care este în legătură cu teza noastră. Era prin Noembrie 1935; Parlamentul se deschisese și agitațiile politice începuseră; Regele dădea din ce în ce mai mult semne de nerăbdare în legătură cu intențiile sale dictatoriale. Întâlnind pe Pocklewski acesta mi-a spus:

- "Este extraordinar ce se întâmplă în țara D-voastră; Pentru ori ce altă opinie publică din lume și pentru orice alți oameni politici, cele ce s'au întâmplat în 1923, 1929, 1932 (Ianuarie și Septembrie), 1933 și 1934, când s'au făcut diverse încercări pentru a se stabili raporturile normale cu Sovietele, prin recunoașterea directă sau indirectă (convențiunea pentru definiția agresorului) a Basarabiei, încercări cari n'au dus la nici un rezultat, demascând adevăratele intenții ale Moscovei față de România, ar fi concludente. Pentru opinia publică și pentru oamenii

121

dvs. politici, nu. Disensiunile continuă pe o scară din ce în ce mai largă, iar Regele împinge din ce în ce mai mult spre absolutism. Parcă un geniu rău vă îndeamnă la certuri și slăbirea poziției interne, pentru a nu vedea primejdia care vă pândește din afară. Nu mai aveți oameni, - iată nenorocirea d-voastră. Preocupați exclusiv de probleme de partid sau de chestiuni și interese personale, ei nu-și dau seama că, mai curând sau mai târziu, amenințarea rusească vă va ajunge și vă va ingenunchia. În loc să fie veșnic cu ochii spre răsărit, ei se ceartă și se mă-nâncă între ei pentru neînțelegeri mărunte".

- Dar Titulescu? zisei eu.

- "Titulescu face ce poate, dar nici nu e secundat din țară, și nici nu se decide el însuși să stea în țară. A fost mușcat de șarpele ambiției europene, și e rău. Lumea din afară știe perfect de bine tot ceea ce se petrece în România; ea vă judecă după ceea ce vede: superficiali, neserioși și neconștienți de primejdiiile cari vă pândesc. În loc să mergeți spre o democrație reală din ce în ce mai la stânga, curențele de opinie publică îndrumază țara din ce în ce mai la dreapta, și înlesnesc Regelui putința de a întrona dictatura. În loc să creați și să consolidați proprietatea țărănească mijlocie, d-voastră ați reconstituit aproape marea proprietate. În loc să organizați burghezia, d-voastră ați măcina-t-o și anarhizat-o prin luptele de partid și prin politicianism. Și în timpul acesta, Bulgaria, Ungaria și Rusia stau la pândă. Dacă aceasta din urmă nu v'a înghițit până acum, este pentru că a întâlnit opoziția celor două mari imperii: Austria și Turcia. Când spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, Turcia a început să nu mai fie un obstacol serios în calea năzuințelor rusești, au apărut în scenă Anglia și Franța. Azi Turcia și Austria nu mai există ca mari puteri cari să se opună Rusiei; n'au mai rămas de cât Anglia și Franța; în clipa când acestea vă vor lăsa din brațe, puteți să vă faceți testamentul".

- Dar Germania? Dar Mica Înțelegere? Dar Înțelegerea Balcanică? obiectai.....

- "Germania? Germania singură ar putea să înfrunte Rusia, dar n'o va putea bate niciodată. Aceasta nu s'ar putea întâmpla de cât dacă: sau Germania va fi ajutată de Anglia și Franța, ceea ce e exclus; sau Rusia nu va fi ajutată de Anglia și Franța, ceea ce e puțin probabil. Fiindcă, atunci când se va deslănțui războiul, el va deveni iarăși un conflict european, dacă nu chiar mondial. Rivalitățile dintre marile puteri vor salva Rusia. În ce privește Mica Înțelegere, ea nu va mai exista în momentul când vă va ataca Rusia, fiindcă Cehoslovacia nu va intra într-o luptă contra Rusiei, iar Jugoslavia va fi ținută în frâu de Bulgaria care va lucra din ordinul Rusiei. Pe cine rămâne să vă mai sprijiniți? Pe Grecia? Inutil să mai dau un răspuns la această chestiune;

pe Turcia? crede cineva serios că turcii vor intra în război, când ei sunt atât de vulnerabili în Asia, și fără să fie din plin sprijiniți de Anglia și Franța? Pe Polonezi? Poate; numai dacă vor fi îndemnați de Anglia și Franța; dar se vor expune să fie atacați de germani și invadați de ruși".

- Ce e de făcut, dar?

- "Să nu ieșiți de sub tutela Angliei și Franței; să nu provocați; în cazul când sunteți atacați, să vă retrageți frumusețea în cort și să așteptați; dacă Anglia și Franța înving, veți fi salvați; dacă aceste două mari puteri vor fi înfrânte, să vă supuneți soartei și să așteptați alte câteva decenii sau secole, până o împrejurare vă favorizează să vă recuperați ceea ce ați pierdut. În general, sfatul meu, pe care l-am dat tuturor oamenilor politici români, este să evitați cât posibil de a participa la un conflict armat contra Rusiei, chiar alături de alții. Lăsați pe cei mari să se bată între ei, nu vă amestecați, stați deoparte, cât mai departe și cât mai mult timp departe...."

- Dar ce mai vrea Rusia de la noi?

- "Ceea ce a vrut întotdeauna, și ceea ce tot are să aibă până în cele din urmă: Basarabia. Rusia nu se grăbește însă; ea are răbdare, și la momentul potrivit, care va fi o conjunctură favorabilă externă, coroborată cu una favorabilă în interior, vă va ataca".

- Ne vom apăra, răspunsei.

- "Cum? Cu ce? Ar trebui să aveți armată de zece ori mai mare, ca să puteți acoperi în același timp și granița de vest și cea de sud. Nu veți putea, crede-mă. Cu Rusia nu se poate bate oricine; trebuie să tăceți și să înghițiți pilula. Vrei să știți părerea mea sinceră? V'ați mărit prea mult față de puterile d-voastră morale..... și ca să puteți păstra această moștenire extrem de grea, ar trebui să aveți alt fel de oameni, și nu-i aveți....."

La câteva zile după ce Generalul Antonescu devenise pensionarul Mănăstirei Bistrița, am vizitat, însoțit de bunul meu amic T. Pisani, pe Mareșalul Prezan. În timp ce însoțitorul meu se întreținea în salon cu d-na Prezan, eu ședeam de vorbă alături cu Mareșalul. Despre ce se putea discuta atunci de cât despre prăbușirea granițelor țării? Mareșalul era, cum lesne se poate înțelege, extrem de afectat.

L-am întrebat:

- Nu credeți că trebuia să se reziste cu armele încălcării teritoriului de către ruși?

- "Ar fi fost o mare greșală, răspunse Mareșalul fără o clipă de gândire, ceea ce însemna că chestiunea fusese îndelung meditată. De alt fel, am spus aceasta cui trebuia. Regele și guvernul au procedat bine. Altfel, am fi fost zdrobiți și amenințați să pierdem, poate, și

mai mult. Cred că rușii atâta așteptau: să fie provocați ca să ne ocupe".

- Ii socotiți așa de tari?

- "Sunt tari și mulți, iar acum sunt cu totul deosebiți de aceia pe cari ne-am obișnuit să-i cunoaștem din Istorie.... De turci am scăpat ușor, cu bulgarii ne putem aranja, cu ungurii ne putem răfui dacă nu sunt ajutați; contra primejdiei rusești însă, nu văd nici un leac".

- Nici chier cu sprijinul Germaniei ?

- "Numai cu o coaliție europeană; dar ce minune o poate realiza?".

- Dv., în deosebi, trebuie să vă simțiți lovit de cele întâmplătoare, căci după cum mi-a lăsat a înțelege de curând un fost colaborator al Dvs., în cabinetul Dvs. de lucru s'au trasat granițele României Mari.....

Mareșalul păru neplăcut surprins de această indiscreție.

- "Nu, mă corectă el încet dar ferm; n'am în această chestiune alt merit de cât acela de a-mi fi făcut datoria, și nimeni nu poate fi elogiat sau răsplătit pentru că și-a împlinit datoria. La trasarea granițelor României Mari au contribuit în mult mai mare măsură de cât mine sau de cât colaboratorii mei, Regele și oamenii cari, luptând pe căi diferite dar gravitând spre același scop, au orientat politica țării spre izbânda finală. Acești oameni sunt: Ion I.C.Brătianu, Al.Marghiloman, N.Filipescu, Take Ionescu, Mareșalul Averescu. Marghiloman a întregit țara cu Bucovina și Basarabia, Ion I.C.Brătianu a desăvârșit această întregire completând-o cu Transilvania. Iată oamenii cari au trasat granițele României Mari".

Afară, în stradă, Pisani îmi spuse:

- "N'am auzit tot ce-ați vorbit, dar m'am silit să prind ceea ce mă interesa. Mareșalul ți-a schițat directivele unei sănătoase și înțelepte politici externe față de Rusia. Notează-le; ești mai tânăr ca mine și poate să-ți fie de vre-un folos cândva".

Ii povestii tot ce știam în această privință de la Regele Ferdinand, Carp, Maiorescu, Marghiloman, Averescu, Titulescu, Ion I.C.Brătianu, Stere, I.G.Duca, Iorga și alții în viață, ale căror nume și păreri sunt nevoit să le trec aci sub tăcere. La care, Pisani răspunse:

- "Ei bine, îți voi face surpriza să afli și ce gândea Nicolae Filipescu, care a fost acuzat de atâtea ori de rusofilia, în această privință. Filipescu era exact de părerea celorlalți oameni politici din timpul său, cu privire la politica ce trebuie să facem față de Rusia. L-am auzit de atâtea ori exclamând: E un mare noroc că avem de revădicat teritorii de la Austro-ungaria, fiindcă altfel, opinia publică ne-ar târa spre răsărit într'un conflict cu Rusia, conflict care ar însemna, cu siguranță, pierirea noastră. De aceea nu-l pot aproba pe Carp, dar i-am înțeles uneori pe Maiorescu și pe Marghiloman".

Si Pisani adause:

124

- "De altfel, tot așa gândeau și Delavrancea și Take Ionescu, afară de un singur tovarăș al lor de luptă, ajuns mai târziu șef de guvern în România Mare, care nu pricepea nimic din toate acestea, cum n'a priceput niciodată nimic nici din politica internă".-

- Cine? l-am întrebat.

- "Nomina odiosa, răspunse surâzând Pisani. Il vei ghici tu altădată. Acum spune-mi, te rog, altceva: cu ce scop i-ai vorbit Mareșelului despre trasarea granițelor țării și despre cei ce le-au trasat?"

- Cu scopul de a afla adevărul, răspunsei. Unul din foștii săi colaboratori mi-a declarat după cedarea Basarabiei, a Bucovinei de Nord și a unei părți din Transilvania că el a trasat aceste granițe și că de aceea e revoltat că Regele și guvernul n'au declarat imediat mobilizarea pentru a porni cu război contra ungarilor și rușilor. Faptul mi s'a părut ciudat, și am vrut să știu care este realitatea.

- "Ei, acum o cunoști, replică Pisani. Ca să vezi și tu cum ar voi unii să se scrie Istoria.... Dar cine e marele om?"

- Nomina odiosa, îi întorsei, satisfăcut de a-mi fi luat revanșa.

În fine, cu câteva săptămâni înainte de a muri, l-am întâlnit în localul librăriei "Cartea Românească" din București, pe Ion Inculeț pe care-l cunoșteam încă de la Iași, din 1918, când după căderea guvernului Marghiloman, ne-am întrunit într-o sală a Facultății de Științe pentruca, cu profesorul Paul Bujor și alții, să întemeiem un partid național-socialist. Ziarele timpului s'au ocupat despre această încercare.

- Ce zici de evenimente? l-am întrebat.

- "Ce să zic? Am pierdut Basarabia, și de data asta pentru totdeauna".

- Dar am pierdut și nordul Transilvaniei. Ești tot atât de sceptic și în ce privește partea aceasta?

- "Nu; Ungaria nu este Austria, și, în plus, are numai dușmani în jurul ei. Putem să profităm de o împrejurare favorabilă și, fie singuri, fie ajutați de croați, slovaci sau cehi, să ne luăm înapoi teritoriul pierdut. Dar cu rușii cum o să ne războim?"

- Și de ce nu?

- "Pentru că rușii sunt ruși.... Voi românii din vechiul regat, nu-i cunoașteți. Cu rușii nu te poți bate. Să fii mulțumit că te-au lăsat în viață. Pe ruși nu-i poate răpune temporar de cât o coaliție a marilor puteri, dar nu prin luptă, ci prin blocus.... Rușii vor da mult de lucru Europei; ceea ce-au făcut acum cu noi, e numai începutul. Vei vedea, vei vedea.....".

+
+ +

125
125

Iată ideile, părerile, sentimentele, aprehensiunile unora din fruntașii vieții noastre publice, cari azi nu mai sunt printre noi, despre soarta Basarabiei și despre politica externă și internă a României.

Faptul că am citat numai dispăruți, poate să arunce însă vre-o îndoială asupra exactității celor spuse, știrbindu-le astfel din autoritate?

Lucrul nu este exclus. Eu însumi am ironizat pe vremuri un cunoscut om politic român, azi și el trecut în lumea umbrelor, care avea obiceiul să ia ca mărturie numai declarațiile celor decedați. Dar puteam să aduc în discuție, fără voia lor, într-o vreme când este atât de greu ca să răspunzi sau să te aperi, opiniile unor oameni cari ar avea, poate, motive, să nu participe în aceste momente la o polemică de acest gen?

Cine nu vrea să creadă, prin urmare, e liber s'o facă. Eu scriu Istoria după documentele mele; alții o scriu după documentele lor; istoricul de mai târziu va cântări între unele și altele și o va scrie după acelea cari i se vor părea cele mai apropiate de realitate.

Totuși, nu pot rezista ispitei de a cita și părerile unui om în viață, fără a-i indica însă numele. E un fost ministru al afacerilor streine, cunoscut ca având sentimente foarte germanofile. Iată ce mi-a spus acesta cu prilejul unei convorbiri ce a avut loc în vremea din urmă:

- "Germania a deslănțuit războiul pentru a îngrâna Anglia și a o despuia de toate posesiunile sale; mai mult: pentru a o șterge de pe harta lumii. A spus-o aceasta de mai multe ori Hitler el însuși. A adăos că, pentru a o bate, armata germană trebuie să debarce în Anglia. Numai printr-o invazie a Angliei au conceput conducătorii de azi ai Germaniei, înfrângerea definitivă a Mării Britanii. Această invazie trebuia să se producă, conform tuturor indiciilor și conform celei mai elementare logici politice și militare, în toamna anului care a văzut înfrângerea Franței și Belgiei, și după Dunkerque. Ori, armata engleză a reușit printr-o manevră rapidă, să se îmbarce la Dunkerque și să pue piciorul nevătămată pe pământul Angliei. Acest fapt, ironizat din abundență de toți proștii din Europa - pe atunci mișcările "de desprindere" și "succesele defensive" nu erau cunoscute - a constituit o mare victorie pentru Anglia: Anglia era salvată. A urmat apoi ceea ce era fatal să urmeze, ceea ce se întrevădea limpede: toamna a trecut și invazia nu s'a produs. Toți oamenii realiști și de ~~un~~ bun simț din lume, au conchis atunci: Germania a pierdut războiul contra Angliei. Primul scop pentru care fusese deslănțuit războiul, se îndepărta fără speranța de

126

a mai fi atins. Neputând să invadeze Anglia și s'o lovească direct în inimă, Germania s'a întors s'o lovească din flancuri: a invadat Olanda, Danemarca, Norvegia, Serbia; s'a răspândit în Franța, în Belgia, în Gercia, în România, în Bulgaria, în Polonia, pretutindeni; a trecut în Africa, iar în 1941 a atacat Rusia. Oamenii cuminți au zis: Germania alunecă spre dezastru. Cam în același timp America a intrat în război. Același oameni au conchis: Germania a pierdut definitiv partida. A venit Stalin-gradul, apoi retragerea forțată din Africa, din Mediterana, din Italia, din Rusia; a urmat descreșterea evidentă a puterii aviatice și a războiului submarin; a căzut Italia. Oamenii rezonabili au repetat: Germania își sapă mormântul. În același timp, bravadele, discursurile îndrăznețe și amenințătoare au încetat; retorica și propaganda germană au atacat un subiect nou: primejdia de care e amenințată civilizația Europei - Anglia însăși, din cauza bolșevismului. Scopul inițial, - distrugerea imperiului britanic - era uitat; nu ni se mai vorbea de cât de bolșevism și de amenințarea rusească. Oamenii cuminți au clătinat din cap cu tristețe: Germania și-a pierdut rațiunea. În vremea aceasta, nici o victorie, cât de mică; ba, da, una singură: răpirea lui Mussolini! Dar cu aceasta nu se va câștiga războiul.

Ca să ajungă aici, Germania a săvârșit o seamă de greșeli din cari cele mai însemnate sunt următoarele: a supraestimat puterea militară a Franței și a subestimat puterea militară a Rusiei, din care cauză a atacat întâi Franța în loc să atace Rusia; n'a cunoscut situația din Jugoslavia, a lăsat ca Japonia să facă politica ei proprie, s'a înșelat asupra forței armate a Italiei și asupra politicei Turciei, n'a contat cu intrarea în război a Americii. A fost rău informată; a fost rău deservită de (diplomație improvizată și fără experiență: diplomația regimurilor totalitare. Cel mai genial dintre toți oamenii politici noi - Mussolini - s'a înșelat și el; a calculat greșit termenul la care trebuia să intre în acțiune. Inchipuindu-și că zdrobirea Franței va aduce sfârșitul războiului, și necrezând, ca și Hitler de altfel, în intrarea Statelor-Unite, Mussolini s'a avântat în luptă nepregătit și cu o opinie publică ostilă unei campanii de lungă durată. Pentru orice om cu mintea clară, consecințele erau evidente. Numai pentru ai noștri nu. În timp ce nu numai specialiștii dar și profanii, examinând cu spirit critic obiectiv situația, au putut să ajungă încă din 1940 la concluzia că Germania a pierdut războiul, guvernanții noștri s'au îmbarcat ca niște naivi pe o corabie care începuse să ia apă.... Simplul fapt că eram vecini cu Rusia trebuia să-i facă prevăzători și să se ție deoparte. Inexperiența politică însă, lipsa unui contact mai îndelung cu realitățile vieții diplomatice, megalomania și setea de glorie militară, ne-au pierdut. Politica externă este, cum ziceai d-ta odată, ramura cea mai dificilă de apropiat a artei politice. Toți o fac, dar puțini sunt în măsură s'o practice. Am dreptate?"

- De sigur. Mă surprind totuși cuvintele acestea auzite din gura unui om ale cărui concepții în politica externă îmi sunt atât de cunoscute.... *să vorbești*

- "Vrei de germanofilia mea? Dar un germanofil trebuie să fie orb? În acest caz germanii, cari sunt ceva mai mult de cât germanofilii, ar urma să fie cu toții orbi, surzi și muți! Nu dragă amice; germanofilia mea nu mă împiedică să văd realitatea, după cum nu m'ar împiedica s'o văd nici dacă ași fi german. Sunt și rămân germanofil în sensul că socotesc necesară o alianță cu Germania chiar dacă va fi înfrântă. Inșă nu pentru a fi târați în aventuri războinice din cari să ieșim cu toții zdrobiți, ci pentru a conlucra împreună din răspuțeri la binele comun și la menținerea păcii în acest colț de lume, pe care o lipsă totală de rațiune și de sentimente de umanitate l-a dat înapoi pentru cel puțin o sută de ani... Dar dă-mi voie să-mi exprim și eu o nedumirire în ce te privește. D-ta n'ai justificat prin "Unirea" campania noastră dincolo de Nistru?"

- Eu? Deloc. "Unirea" a făcut aceasta, iar "Unirea" nu era totdeauna eu, după cum eu nu eram totdeauna "Unirea". Eu eram mai mult în articolele cari apăreau mutilate și, deci, de neînțeles, sau cari n'apăreau de fel. Ași putea să zic, prin urmare, ca Iorga: atunci eu n'am fost eu. Dacă însă erai d-ta ministru al afacerilor streine în 1941, ce făceai?

- "Ași fi continuat politica de neutralitate definitivă hotărâtă încă de la izbucnirea războiului, m'aș fi *scut* din răspuțeri la intrarea în acțiune, sau ași fi încercat să amân cât mai mult posibil această intrare, și dacă n'ași fi reușit, ași fi demisionat.

- Cum ai fi putut să prevezi evoluția războiului din Rusia?

- "N'ași fi prevăzut de fel această evoluție; eu nu sunt ghicitor, și nu în darul ghicitului stă tăria unui bun ministru de externe, ci în cunoașterea perfectă a realităților politice cari-l înconjoară. Și pe aceste realități - cel puțin pe cele de la Răsărit, - le poate cunoaște orice român care știe să citească Istoria. Mai mult: nu poate fi ministru de externe în România un om care nu cunoaște bine realitățile legate de vecinătatea țării sale cu Rusia. Căci toată politica noastră externă este în funcție de această vecinătate. Ea ne comandă o prudență fără seamăn față de vecinul de la Răsărit, o atenție încordată asupra tuturor mișcărilor sale, efortări continue pentru a păstra cu el raporturile cele mai bune cu putință, și, în sfârșit, grija de a rămâne cât mai departe de vre-un conflict militar cu Rusia, sau de a participa alături de alții, oricine ar fi ei, la un asemenea conflict. Nu bolșevismul constituie primejdia mortală care ne pândește, ci Rusia, - Rusia pur și simplu.

- Și acum? întrebai.

198.
128

- "Acum? D-ta nu vezi ce se petrece acum? Suntem candizi și senini. Postul de radio București asurzeste în fiecare zi planeta cu sârbele, horele, cântecele sale de veselie și de petrecere, ca și când România ar fi pe undeva, departe, la mii de leghe de zona conflictului, și nici n'ar fi luat încă cunoștință de existența lui. Unii țin discursuri, împart unelte agricole din punga Statului, în județe pomicole, și distribuie ofrande parohiilor din fieful electoral de mâine; alții, fotogenici, își expun profilul norocos pe pânzele de cinematograf; alții se autointervievează și se declară fără decență cei mai mari oameni din Europa, când ei nu sunt în fapt de cât cei mai ridiculi; câțiva fac inspecții, dar nu pe front, ci la școlile primare, băgând în sperieți pe bietele instituatoare, prin biserici și spitale pentru a se indigna de obstinența și anarhismul pânzelor de păianjen într'un regim dictatorial, și se ocupă cu statutul ucenicilor și al lăptăreselor, în timp ce tăvălugul rusesc se rostogolește vertiginos spre granițele României".

- Ce-are a face? protestai eu sincer revoltat de cele ce auzem. Și Napoleon a redactat în plin război statutul corpului de balet al Operei din Paris....

- "Da, dar a făcut aceasta dela Moscova...."

- Ești invidios pentru că nu ești ministru.....

- "Să admidem că sunt cum spui, invidios. Schimbă aceasta ceva din datele problemei? Modifică în bine erorile de până acum? Face dintr'o politică fundamental greșită o politică plină de perspective fericite? Aceasta-i întrebarea..... Dacă ași fi atotputernic ași face ca pe viitor nici un pretendent la fotoliul din Palatul Sturdza să nu-l poată ocupa mai înainte de a fi produs un certificat de sănătate, dovada că are cel puțin 50 de ani impliniți, că nu e nici orator, nici retor, nici limbuto, cum zicea Maiorescu, și că a copiat de un milion de ori, cuvântul Rusia... Și când m-ași hotărâ, în fine, să-l numesc cancelar, l-ași pune să copieze încă odată dela capăt același cuvânt, pentru că, după numire, să-l oblig să facă aceasta în fiecare săptămână, până la plecarea din minister. Rusia, vecinătatea cu Rusia, iată tot începutul și sfârșitul, iată principiul fundamental al politicii noastre externe".

Dar cine nu cunoaște atât în România cât și peste hotare, atitudinea pe care d.nii Const.I.C.Brătianu, Iuliu Maniu, G.G.Mironescu, Al. Vaida-Voevod, C.Argetoianu, G.Tătăărăscu, Ion Mihalache, Dr.N.Lupu, General I.Iacobici, Nicolae Mares, Gheorghe Brătianu, și alții, au avut-o în tot acest timp, manifestându-se unii prin scris, alții prin viu grai, ori de câte ori li s'a lăsat putința, față de politica ce s'a făcut în ultimii doi ani în raport cu Rusia? Și cine nu știe că această atitudine este a întregii clase conducătoare a României, a opiniei sale publice, - adică a tuturor oamenilor cari gândesc, cari dispun de suficient simț

critic pentru a formula o judecată și o părere asupra evenimentelor, și chiar a unanimității poporului român, care însă nu și-o poate manifesta din motive lesne de înțeles? Vrea cineva să se convingă de aceasta? N'are de cât să lase liberă presa cincisprezece zile, sau să facă un plebiscit asupra acestei chestiuni, dar cu vot secret, nu cu vot pe față, ca până acum.

+
+ +

Să mai pomenesc, în sprijinul tezei pe care o susțin, de atitudinea plină de învățăminte a atâtor Voevozi, Mitropoliți și boeri moldoveni din trecut? Erau ei niște vulgari înțeleghători ai fenomenului politic de acaparare slavă, sau niște trădători de țară, sau niște lași, atunci când preconizau o apropiere de Rusia în loc să-și jertfească viața pe câmpul de bătaie?

Nu, domnule director, erau și ei cel puțin tot atât de politici, de patrioți și de viteji ca mulți dintre contemporanii noștri, dar își dădeau seama de slabele puteri ale țărișoarei lor, și credeau că e mult mai bine - chiar cu prețul unor suferințe și umiliri - să câștige bunăvoința Rusiei, de cât să provoace dușmănia ei, și să expună astfel țara la suferințe și umiliri și mai mari. S'au luptat și ei, s'au zbatut și s'au bătut și ei, dar în cele din urmă și-au dat seama că cu mijloacele de cari dispuneau, nu puteau să facă altă politică față de ruși de cât aceea a conciliațiunii, a prudenței, a concesiunilor, a abdicărilor. Aceasta este soarta celor mici; ne convine sau nu, - aceasta este. Vai de aceia cari nu-i înțeleg tâlcul și se abat, chiar și vremelnice, de la legile ei! Cad și nu se mai ridică niciodată. Prusia, care acum o sută și ceva de ani era mai puternică de cât suntem noi astăzi, a înțeles această învățătură a realităților, și i s'a spus cu resemnare: ea n'a provocat niciodată Rusia, și în felul acesta a reușit să se mărească, să-și sporească puterile, și să se consolideze.-

Ar fi greșit să se creadă însă că această politică este rezultatul unor alambicate combinații de laborator, de cari nu sunt capabili de cât zeii sau magicienii. Nu, domnule director. Ca s'o facă, nu trebuie să fie cineva zeu sau vraci; e destul să fie om care vrea să se inspire de la realități, nu din creațiunile fanteziste ale minții sale înfierbântate sau din involburarea patriotică a temperamentului său obosit ori juvenil - după împrejurări și vârstă.

Patriotismul, domnule director, - patriotismul ei singur, - nu e un bun sfătuitor pentru omul politic care poartă pe umerii săi răspunde-

130
130

rea existenței unui neam întreg. Ba, uneori, cu cât patriotismul este mai înflăcărat, cu atât este un mai rău sfătuitor. Și dacă la aceasta se mai adaugă și tinerețea lipsită de experiență, prea încrezătoare în sine, stropită cu o mare doză de ambiție și de vanitate, atunci e o curată nenorocire. Interesele publice încăpute pe mâna unui asemenea cărmaci, se duc sigur *de* răpă. De aceea, omul politic nu se improvizează, nu se creiază peste noapte dintre oamenii de casă sau dintre copiii de ~~casă~~ casă, - este mai ales ceea ce Generalul Antonescu, în opoziție, imputa Regelui Carol al II-lea, care fabrica oameni politici la comandă prin simpla semnare a unui decret; omul politic, spunea adesea d-sa, se naște și se perfecționează la școala vieții și a experienței; el este produsul unei lungi preparării intelectuale și sufletești - adesea de decenii, uneori prelungită până la adânci bătrânețe - făcută în slujba interesului public și călinită la flacăra acestui interes. Nu poate fi, deci, om politic în adevărata accepțiune a cuvântului, de cât acela care, trecut de mult de vârsta tinereții, albit în slujba treburilor publice, știe să-și comprime sentimentele și avânturile, și reușește să-și iubească țara mai întâi cu rațiunea și numai în al doilea rând cu inima. Cu inima, dispensată de rațiune, el poate să-și iubească familia sau moșia sa privată; consecințele unei asemenea afecțiuni oarbe, ne pot întrista ca oameni, dar nu ne pot interesa ca români. Iată de ce patriotismul singur nu poate fi suficient pentru a da dreptul cuiva să se socotească om politic, după cum nu sunt suficiente nici bunele intențiuni, ele singure, nici cunoașterea exclusivă a Istoriei, fără acea forță morală și spirituală specială care face cu putință adâncirea și înțelegerea lecțiilor ei.....

Să nu subestimăm însă nici lecțiile pe cari le putem căpăta din aprofundarea atentă și cuvințioasă a elementelor naturale ale vieții sociale.

Ascultă:

Mai acum câțva timp, vorbiam cu un țăran basarabean de prin părțile Tighinei, despre evenimentele zilei, despre război, despre datoria noastră de a lupta pentru cruce (războiul sfânt), civilizație, și toate celelalte pe cari le știi. Cum mi se părea că omul meu e de un excepțional bun simț, și cum vedeam că nu prea se arată mulțumit de argumentele mele, l-am întrebat:

- Dar în sfârșit, cum crezi d-ta că ar fi trebuit să ne purtăm față de încălcarea muscălească de acum trei ani?

Țărenul a rămas o clipă pe gânduri, apoi, în loc de răspuns, m'a interpelat la rândul lui:

- "Ce-ai face d-ta dacă, trecând printr'o pădure, ți-ar ieși ursul în cale?"

- Eu: De!

131

El: - "Să spui eu ce trebuie să faci: dacă vrei să scapi cu viață, te faci mai mic decât ești, închizi ochii, îți faci semnul crucii, și aștepti să hotărască ce-o vrea Dumnezeu. Dacă-ți este însă a petrecanie, te împicioronogesti în fața ursului, îl stuchești în nas și-iarzi una cu măciuca. În primul caz ai 90% șorți să rămâi teafăr; în al doilea caz n'ai decât unu la mie..."

- Bine, zic eu, după un răstimp de gândire; dar dacă nu ești singur, dacă ai alături de tine pușcași încercați pe cari te poți bizui?

- Hm, făcu țăranul, rânjind mai mult de cât surâzând, și privindu-mă cu un sentiment de adâncă compasiune, care isvora din aceea experiență seculară pe care basarabeanul a făcut-o pe spinarea moșilor și strămoșilor lui, și în anii din urmă pe propria lui spinare. Hm, d-ta se vede că n'ai fost la o vânătoare de urși. Pe urs nu trebuie să-l lovești nici chiar dacă ai în dreapta și'n stânga d-tale trăgători dibaci. De urs nu scapi decât dacă-l ucizi dintr'o lovitură sau dacă-l lași în pace... Ori, vezi d-ta, că ursul muscălesc n'a fost ucis nici după doi ani de lovituri peste lovituri....."

Și, oftând adânc:

- "Ei, ce știți Dvs. cei de la București? De aici, de la noi trebuie să învățați cum să vă purtați cu rușii..."

Și țăranul se îndepărta lăsându-mă singur cu reflecțiunile mele. În acest "cum să vă purtați cu rușii", cred că trebuie citit: "cum să faceți politică cu rușii", sau, mai precis: ce politică să faceți cu rușii.

Și era un țăran simplu, un om fără știință de carte acela care-mi spunea toate acestea.... Nu era nici măcar un conferențiar universitar!

Ași trage din această întâmplare o concluzie care ar constitui, poate, însuși principiul fundamental al politicii externe a României, dacă nu mi-ar fi teamă că o nouă obiecțiune s'ar putea ridica, și anume:

- Da, dar Rusia nu e întru totul ca ursul: acesta te lasă în pace dacă nu-l sgândărești, pe când Rusia nu te lasă, ori cum te-ai comporta față de ea.

Exact.

Voi aminti însă drept răspuns, un singur fapt: Rusia ne-a lăsat în pace până la guvernul Goga - Cuza, și ne-a atacat în clipa când a știut că ne-am părăsit aliații, adică protectorii, eveniment care s'a întâmplat în iarna sau primăvara anului 1940, sub guvernul Tătărescu.

Prin urmare?

Să admitem însă că ar fi făcut-o și fără aceasta, fără nici un motiv, din principiu, fiindcă aceasta este metoda ei. Ce trebuie să facă în acest caz o țară condamnată de soartă să stea în calea Rusiei? Să-și ia inima în dinți și să se măsoare cu rusul, pentru că așa cer legile bravurii, ale onoarei, ale cavalerismului?

132
132

Nu, domnule director. Aceasta ar echivala cu o sinucidere. Legile onoarei și ale cavalerismului nu pot fi invocate de cât atunci când în joc este mândria lezată a unui individ. Acesta poate să-și riște viața pentru un gest frumos sau pentru o satisfacție de orgoliu, iar în anume cazuri e obligat chiar, să riposteze la sfidarea sau injuria ce i se face, dacă nu vrea să rămână descalificat; el nu aruncă în cumpăna sortii de cât o singură existență: pe aceea a sa. Unei țări însă nu-i e permis aceasta; ea poate să sufere uneori lovituri, nedreptăți, umiliri chiar. Dacă nu este în deajuns de puternică pentru a riposta, trebuie să tacă și să aștepte. Onoarea ei nu rămâne șteirbită, orgoliul ei nu iese micșorat. Cu atât mai mult nu poate să facă aceasta o țară mică: o asemenea țară, dacă vrea să trăiască, nu se aruncă niciodată într-o aventură, nu se amestecă niciodată în conflictele dintre cei mari, și nu intră'n luptă armată de cât dacă nu mai există nici o altă soluție - absolut nici una - grație căreia s'o poată evita.

Dacă, deci, unei țări mici nu-i este permis pentru motive de orgoliu național sau pentru a-și ține cuvântul dat, sau pentru orice alte motive, să se măsoare singură, cu o țară mai mare de cât ea; dacă, în unele împrejurări, nu-i este permis nici să participe la o luptă contra unei țări mari chiar și atunci când este întovărășită de altă națiune mai puternică de cât ea, - ce-i rămâne de făcut acestei țări mici pentru a-și apăra totuși existența și drepturile față de tendințele imperialiste ale vecinei sale?

Un singur mijloc: acela de a se pune din timp sub aripa protec-
toare a altor State mai mari și mai puternice, cu interese contrarii
acelora ale lacomei și nesățioasei sale vecine, cari să fie interesate
la existența și permanența ei, și cari să se mulțumească cu beneficii
economice în schimbul unei protecții militare la vreme de nevoie. Pe scurt: să intre într'un sistem de alianțe cu caracter pe cât posibil defensiv
și niciodată ofensiv, păstrându-și libertatea de a avea și alte legături
cu alte State sau grupuri de State. Lucrul este posibil: Jugoslavia a încheiat acum câțiva ani un pact de alianță cu Germania, fără să se despartă sau să i se ceară să se despartă de Anglia și Franța. Dar să rămâie credincioasă acestor alianțe, ori ce s'ar întâmpla, nu să-și schimbe
prietenii după cum bate vântul.

Așa au procedat în trecutul îndepărtat străbunii noștri, așa s'au comportat în trecutul mai apropiat părinții noștri, așa trebuie să facem și noi dacă vrem să ascultăm porunca celor din morminte, și să servim interesele superioare și permanente ale neamului.-

Pentru că, niciodată, cu dușmanii de cari suntem înconjurați din toate părțile, noi nu ne vom putea apăra singuri, și niciodată noi singuri nu vom putea apăra Basarabia. Carp a înțeles-o aceasta cel dintâi;

de aceea, el nu a cerut la 1914, cum s'ar crede, Basarabia întreagă, ci numai cele trei județe din sud, restul urmând să fie luat de Austria. De ce aceasta? A spus-o el singur: "Pentruca să fim doi cari s'o apărăm, iar dintre noi doi, unul să fie mai puternic". Înțelepte, profunde cuvinte! A înțeles-o apoi Marghiloman, care după elipirea Basarabiei, în 1918, s'a gândit la o alianță care să ne garanteze posesiunea ei. Căci zicea el, și atunci și după aceea, și totdeauna de câte ori venea vorba despre provincia de peste Prut: "Mi-e teamă că n'o s'o putem păstra". A înțeles-o Ionel Brătianu care, mai ales pentru Basarabia, a făcut atâtea concesii acordului diplomatic cu Anglia și Franța; au înțeles-o, în fine, Averescu și Titulescu cari s'au străduit din răputeri să strângă legăturile diplomatice cu marile puteri ale apusului, pentruca să nu fim singuri în cazul unei agresiuni din partea Rusiei.

N'au înțeles-o însă urmașii acestora, și n'au înțeles-o tocmai în clipa când România avea o mai mare nevoie de o asemenea înțelegere.

Turmentat de gândul că se apropie scadența greșelilor din politica internă, și închipuindu-și că poate ocoli desnodământul, Regele Carol al II-lea a schimbat, în 1940, direcția politicii externe a României. El nu contase însă cu plecarea sa dela Tron! Ca urmare a acestei schimbări, România a pierdut Basarabia, Nordul Bucovinei, Nordul Ardealului și Cadrilaterul, și n'a putut să se refere, în acele clipe tragice, la asistența diplomatică a aliaților, fiindcă-i părăsise; ea n'a putut să facă altceva de cât să ceară sfatul Germaniei de care se legase recent. Tot ca urmare a acelei schimbări, România a fost împinsă, un an mai târziu, în războiul contra Rusiei.

Consecințele se vor vedea în curând de toată lumea; unii au și început să le vadă de pe acum.

+
+ +

În concluzie, deci: vecinătatea cu Rusia nu dictează o politică de agresivitate și aventură militară, cum socotești d-ta și alții ca d-ta, sau aceia cari te inspiră și-ți furnizează materialul documentar cu care-ți colorezi articolele de propagandă în această direcție, ci, dinpotrivă, ea dictează o politică de prudență, de abținere de la orice bravadă, de orice fel, față de colosul de la răsărit, așa cum au socotit cele mai luminate minți din câte au condus vreodată neamul acesta năpăstuit de soartă, din trecutul îndepărtat și până în trecutul mai apropiat, și eu cred că chiar și din zilele noastre.

134
134

Vrei o dovadă?

Iată:

Toate guvernele României, de la 1919 și până la 1940 n'au făcut în raport cu Rusia de cât una și aceeași politică, care a fost, după cum o califică d.G.Tătărescu în broșura sa "Evacuarea Basarabiei și Bucovinei de Nord", o politică națională. "Evoluția politicii noastre externe, scrie d.Tătărescu în această broșură, precum și pozițiunea României față de problemele internaționale cari s'au ridicat în tot acest timp, nu pot fi puse mai bine în lumină de cât reamintind declarațiile tuturor guvernelor cari au avut răspunderea conducerii țării de la războiul mondial și până azi". Iată aceste declarații edificatoare, cuprinse în Mesagiile Regale de deschidere a Corpurilor Legiuitoare, prin cari se fixau periodic țelurile și mijloacele politicii noastre externe:

În cel dintâi Parlament al României Mari deschis în 20 Noembrie 1919, Mesajul Coroanei contrasemnat de Dl.General Văitoianu, președinte al Consiliului, preciza în termenii următori acțiunea politicii noastre externe:

"Am intrat în războiul mondial, cel mai mare și cel mai aprig "care s'a pomenit în istoria lumii, pentru că așa cerea onoarea noastră, "datoria noastră și dreptatea cauzei noastre. Alături de glorioșii ei "aliați, România este astăzi printre învingătorii lumii".

.....

"Hotărârea noastră nestrămutată este de a sta nedespărțiți de "aliații noștri, cu care împreună am sângerat pentru triumful dreptății "în lume, și în acest scop vom face totul pentru a-i convinge că inte-"resele noastre vitale sunt în acord cu marile interese ale propășirii "pacifice în Orientul Europei".

În anul următor, în 1920, noul guvern, prezidat de Generalul Averescu, și având ca Ministru al Afacerilor Străine pe Take Ionescu, înscris în Mesajul Coroanei din 28 Noembrie 1920 următorul pasaj:

"Situația internațională a României este definitiv așezată prin "tratatele cari au pus capăt războiului mondial".

.....

"Legăturile României cu puternicii și glorioșii noștri aliați "s'au strâns tot mai mult".

"Raporturile noastre cu țările vecine alături de cari ne-am "bătut, se strâng pe zi ce trece mai mult; foloasele unei trainice cola-"borări între noi și ele, se pun din ce în ce în evidență".

"Față de ceilalți vecini ai noștri, cu unii am restabilit deja "raporturi normale, și am speranța că vom ajunge la acelaș rezultat cu "toți".

./.

135-173

În anul 1922 se găsește la cârmă guvernul Ion.I.C.Brătianu, având ca Ministru al Afacerilor Străine pe I.G.Duca.

Iată cum definea politica externă a României acest guvern prin Mesajul Coroanei din 27 Martie 1922:

"Credincioși alianțelor noastre, avem și cu celelalte puteri "raporturi prietenești. România, dornică de muncă și de pace, va sprijini "în viitoarea conferință dela Genova, soluțiunile ce pot, fără să atingă "suveranitatea Statelor, să contribuie la reclădirea economică a Europei "pe temeiul tratatelor existente. Sperăm că înțelegerea, pe care în acest "scop am încheiat-o cu Polonia, Cehoslovacia și Regatul Sârbilor, Croațiilor și Slovenilor, va înlesni opera de solidaritate prin care această "conferință poate ușura și întări situațiunea internațională".

Patru ani mai târziu, al doilea guvern al Generalului Averescu rezuma, prin Mesajul Coroanei din 14 Noembrie 1926, pozițiunea României față de evoluția evenimentelor internaționale în chipul următor:

"România păstrează neschimbată linia sa de conduită în politica "externă, călăuzită fiind de ideea păcii cu respectul tratatelor și cu "menținerea nestrirbită a ordinii internaționale. În acest spirit am reînvoit anul acesta tratatul care ne ~~leagă~~ cu deplină încredere de vecina "noastră Polonia, precum și convențiunile constitutive ale Micii Înțelegeri, consacrand din nou relațiunile intangibile cu republica Cehoslovacă și cu Regatul Sârbe-Croat-Sloven".

"Această politică izvorită din principiile echitabile puse la "baza "Societății Națiunilor, a fost afirmată în urmă de tratatul și convenția de arbitraj semnate cu Franța, marea noastră prietenă din toate "vremurile, în timp ce adunarea generală a Societății Națiunilor apreciazând consecvența într-o atitudine înțeleaptă și leală, a așezat România "în Consiliul Societății Națiunilor pe termen de trei ani, consfințindu-i "astfel autoritatea în fața tuturor".

În 15 Octombrie 1927 noul guvern Ion I.C.Brătianu definea scopurile politicii noastre externe prin Mesajul Coroanei astfel:

"Politica externă a României dominată de perfecta concordanță "care există între interesele românești și interesele europene, are ca "scop constant menținerea păcii. Indisolubil legată de aliații ei, colaborând cu toate țările cari urmăresc acelaș scop, România nu pregetă să "ajungă la raporturi din ce în ce mai bune și mai amicale cu toate Statele, "fără deosebire, în cadrul tratatelor existente".

În Noembrie 1928 guvernul e prezidat de dl.Iuliu Maniu, având ca Ministru al Afacerilor Străine pe domnul G.G.Mironescu.-

În Mesajul din 22 Decembrie 1928 se enunța concepția de bază a politicii externe a noului guvern, prin următorul pasaj:

136

"Politica externă a României este dominată de dragostea poporului nostru pentru pace. Ea rămâne întemeiată pe alianțele și amicitii-le încheiate în vremuri de suferință și victorie comună, și este călăuzită de dorința de a lega bune raporturi cu toate Statele, uitând ce ne-a putut despărți în trecut. România, soldat însuflețit al păcii, va totdeauna concursul ei întreg nobilelor străduinți ale Societății Națiunilor, precum a fost fericită de a adera la Pactul Kellog".

În 15 Noembrie 1930, cu prilejul redeschiderii Corpurilor Legiuitoare, președintele de consiliu și ministrul Afacerilor Străine, domnul G.C.Mironescu, contrasemna Mesajul Coroanei care cuprindea, referitor la politica externă, următoarea precizare:

"România urmărește ferm politica ei esențialmente pacifică, întemeiată pe respectul tratatelor în vigoare, pe alianțele și amicitiiile având de scop păstrarea păcii, și pe principiile Societății Națiunilor, căreia îi dă cel mai devotat concurs".

În 1931 la conducerea țării se găsește guvernul ~~profesor~~ Profesor N.Iorga, având ca Ministeru al Afacerilor Străine pe dl.D.I.Chika.

Prin mesajul din 15 Iunie 1931, țelurile politicii noastre externe se lămureau prin următoarele cuvinte:

"Relațiunile cu toate țările continuă a fi amicale, și se va face tot ce e cu putință, pentru a le întări încă mai mult. Rămân neatinse legăturile noastre cu Statele aliante, cu cari suntem legați prin glorioase amintiri și prin dorința de a păstra rezultatele drepte la cari împreună cu dâșii am ajuns, ținta noastră fiind întărirea acelei solidarități internaționale care e singura bază posibilă a civilizației, cu atâta greutate întemeiată prin secularele silinți comune, căci liniștea de care lumea are nevoie atât de mult nu poate fi dobândită prin schimbările hotarelor, ci prin desființarea divergențelor morale. Guvernul meu va căuta a face cât mai însuflețită prin interese economice și legături culturale această colaborare".

După demisiunea guvernului ~~profesor~~ profesor N.Iorga, revine la guvern dl.Iuliu Maniu, și conducerea Ministerului Afacerilor Străine este asumată de domnul Nicolae Titulescu.

Definițiunea politicii noastre externe era făcută prin următorul concis dar cuprinzător pasaj, din Mesajul Coroanei, în 15 Noembr.1932:

"În politica externă România va urmări cu demnitate și fără șovăială realizarea țelurilor, care singure pot călăuzi acțiunea noastră de Stat: respectul scrupulos al tratatelor; menținerea neclintită a alianțelor; intensificarea relațiunilor de prietenie cu toate Statele, fără deosebire; colaborarea strânsă cu SOCIETATEA NAȚIUNILOR, ale cărei idealuri pacifice sunt împărtășite de întreg poporul român".

137

În 1934, guvernul prezidat de d.G. Tătărescu, enunța la începutul unei activități care avea să continue timp de patru ani, cu prilejul primului contact cu Parlamentul, țelul și metodele politicii sale externe.

În Mesajul Coroanei din 1 Februarie 1934, această politică era rezumată astfel:

"Politica externă a României izvorăște din poruncile unității noastre naționale.

"De aceea ea nu poate cunoaște nici schimbări, nici șovăiri.

"Scopurile ei sunt două: menținerea păcii și intangibilitatea pe veci a granițelor țării.

"Metodele ei de realizare sunt respectul tratatelor, respectul alianțelor și stabilirea de legături amicale cu toate națiunile fără deosebire".

Iar în 15 Noembrie ale aceluiaș an, Mesajul Coroanei adăuga:

"România, în ce privește, va împlini în întregime datoria ei de Stat național și de factor european.

"Prin executarea scrupuloasă a tuturilor obligațiunilor din tratate, prin credința neștirbită față de alianțele ei, prin stabilirea de legături de prietenie cu toate popoarele fără deosebire, prin paralelismul desăvârșit de acțiune, stabilit între Înțelegerea Balcanică și Mica Înțelegere, România a arătat că nu va cruța nici o efortare pentru a-și atinge ținta: pace pretutindeni, dar mai ales pace la hotarele noastre, pace desăvârșită cu toți, dar mai presus de toate, pace, care să respecte integral poruncile conștiinței noastre naționale".

În 29 Decembrie 1937, conducerea guvernului este încredințată echipei naționaliste alcătuită de Octavian Goga.-

Ministrul Afacerilor Străine al acestui guvern, domnul Istrate Micescu, făcea în 4 Ianuarie 1938 următoarea declarație programatică:

"România va urmări, așa precum am arătat-o în momentul instalării mele la Ministerul Afacerilor Străine, o politică credincioasă alianțelor sale, întinzând în acelaș timp, mâna, în chip leal, tuturor Statelor cu care are legături".

.....

"Urmărind deslegarea problemelor sale de politică internă, guvernul român rămâne credincios tratatelor cari-l leagă de Franța, de Polonia, de Mica Înțelegere, de Înțelegerea Balcanică, fiind adânc devotat ideii de pace, pe care este hotărât să o slujească cu tărie și statornicie".

În sfârșit, în 13 Februarie 1938, prin manifestul său program, guvernul de concentrare națională prezidat de Patriarhul Miron Cristea, amintea din nou țelurile permanente urmărite de politica noastră externă:

"Menținerea, în afară, a politicii tradiționale a Statului

138 144

"nostru, ale cărui scopuri permanente sunt păstrarea păcii și apărarea hotarelor țării".

"Această politică va urmări dezvoltarea neîncetată a raporturilor cu toate popoarele, fără deosebire, și în special cu vecinii noștri, în cadrul Societății Națiunilor și al alianțelor și prietenii existente, pe cari înțelegem să le adâncim și să le întărim în interesul păcii generale".

"Pe această linie generală, scrie d. Tătărescu în broșura amintită, s'a desfășurat, până în preluia izbucnirii conflictului european din 1939, politica noastră externă, călăuzită de aceleași directive permanente, urmărind fără nicio abatere aceleași scopuri, și executată în continuu cu adevărată neșovăitoare a întregii națiuni. Această politică a fost rodnică. Prin această politică am reușit să ne apărăm timp de douăzeci și doi de ani integritatea fruntariilor. Prin această politică Statul nostru a putut să pășească în liniște și în siguranță la realizarea organizării reclamate de noua sa dezvoltare. Prin această politică națională, practică de toate guvernele și cu aprobarea tuturor Parlamentelor și a țării întregi, am putut viețui și am putut să ne consolidăm".

A intervenit însă, în toamna anului 1939, al doilea război mondial. Ce poziție a luat Statul Român față de noul război? Consiliul de Coroană în 6 Septembrie 1939 a proclamat în unanimitate neutralitatea României. "Cu prilejul desbaterilor din acest Consiliu, în care s'au examinat de către oameni încărcați în slujba intereselor obștești șansele războiului, precum și toate ipotezele și toate eventualitățile, nu s'a găsit nici un singur glas care să ceară o altă soluție, scrie domnul Tătărescu în aceeași broșură. Comandamentele politice noastre de independență au dictat fiecăruia dintre membrii Consiliului, hotărârea neutralității. Toate guvernele cari s'au perindat la cârmă Statului în acest timp, guvernul Călinescu, guvernul Argetoianu și guvernul Tătărescu, au executat această politică de neutralitate, care avea un îndoit obiectiv: menținerea României în afară de orbita conflictului, și amânarea rezolvirii litigiilor cu vecinii noștri (cu rușii) până la sfârșitul războiului. Menținerea României în afară de orbita conflictului se impunea cu puterea unei dogme: România nu se putea angaja în luptă de cât pentru propriile sale interese. Sânge românesc nu poate curge de cât pentru interese naționale (deci nu și pentru presupuse interese internaționale ca: apărarea civilizației, restaurarea creștinismului, lupte contra barbariei, etc.) Cât privește amânarea discuțiilor asupra litigiilor (chestiunea recunoașterii granițelor Basarabiei), cari împiedică încă stabilirea raporturilor de definitivă (sic!) prietenie (!) cu unii din vecinii noștri (rușii), - această soluție se impunea ca o elementară măsură de prudență și de prevedere, care nu poate comporta nici o discuție și nu are nevoie de nicio justificare".

139 128

Consiliul de Coroană din 6, Martie 1940 examinează situația externă și evoluția războiului. "Nici în acest Consiliu, scrie d. Tătărescu, nu s'a ridicat nimeni pentru a propune o schimbare în pozițiunea țării, neutralitatea fixată la începutul conflictului continuând a fi considerată ca singura atitudine corespunzătoare apărării intereselor noastre naționale".

Deci, care a fost politica fixată de guvernele țării, după izbucnirea celui de-al doilea război mondial?

Neutralitate definitivă, și amânarea până după sfârșitul războiului a discuțiilor privitoare la litigiile dintre noi și ruși.

A intervenit însă agresiunea Sovietelor din noaptea de 26 spre 27 Iunie 1940. Ea era de natură să schimbe hotărârile anterioare ale guvernelor. Totuși, nu le-a schimbat. După ce două Consilii de Coroană au examinat îndelung situația, ele au decis că România păstrează mai departe neutralitatea. România nu putea să procedeze altfel.

Prăbușirea Franței și a Poloniei, înfrângerea aparentă a Angliei la Dunkerque, temerile pe cari nu se sfiau să le arate aliații din Înțelegerea Balcanică, nu puteau să ducă la altă hotărâre: asistența vechilor aliați părea inoperantă iar sfaturile lor de neluat în seamă. Pe de altă parte, noua noastră aliată Germania, nu putea să ne fie de nici un ajutor, deoarece prin pactul germano-rus din August și Septembrie 1939, ea lăsase mână complet liberă Rusiei în sfera ei de interese în răsărit și, implicit, și în rezolvarea chestiunii Basarabiei, fapt de care România n'a avut cunoștință de cât în zilele de groază din 26 și 27 Iunie 1940.

Apropierea și deslănțuirea evidentă pentru toată lumea, a conflictului germano-rus, a găsit, deci, România, practicând, pe mai departe, politica ei de neutralitate definitivă. Izbucnirea războiului mondial determinase guvernele țării să ia hotărârea îndelung chibzuită de a ține România cât mai departe de orbita conflictului; ele făcuseră aceasta după ce examinaseră, cum afirmă d. Tătărescu mai sus, toate șansele războiului, precum și toate eventualitățile, deci și ipoteza și eventualitatea unui conflict germano-rus. Și totuși ele hotărâseră ca și în această eventualitate, România să se abțină de a participa la război, continuând politica ei de neutralitate definitivă, și lăsând ca discuțiunea asupra litigiilor cari împiedică stabilirea raporturilor de prietenie cu rușii, să se facă abia după sfârșitul războiului. Această soluție, - se exprimă d. Tătărescu în termeni în aparență enigmatice dar în realitate limpezi ca bună ziua, - se impunea ca o elementară măsură de prudență și de prevedere, care nu poate comporta nici o discuție și nu are nevoie de nici o justificare.

Care trebuia să fie în acest caz politica României în primăvara anului 1941?

240
144
140

Deducând-o, cum este și firesc, din cele înșirate mai sus, această politică trebuia să se rezume la următoarele singure eventualități:

- 1) continuarea politicii de neutralitate definitivă;
- 2) o neutralitate binevoitoare față de axă;
- 3) expectativa armată, cu amânarea cât mai mult posibil a intrării în acțiune;
- 4) alăturarea la campania militară a Germaniei, declarându-se însă anticipat că nu se face aceasta ~~că~~ un act de ostilitate contra Rusiei cu care, odată chestiunea Basarabiei aranjată, noi voim să trăim în cele mai bune raporturi, ci ca o consecință firească a agresiunii din 1940, pentru a ne relua ce ne fusese răpit, pe nedrept și prin forță, în luna Iulie a aceluiaș an. (În loc de aceasta, noi am luat Transnistria și Odesa, lăsând a înțelege că le-am luat ca să le păstrăm! Adică o nouă iredentă la răsărit, fie sovietică, dacă Rusia rămâne în forma ei actuală, fie ucraineană dacă se constituie statul liber ucrainian. Este de conceput o mai mare și mai impardonabilă greșală?)

Iar ca corolar:

a) permiterea, - înainte de a se începe războiul - a unor discuțiuni pro și contra, pentruca în eventualitatea înfrângerii, să nu se poată spune că țara a fost, în unanimitate pentru război; așa a procedat Ionel Brătianu în 1914-1916, căci un adevărat bărbat de Stat trebuie să-și pue și problema nereușitei nu numai pe aceea, niciodată sigură, a reușitei;

b) limitarea campaniei la Nistru;

c) interzicerea oricărui atac de presă contra Rusiei, a slavismului și regimului bolșevic; pentru aceasta, la conducerea Ministerului Propagandei trebuie o altă concepție și un alt spirit;

d) păstrarea raporturilor diplomatice cu Anglia și Statele Unite; exemplul Japoniei, care deși în luptă cu englezii și americanii, n'a rupt totuși legăturile cu Rusia, este concludent, precum și acela al Turciei, care deși neutră, cu înclinări binevoitoare pentru aliați, continuă să aibă însă relații și cu puterile Axei, acela al Statelor Unite care întrețin relații diplomatice cu Finlanda și Țările Baltice și, în fine, acela al Rusiei care n'a rupt raporturile diplomatice cu Bulgaria!

Prevăd obiecțiunea: guvernanții unui Stat mic și slab nu fac totdeauna ceea ce vor, ci ceea ce sunt nevoiți sau obligați să facă sub presiunea împrejurărilor sau a altora mai mari de cât ei.

Perfect adevărat.

Imprejurările le cunoaștem, le-am analizat, și am văzut întru cât ele erau sau nu în mâna guvernanților pentru a le îndruma în sensul dorințelor sau intereselor lor. Rămâne presiunea celor mai tari. La aceea-

sta singurul răspuns este următorul: niciodată, de când există sistemul modern de guvernare, un conducător politic - nu un cap încoronat - n'a putut fi obligat să se supună injoncțiunilor celor mai puternici și să facă ceea ce conștiința sa îi spune că este contrariu intereselor patriei. De ce aceasta? Fiindcă conducătorul politic a avut și are un mijloc salutar de a nu se supune injoncțiunilor externe, și anume: retragerea. Acela însă care nu se retrage ci se supune injoncțiunii, înseamnă că a socotit că e bine să facă ceea ce i se cerea.

Dar de ce ne-ar fi silit Germania să intrăm în război?

La 1941 când s'a produs atacul Germaniei contra Rusiei, situația era în România, aproape identică cu aceea din 1916. Acum 30 de ani, unii spuneau să ne alipim Germaniei pentru a lua Basarabia; alții ziceau să ajutăm Germania altfel de cât militaricește, și, în schimbul acestui ajutor să obținem Basarabia. La 1916 Germania n'avea nevoie de colaborarea noastră militară; de ce ar fi avut ea nevoie în 1941 de această colaborare, când acum doi ani ea era cu mult mai tare de cât în 1916, iar informațiile pe cari le avea despre forța militară a Rusiei o autorizau să creadă că în câteva luni campania contra Rusiei va fi încheiată? Ar fi fost și ar fi mai explicabil ca Germania să ne ceară sprijinul acum, când este, ca să zic astfel, în jenă militară și strategică pe toate fronturile: dar să ni-l ceară atunci, la 1941, când pășea din victorie în victorie? Dacă Germania n'a obligat Italia, care era aliata ei și care făcea parte din Axă, să intre în război, lăsând-o să decidă singură de ceea ce avea sau n'avea să facă, - cum era să ne oblige pe noi? Și dacă n'a silit Bulgaria, de ce era să ne silească pe noi?

Dinpotrivă, logica cea mai simplă ne arată că Germania ar fi fost mai profitată de pe urma neparticipării noastre la campania contra Rusiei, fiindcă, în acest caz, tot potențialul economic de război al României ar fi fost folosit de armata Germană, pe când azi o mare parte din eforturile acestui potențial este absorbit de armata română. Abținerea noastră de a ne bate era deci posibilă, și ea nu putea să fie privită de Germania ca un act de ostilitate sau de inamiciție contra ei. Din potrivă.

Dacă, deci, nu ne-a putut cere și nu ne-a putut sili să participăm la războiul contra Rusiei, cu atât mai puțin a putut să ne ceară și să ne silească să-l continuăm, odată început, dincolo de Nistru și dincolo de limitele puterilor noastre. Aceasta cu atât mai temeinic, cu cât Germania știa că trebuie să ne rezervăm pentru o altă campanie mult mai simpatcă atât opiniei publice cât și armatei: la Vest. Nu cumva a vrut să ne slăbească pentru a nu mai putea formula pretențiuni asupra Ungariei, și, în genere, orice fel de pretențiuni? Un amic mai puțin puternic e mai comod și mai ușor de manevrat, mai ales la pace când competițiunile

142

și neînțelegerile dintre parteneri izbucnesc în chip fatal.... Simplă ipoteză, foarte verosimilă în viața politică internațională. Dar dacă am ținut totuși cu orice preț și împotriva oricărei rațiuni, să participăm, pentru a ne crea titluri, bazate pe jertfe de sânge, la stăpânirea Basarabiei, și pentru a recolta glorie, trebuia să facem aceasta numai până la Nistru, - nici un pas mai departe, cum zicea Carp. Din cauza vecinătății sale imediate cu Rusia, României nu-i era permisă nici chiar o participare simbolică, cu efective reduse, la luptele de pe teritoriul rusesc propriu zis, necum o participare de proporțiile și în forma aceleia în care ne-am angajat mergând până în Crimeea, în Cuban, și chiar mai departe, în Caucaz!

În fine, dacă e limpede că Germania nu ne-a putut cere nici să intrăm în război, nici să-l continuăm dincolo de Nistru, pe teritoriul rusesc, tot atât de limpede este că nu ne-ar fi grăbit să intrăm în acțiune dacă noi singuri nu manifestam nici o dorință pentru aceasta. Germania nu s'a amestecat în politica de tergiversare a Bulgariei; n'a încercat să silească Turcia ca să iasă din neutralitate; pe Italia a lăsat-o să-și aleasă singură momentul intrării în acțiune. De ce ne-ar fi grăbit, dintre toți, numai pe noi? Ionel Brătianu a târănit doi ani până să se hotărască, și după cum știi, tot a intrat prea de vreme. Mussolini a târănit și el și a pățit exact ca Ionel Brătianu. Te-ai gândit vreodată ce situație ar fi avut azi Italia dacă Regele și ceilalți exponenți ai politicii antirăzboinice ar fi reușit să mai amâne cu câteva luni intrarea în acțiune? Te-ai gândit, de asemenea, ce situație ar fi avut la rândul ei România dacă s'ar fi declarat neutră sau dacă ar mai fi amânat intrarea cu un an?

Și de ce am făcut aceasta?

Ca să ne spălăm onoarea?

Dar pentru ce și contra cui? Cine ne-o murdărise? Am fost noi desonorați fiindcă o putere de treizeci de ori mai mare ca noi, profitând de o conjunctură mondială favorabilă, ne-a încălcat în chip abuziv teritoriul?

Să restaurăm credința creștină? Dar suntem noi în măsură să ne asumăm o asemenea misiune? Bulgarii nu sunt creștini? De ce nu și-au asumat-o ei?

Să distrugem bolșevismul? E vre-un român serios și cu mintea limpede care să creadă într'o asemenea enormitate? Noi să distrugem bolșevismul? Luptăm contra lui la noi acasă - aceasta nu poate să ne-o impute nimeni - dar să-l urmărim la origină ca să extirpăm cu sabia ceea ce nu poate fi extirpat de cât cu forța morală? Cum ți se pare această ambiție?

Partea extraordinară este însă că, în loc să-l distrugem, l-am

adus și l-am împământănit ~~la~~ la noi acasă, prin chiar aceia pe cari i-am trimis în Rusia ca să-l combată; mai mult: l-am încurajat chiar unii dintre noi cari declarăm totuși că luptăm contra lui! Vezi, pentru documentare, indemnurile la punga bogaților și surtucarilor făcute prin unele cuvântări și prin presă (reportagiile recente de pe valea Dunării semnate de sublocotenentul de rezervă Ion Dumitrescu) ca și modul de a se comporta al conducătorilor Ministerului Muncii - vechi politicieni cu apucături învechite - în chestiunea salariilor lucrătorilor industriali și a raporturilor dintre aceștia și patroni. Dar când se va putea vorbi liber în România - dacă se va mai putea vorbi astfel vreodată - se vor produce și alte dovezi, infinit mai concludente, luate din manifestările publice din ultimii doi ani.-

Până atunci, constată și d-ta rezultatele acestei politici de asistență socială practică cu contribuția forțată a pungii celor avuți: bolșevizarea muncitorimei industriale, anarhizarea masselor, destrăbălarea ~~bolșevizării~~ muncitorimei, (vezi cazul din blocul, Algiu), lenevirea tuturor celor ce-și câștigau până mai ieri pâinea cu brațele și cari azi cred că trebuie să fie hrăniți de Stat, sau de cei bogați, prin intermediul Consiliului de Patronaj. Imi spunea mai ieri un meseriaș, un om simplu, dar de bun simț: "Războiul acesta a zăpăcit lumea de jos", la care s'ar putea adăuga: iar caritatea oficială desăvârșește această zăpăceală.

În această privință, eu mi-am făcut datoria la timp: am scris celor în drept că departamentul care înseamnă cheia de boltă a ordinii și armoniei sociale, -Departamentul Muncii - a fost lăsat pe mâna unor incapabili și demagogi cari vor anarhiza și bolșeviza viața muncitorească. "În Europa de mâine, spuneau, accentul se va pune pe social. Cine va ști să-l pue mai de timpuriu și mai bine, acela va câștiga bătălia internă, care va urma, cu certitudine, războiul ~~armat~~ armat. De aceea, toate țările fac sforțări încă de pe acum, ca să nu fie găsite de Pace fără realizarea completă a tuturor reformelor sociale cerute de timpurile în cari trăim, de contactul pe care elementele de jos l-au avut pe calea războiului cu forme sociale mai înaintate ca ale noastre, și de vecinătatea în care suntem obligați să trăim. Toți șefii de State și șefii de guverne, inclusiv capul bisericii catolice, s'au ocupat în vremea din urmă, în discursuri publice, de probleme și reformele sociale ale viitorului. România nu poate să facă excepție de la aceste, mai ales în situația geografică în care se găsește. Dar pentru a se reuși, trebuie să se împlinească o condiție și anume: ca la Ministerul cel mai gingaș și mai năpăstuit, al Muncii, la Ministerul cu cel mai puternic caracter de technicitate, să se termine odată cu era experiențelor și improvișărilor, și să fie adus, în sfârșit, nu un politician, indiferent care i-ar fi coloarea, așa cum s'a făcut până acum, ci un specialist în problemele sociale, în cele muncitorești, meșteșugărești

și de asigurări sociale". Dar n'am fost ascultat. Criza din vara trecută de la Ministerul Muncii și dela Casa Centrală a Asigurărilor Sociale, a fost rezolvată exact pe dos de cum se cerea în expunerea de mai sus. Nici competență, nici specialitate, nici îndelungă și serioasă pregătire. Improvizatie, politicianism mărunț de anticameră, și farsă grotească. Toate acestea vor desăvârși opera de anarhizare a masei muncitorești începută în Iulie 1941. Consecințele se vor vedea mai curând de cât ne-am închipuit și de cât ne închipuim cei mai sceptici dintre noi. Și în timpul acesta, "milioane de oameni, scrie Henri Beraud, ridică fruntea către cer, tremurând de teama ca goarna armistițiului să nu facă să răsunе un țipăt de Apocalips".

Să apărăm civilizația Europei? Englezii, francezii, portughezii, spaniolii, belgienii, olandezii, grecii, ungurii, sârbii, bulgarii, polonezii, suedezii, cehii, slovacii, danezii, și acum în urmă și italienii, nu sunt oare interesați și ei la menținerea acestei civilizații? Și totuși, aceștia nu se gândesc de fel să-și riște propria lor existență, pentru a apăra civilizația Europei. Atunci de ce am face-o noi? Suntem noi mai grozavi, mai îndrăgostiți, mai setoși de civilizație de cât ceilalți?

Nu ți se pare argumentul întristător de ridicol? Curg peticiile de pe noi, ni s'au înmușiat încheieturile, abia de ne mai țin picioarele, și ne arde să apărăm civilizația Europei, să curățăm lumea de bolșevism și să restaurăm creștinismul! Și asta se cheamă a avea măsură! Asta se cheamă altfel, - o știi d-ta cum.

+
+ +

Dar aceasta, vei zice d-ta, e o problemă a trecutului; să vedem acum de prezent, fiindcă, - vei adăuga, poate, malițios, - cu bejenile spre Elveția, Portugalia, Turcia, Egipt, nu rezolvăm nimic.....

Așa gândesc și eu. Ce facem cu prezentul? o acțiune de îndreptare a greșelilor de până acum este ea posibilă?

Nu sunt factor răspunzător, deci nu pot să dau un răspuns autorizat la această întrebare. Știu însă că alții au făcut-o - ungurii și italienii - (e drept că prin alte glasuri, cum e și firesc), că finlandezii sunt pe cale s'o facă, iar bulgarii și turcii n'au ce să repare, fiindcă au manevrat atât de magistral încât n'au făcut până acum nici o greșală. Lealitatea față de Patrie a trecut acolo, așa cum se cuvine, înaintea lealității față de cuvântul dat.

Ai spus-o chiar d-ta, de alt fel, într'un lung articol cenzurat, privitor la un discurs al d-lui Kelley, articol pe care l-ai difuzat

./.

145 113

apoi în toată țara, împotriva dispozițiilor regulamentare, trimițându-mi-l și mie, pentru care-ți mulțumesc. Ai putea să faci același lucru cu scrisoarea de față, ceea ce ar prileji un imens succes de publicitate ziarului d-tale, mai mare cu mult de cât dacă ți s'ar îngădui să scrii o nouă exegeză a cazului A, de astă dată la patrat.

Dar se pare că au încercat s'o facă și autorii materiali ai greșelilor noastre. Așa s'a înțeles, cel puțin, din discursul rostit în 27 Septembrie s.c. la postul de radio București, cu prilejul împlinirii a trei ani dela semnarea pactului tripartit. Acest discurs, - monument de inconsecvență, al cărei examen critic mai amănunțit îl voi face, poate, altă dată, - a însemnat pentru absolut toată lumea, atât cunoscătoare cât și profană în materie de politică externă, o retractare a tuturor celor săvârșite și debitate cu emfază și cu suficiență, în ultimii doi ani, și o încercare de a se scuza politica noastră față de Rusia și de anglo-saxoni. Se vorbește acolo, de pildă, de izolarea și singurătatea în care ne aflăm în 1940. Să fie oare așa? Dacă prin izolare se face aluzie la foștii aliați, aceștia ar putea să ne întrebe: din a cărei vină erăți izolați? Dacă se face aluzie la noii aliați, aceștia ar putea să obiecteze: V'am dat asistența cuvenită, mai târziu, stacând Rusia; ce mai vreți de la noi?

Se mai spune acolo: "Noi (românii) avem conștiința că nu suntem un popor de răspunderi mondiale".

Cum rămâne însă cu misiunea de a apăra civilizația europeană (vezi discursul rostit la radio în ziua de 22 Iunie 1941 și difuzat în broșură cu titlul războiul sfânt), în care oricine poate să citească: "Războiul acesta este o mare luptă a civilizației creștine în contra unei noi barbarii", sau "războiul acesta este un act de intrare a României în viața forțelor active ale Europei și în zidirea lumii viitoare", sau: "Aceasta este misiunea noastră". Cum rămâne cu toate celelalte afirmațiuni, făcute prin discursuri și prin presă din care reeșea că România este portarul Europei, apărătoarea civilizației și creștinătății, etc.?

Se mai spune, de asemenea, în discursul din 27 Septembrie s.c.: "Nici unui român nu-i trece prin minte că lupta aceasta este un război de agresiune pe care România îl duce împotriva Marelui Rusii", dar în discursul dela 22 Iunie 1941, citim: Azi se înfruntă rasele și lumile cu "amorfismul social degradator al masei slave", iar misiunea noastră este "să distrugem în germen cuibul viperelor de la Moscova".

Dar, conchide autorul discursului dela 27 Septembrie 1943: "Românii au simțul măsurii". Cum îl au, se vede limpede din citatele de mai sus și s'a văzut din toate discursurile oficiale, rostite în ultimii doi ani, ori din mii de articole-normative apărute în acest timp în presă. Sau, poate că-l au românii, dar nu-l au unii din vremelnicii și întâmplă-

736
146

torii lui pseudo-reprezentanți?

Pe scurt: retractări, scuze, lamentări lamentabile. Dar se pare că nimeni din cei vizați nu s'au grăbit să ia în seamă nici retractările nici scuzele. Mai mult: nu s'au luat în seamă nici propunerile de pace separată cu Anglia și cu Statele Unite, cari par a se fi făcut în ultimul timp sub presiunea evenimentelor. Nu se discută cu autorii unei politici falimentare. Este un principiu vechi în politică, pe care numai noi nu voim să-l înțelegem. Se poate discuta însă cu alții, dar pentru aceasta cei ce au greșit trebuie să aibă patriotismul de a înțelege și a face ei înșiși gestul dictat de împrejurări.

În aceeași ordine de idei trebuie pusă și formula aleasă pentru a se face recunoașterea noului guvern republican fascist al domnului Mussolini, care cu câteva luni numai, în urmă, era "omul ce ne îmbogățise viața".

Însă acestea sunt agitații și svârcoliri zadarnice venite prea târziu. Ungurii și italienii au făcut "mișcarea lor de desprindere", la timp: înainte de Conferința dela Moscova; atunci ar fi putut-o face și România cu oarecari șorți de izbândă; pe noi această Conferință ne-a găsit încă în Cuban, ceea ce e o mare deosebire.-

Totuși, sunt români cari cred că și astăzi s'ar mai putea..... De ce nu? S'ar opune germanii? Evident că n'ar fi un fapt pe care să-l privească cu indiferență, - dar să se opună, pentru ce? De ce nu s'ar opus când l-au făcut ungurii, și de ce nu s'au opus la abținerea totală a bulgarilor?

L-ar socoti însă ca un act de inamicitate? Nici asta nu e de crezut, fiindcă germanii și-au dat seama că ceea ce am putut am făcut, că am făcut chiar mai mult de cât ne îngăduiau puterile, și că am făcut aceasta din voia noastră nu la cererea sau îndemnul lor, și-și vor da seama că ceea ce este peste puterile noastre nu putem face. De ce n'au socotit gestul ungurilor sau abținerea bulgarilor ca un act de inamicitate?

Noi nu le-am fost niciodată dușmani; în 1916, când am intrat în război ei au știut că porneam contra Austro-Ungariei nu contra Germaniei. Iar mai târziu, după 1919, nici una din alianțele noastre, scrie fostul președinte al Consiliului, G. Tătăreanu, în broșura "Evacuarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord", "nici unul din pactele încheiate și nici unul din actele de politică externă săvârșite de guvernele României, nu au fost îndreptate împotriva Germaniei". Mai mult: "ori de câte ori desfășurarea generală a evenimentelor internaționale ne-a cerut, precizează dl. Tătăreanu, în acelaș loc, ca o consecință a sistemului politic din care făceam parte, să ne asociem la inițiative îndreptate împotriva Germaniei, guvernele României au refuzat consimțământul lor".

Atunci?

S'ar putea invoca totuși cazul Italiei. Exemplul n'ar fi însă bine

ales, fiindcă este știut astăzi că Germania nu s'ar fi opus la ieșirea Italiei din război dacă i s'ar fi cerut și comunicat aceasta, sau dacă dl. Mussolini ar fi dorit-o, cum s'a crezut la început. Dar faptele petrecute ulterior au dovedit că dl. Mussolini n'a dorit aceasta ; din potrivă. Iată de ce Germania se bate încă în Italia.-

Concluzia trage-o d-ta. Dar mult mai bine ar fi s'o tragă alții. Și cât mai repede cu putință. Orice oră pierdută poate să ne coste viața. Înțelegerea situației și patriotismul dovedit de Regele Italiei și de Mareșalul Badoglio, sunt o pildă elocventă; stăruința în greșală a lui Mussolini este alta..... Este astăzi limpede pentru toată lumea că războiul se apropie cu pași gigantiști de granițele și de teritoriul țării. Turcia închiriază baze aviatice și navale anglo-saxonilor și lasă flotei acestora liberă trecere prin Dardanele; aceasta înseamnă că aviația Anglosaxonă va bombarda zilnic Muntenia, cum face cu regiunile nevralgice din Franța și din Italia neocupată: Armata germană se retrage spre frontierele metropolei unde se găsesc massate rezervele; în cel mai bun caz ea se va opri pe Carpați și pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați. Aceasta înseamnă însă că Basarabia, Bucovina și Moldova vor fi inundate de trupele rusești. Judecând după ceea ce au făcut până acum în retragerea lor Germanii și Rușii în Rusia și Polonia, și germanii și englezii în Italia, putem deduce cu prisosință ceea ce se va întâmpla cu Basarabia, Bucovina și Moldova: vor deveni câmp de operațiuni, sau, în limbajul vulgar, praf și pulbere. Din punct de vedere strategic și militar, aceasta poate să însemne că sfârșitul războiului este încă departe; dar din punct de vedere românesc aceasta se traduce prin dezastrul nostru sigur; iar din punct de vedere strict politic înseamnă nici mai mult nici mai puțin de cât o sinucidere; aceste perspective sumbre pe care un adevărat bărbat de Stat trebuia să le prevadă, arată încă odată cât de înțelepțește ar fi fost ca România să se ție departe de acest război nimicitor.

Însă chiar dacă situația s'ar îmbunătăți temporar pe frontul de răsărit, și țara ar scăpa de invazie, datele problemei, în ansamblul ei, nu suferă nici o schimbare: soarta conflictului mondial este pecetluită, urmările vor fi aceleași, și, deci, concluzia pe care o trag mai sus rămâne, în ce ne privește, valabilă: - nu trebuia să intrăm în război.

+
+   +

De ce am scris toate acestea?

Pentru că - m'a învățat Voltaire - funcția mea este de a spune ce gândesc, iar eu gândesc ceea ce simt azi toți românii, cari tac dela un capăt la altul al țării într'o unanimitate înfloritoare. Le aud bă-

./.

tăile inimilor, le percep îngrijorările, le înțeleg revolta, și le transpun toate acestea, aici, în cuvinte, mai mult sau mai puțin bine meșteșugite, pentru uzul istoriei. E hulă în sufletele românești, d-le director....

Dar ceea ce e mai rău, este că românii au început să se îndoiască și să nu mai creadă. Mai grav încă: au început să înțeleagă. Și când un popor întreg a ajuns să înțeleagă un lucru și a început să gândească asupra lui, mai zice Voltaire, totul e pierdut: nimeni și nimic pe lume nu-l mai poate opri să alunece, să se îndrepte, să alerge cuprins de panică spre ceea ce socotește el că poate fi salvarea lui.....

Să-l împiedici să se teamă? Dar cum? Mai există vre-un mijloc de a restabili încrederea poporului în ceva sau în cineva, când el a pierdut-o? Și de ce să nu se teamă când nimeni nu-i spune nimic, când se vede tratat ca un minor, ca un popor de sclavi sau de orbi, care nu mai are nici măcar dreptul de a se îngrijora de propria lui soartă? Țara aceasta este puțințel și a lui.... Nu?

Să-l oprești să se intereseze, să ceară lămuriri? Dar pentru ce? Și cu ce drept? Oricine se scoală mai de dimineată în țara asta și este mai iute de picior, încalecă gloaba națională, îi pune piteni, o strunge din frâu, și-o joacă apoi după gustul și priceperea lui. Până când însă? Căci ce este, în definitiv, o națiune? O asociație de oameni de același sânge trăind pe un teritoriu comun, cu scopul de a-și asigura împreună fericirea, fiecare în parte și a tuturor laolaltă. Inchipue-ți acum că acești asociați acceptă în capul societății lor un om care s'a lăudat că le va administra în chip ideal interesele, care alungă sub învinuirea de netrebnic și necinstit pe vechiul administrator, smulgându-i deplinele puteri, dar care, după o vreme, se dovedește a fi la rândul său un și mai rău gospodar, risipind averea societății, și făcând toate greșelile pe cari le condamnase la predecesorul său, ba chiar întrecându-l. Ce trebuie să facă asociații dacă sunt conștienți de primejdia în care se găsesc interesele lor? Foarte firesc: să ceară administratorului de a le da, cel puțin, socoteală de activitatea sa. Dar prevăzând aceasta, cărmuitorul cel nou hotărăște că oricine va cuteza să ridice glasul, să manifeste vre-o nemulțumire, ori să-și exprime vre-o îngrijorare cu privire la soarta propriilor lor interese, va fi pus în lanțuri și bătut la tălpi. Scurt și cuprinzător. Nimeni n'are voie să crâcnească. El - administratorul - știe ce face. Societatea este el! Legea este el! Justiția este el! El este totul fiindcă el dispune de deplinele puteri.-

Toată drama acestui om izvorăște din faptul că el confundă deplinele puteri cu puterile nelimitate. Ori, ce sunt puterile pe cari i le-a cesionat vechiul administrator?

Evident, puterile de cari acela dispunea la data când le-a cesionat, fiindcă preopinutul nu putea să cesioneze de cât ceea ce avea și nu ceea

ce nu avea; deci ele nu sunt alt ceva de cât puterile menționate în actul constitutiv al asociației, toate aceste puteri, adică deplinele puteri.

Ce asociații să știe, prin urmare, la ce se reduc deplinele puteri, trebuie să se refere la actul constitutiv.

Dar actul constitutiv nu mai există, vei zice d-ta.

Inexact. Actul există, - numai aplicația lui a fost suspendată temporar. Dacă ar fi altfel, societatea s'ar desființa, haosul, anarhia și bunul plac ar domni. Este vre-o minte cât de simplă care să conceapă societate și funcționare normală a unei societăți, fără actul său constitutiv de bază? Unui Rege i se ia temporar o parte din puterile sale. Înseamnă oare că funcția Regală a fost desființată sau că monarhia a fost înlăturată? (Dar, de altfel, vechiul administrator

Dar, de altfel, vechiul administrator nici nu avea dreptul să cedeze aceste puteri, căci ele nu erau ale sale, ci ale societăților de la care le deținea în virtutea unui mandat. Deci, el trebuia, dacă voia sau dacă era obligat să demisioneze, să convoace pe societari și să depue în mâinile lor puterile cu cari fuseseră investit pentru a administra societatea, iar societarii să le cedeze ei cui vor crede de cuviință, adică să-și aleagă ei pe noul lor administrator. Așa era normal și așa era drept, prin urmare, cum s'a procedat în speță, nu este ^{normal} nici drept. Iar așa zisul plebiscit, care a avut scopul să corijeze oareșicum acest viciu nu numai de formă dar și de fond, nu poate fi ținut în seamă, fiindcă consultările plebiscitare cu vot pe față n'au absolut nici o valoare.

Să-i interzici poporului să strige, să vorbească? Dar de ce? Lăsați-i pe oameni să vorbească, zicea Kant; lăsându-i să vorbească, îi împiedicați să șoptească, apoi să urască și, în fine, să se răsvrătească. De ce să nu vorbească? E dreptul lor și e în interesul tuturor. Ii e frică cuiva de lumină? Socotește careva că cauza pe care o servește nu poate fi apărută de cât cu comprimarea tuturor voințelor și a tuturor opiniilor contrarii? În acest caz, cauza aceea e o cauză slabă, mai mult: e o cauză pierdută. Interdicția și opresiunea n'au putut niciodată, de când e lumea, să apere și să salveze o cauză pierdută. Iar cauza de care ne ocupăm acum, și eu și d-ta, e o cauză pierdută, d-le director. Noi am mai asistat la tragedia unei asemenea cauze, pe care cel ce o provocase a încercat din răsuputeri s'o salveze. Era în Septembrie 1940. Și atunci, ca și astăzi, poporul își pierduse credința și începuse să înțeleagă; și atunci, ca și acum, interdicțiile ca și opresiunea atinseseră punctul lor culminant; și atunci ca și acum toți știau că totul e în zadar, că fructul e copt și că nu se așteaptă de cât mâna care să scuture copacul pentru a-l face să cadă. Istoria se repetă, domnule director. Cauza era pierdută atunci cum este pierdută și astăzi; o știi și d-ta aceasta. Reiese limpede

150 / 150

din articolele d-tale mai recente, în care nu te sfiești să-ți filtrezi discret propria îndoială și propria neîncredere. Dar reiese mai ales din parabola orientală pe care ne-o servești în numărul din 24 Octombrie a.c., ai cărei eroi: Nastratin Hoge, măgarul și Sultanul, par a fi devenit în concepția d-tale - și, de sigur, nu numai a d-tale - elementele fundamentale ale politicii noastre externe de azi.

- De ce să disperați? ai aerul să glăsuiești d-ta în special cititorilor cari n'au pașapoarte aprobate și cari mai au timp să te asculte, și în general românilor cari disprețuiau până mai ieri politica externă dar cărora aceasta pare să le fi intrat azi adânc în prea sensibilele lor dosuri; de ce să disperați? totul nu e încă pierdut; așteptați: poate moare măgarul, poate moare Sultanul.

Vra să zică la asta se reduc acum speranțele României? Ele nu se mai întemeiază nici pe tăria armelor, nici pe drepturi, ci pe un miracol: poate moare măgarul, poate moare Sultanul! Bine că n'a aflat doctorul Gûbels, că-ți utiliza el argumentul!

Vai, d-le director, dar dacă astfel stau lucrurile, dacă nu ne mai putem bizui pe puterile noastre fizice și morale, ci pe forța hazardului, de ce mai avem nevoie de ministru de externe, de guvern și de tot acest aparat pretențios, greoi, costisitor și inutil care se numește "cârmuire"? Din moment ce norocul ne conduce, de ce n'am încredința soarta țării, lui Nastratin? Tot n'are el în prezent nici o treabă, fiindcă turcii au abandonat și ei, în fine, politica hazardului..... lăsând-o, precum se vede, în seama României.....

Dar dacă nu moare nici măgarul nici Sultanul? Te-ai întrebat ce se va alege, în acest caz, de capul lui Nastratin și de filozofia sa politică....?

+
+ +

Politica externă n'a pasionat niciodată pe români. Când, altădată, vre-un ziar publica un articol de politică externă, el nu era citit de nimeni, afară de câțiva străini și de evrei; când la Parlament se anunța vre-o ședință de politică externă, incinta rămânea goală, numai, bineînțeles, dacă se știa că tribuna va fi ocupată de vre-o vedetă a cuvântului. Atunci se găseau ascultători și spectatori, pentru că oamenii alergau nu după ce se spunea ci după cum se spunea. Românii, superficiali, se interesează mai mult de formă de cât de fond; îi preocupă în deosebi scandalurile și cancanurile politicii interne, nu problemele plicticoase de politică externă. Azi însă toți românii fac politică externă și strategie, deși nimeni nu înțelege nimic, din ce spune sau din ce aude. De aceea,

./.

poate, s'a crezut că politica externă e în măsură să fie practică de oricine.

Nu, d-le director. Politica externă nu este numai un exercițiu de retorică sau de contradicție, ori de bune maniere, ce poate fi lăsat pe seama oricui care simte în el vocația pălăvrăgelii și a reprezentării. Ea este o înclinare înăscută, care, pentru a deveni operantă și folositoare nației, trebuie să fie cultivată, dezvoltată și perfecționată la școala vieții și a experienței, în lungi ani de învățătură, de meditație și de practică pe scena politicii active. Ea implică, între altele, seriozitate, discreție, tact, bun simț și măsură în toate manifestările publice și private ale omului însemnat de soartă să poarte pe umerii săi această grea răspundere. Politica externă e ramura cea mai delicată a artei politice; ea poate fi făcută de oricine, dar nu poate fi practică de cât de foarte puțini. În România nu vei găsi cinci inși cari să priceapă într'adevăr ceva din această disciplină, în aparență ușoară, în fapt însă cea mai grea și mai primejdioasă, fiindcă de buna ei aplicațiune atârână soarta unui neam întreg.

Și noi credem că o putem lăsa pe mâna primului venit?

Eroare profundă, d-le director, ale cărei consecințe se vor resimți în curând de tot neamul românesc. Dar, poate, că acestuia îi trebuie, în definitiv, o zguduire violentă ca să se trezească în sfârșit din somnul în care se complăce de atâția amari de ani.....

+

+

+

Am încercat ca unele din ideile și faptele despre cari se amintesc în această scrisoare, să le fac cunoscute celor în măsură de a trage din ele concluzii pentru orientarea noastră politică internă și externă. N'am reușit; cred că paguba nu va fi a mea.

M'am gândit apoi să le împărtășesc unuia sau altuia în forma subțire care se prezintă astăzi.

Am ezitat însă, fiindcă mi-am făcut convingerea că climatul României actuale nu e prielnic adevărului, care - mi se afirmă - nu poate fi spus de cât cu riscul libertății individuale, al intereselor personale și uneori chiar al vieții.

Mi-am adus aminte în cele din urmă că eu stau, în definitiv, pe linia de cugetare și de simțire a Generalului Antonescu. Acest brav soldat era și un brav cetățean. El nu înțelegea ca un cetățean să fie privat de drepturile sale elementare de a controla și judeca la nevoie ori cât de aspru activitatea celor ce conduc țara, căci, zicea el, "dreptul omului

152 152

este de a fi bineguvernate, și interesul, ca și datoria lui, este de a căuta să fie". El nega conducătorilor dreptul de a se transforma în opresori și de a se substitui legilor, spunând că voința unui om, oricine ar fi el acela, nu poate să fie lege; numai voința poporului poate deveni lege.

El proclama dreptul oricui de a se rosti cu bună credință asupra actelor guvernărilor, mai ales când rezultatele cărmuirii lor nu sunt conforme cu interesul celor cărmuiți, și când guvernarea se efectuează fără ca guvernării să fie consultați. Regele Carol I, zicea el, a fost crunt atacat și criticat; la fel Regele Ferdinand, fără a mai socoti violentele atacuri aduse marilor bărbați de Stat din trecut. Și cu toate acestea nimănui nu i-a trecut prin minte să suprimă acest cel mai înalt și mai secund dintre drepturile esențiale ale cetățeanului: dreptul lui de a exercita un control permanent asupra actelor guvernărilor; dacă Regele Carol al II-lea va cădea vre-o dată, ne spunea el, să știți că din această cauză va cădea.

Generalul avea dreptate; dacă Regele Carol al II-lea n'ar fi strangulat presa, el n'ar fi ajuns să trăiască ceasurile tragice din noaptea de 6 Septembrie 1940. Dar când Dumnezeu vrea să piardă un om, îi ia mai întâi mințile.....

Mi-am amintit, de asemenea, de cele ce ne spunea pe vremuri tot Generalul Antonescu, revoltat de faptul că era sistematic împiedicat să exprime liber gândul poporului, pe care-l simțea și-l știa mai mult de cât obosit de guvernarea abuzivă a Regelui Carol al II-lea.

Extrag din notele mele: era prin Iulie 1938; prânzeam împreună cu amicul meu Oteteleșeanu la vila din Predeal a Generalului. Amfitrionul era, ca de obicei, foarte afectat de întorsătura ce luau evenimentele externe și de persistența în greșeli a miniștrilor Regelui Carol al II-lea.

- "Nu înțeleg, zicea el, cum oamenii aceștia nu au curiozitatea să știe ce crede și ce gândește opinia publică despre actele lor și ale subalternilor lor? Nu înțeleg cum Regele n'are la rândul său această curiozitate? Căci dacă ai înăbușit presa, cum ai să știi cele ce se petrec în țară? De la cei din jurul tău? Aceștia te vor informa cum vor voi ei, sau cum le vor dicta interesele. Dela presa plătită de Urdăreanu? Nici atât. Cum ași putea să fiu eu sigur de cele ce-mi spune cutare director de ziar care a susținut până ieri toate regimurile și a fost în solda tuturor guvernelor, iar azi, intră prin ușa din dos a Palatului pentru a-și încasa simbria și a-primi instrucțiuni? Aceștia trebuiesc desființați, și dacă voi lua vre-o dată puterea, îi voi desființa".-

Iar, în altă ordine de idei:

- "Nu cred în puterile de drept divin ale Regelui. Regele n'are alte puteri de cât cele prevăzute de Constituție. Atât și nimic mai mult. El nu e stăpânul țării ca să-și trateze supușii ca pe niște slugi; el este

153 (153)

primul servitor al țării; e funcționarul suprem care are însărcinarea de a supraveghea ca prescripțiile Constituției să fie aplicate cu toată strictețea".

- E Constituția făcută om, observai eu.

- "Exact, e Constituția făcută om. Iată de ce nu pot suporta ca Regele să ne încalce drepturile guvernând după bunul său plac. I-am spus-o aceasta și i-o voi mai spune, cu orice risc, fiindcă așa înțeleg eu să-mi servesc țara și Regele: rostind răspicat adevărul. Voiu lupta, deci, din toate puterile mele contra acestei concepții nenorocite a întronării unui sistem de ocârmuire personală și absolutistă care va duce țara de răpă, și nu voi ceda până nu voi învinge. Sunt fericit că v'ați alăturat strădaniilor mele, dar trebuie să fiți mai energici, să luptați ca și mine din răspuțeri pentru înlăturarea abuzurilor și reîntronarea libertăților și drepturilor cetățenești. Scriți și răspândiți ideile acestea cât mai adânc în public; risipiți-vă printre români și vorbiți-le; spuneți-le că ceasul desrobirii interne se apropie; nu vă temeți de amenințări; ideea pe care o propagăm noi e mai tare de cât toate loviturile și opreliștele lor. Și dacă, totuși, loviturile vor veni, nu dați înapoi de la orice jertfă; nimic nu se poate înfăptui fără sacrificii; pentruca o cauză să triumfe, absolut necesar ca cineva să moară...."

(Ascultând de acest îndemn Oteteleșeanu s'a aruncat cu și mai mult avânt în luptă, alegându-se cu un an de zile închisoare, fapt care n'ar însemna însă nimic dacă el n'ar vedea cum astăzi guvernează, ca beneficiari ai jertfei lui, tocmai politicienii pentru înlăturarea cărora luptase și se sacrificase....)

Și mai departe:

- "Dacă eu ajuns să lupte contra ideilor cu altceva de cât cu idei, sunt de plâns; faptul acesta singur arată slăbiciunea lor; omul care se apără cu pușca contra ideilor, e un fricos sau un om pierdut. El uită că ideile nu pot fi ucise cu glonțul și nici nu pot fi înăbușite cu pumnul sau desființate cu închisorile; din potrivă, cu cât le lovești mai tare cu atât le răspândești mai mult și mai departe; căci sunt idei și forțe morale cari sparg zidurile și nu încap în închisori; ori, eu reprezint o asemenea idee și sunt o asemenea forță...."

Dar toate acestea au fost; astăzi alții reprezintă ideea curentă și constituie forța morală redutabilă care se va impune împotriva oricui și a orice, dărâmand totul în calea ei....

Totuși, nu m'ași fi decis încă nici astfel să ies din rezerva mea, dacă în zilele din urmă, Conducătorul Statului și Primul Ministru (aceasta este titulatura sa legală, unică și indivizibilă, și prin aceasta însăși elementul creator al funcției generatoare de puteri), n'a

154 (154)

fi proclamat, adresându-se tineretului, necesitatea și dreptul de a se spune adevărul.

Incurajat, l-am spus.

Nu cred să se fi înțeles însă și de data asta, cum se înțelegea altădată în cazuri similare, că e vorba de dreptul dulăilor și nu și de acela al cățeilor.... Ar fi și trist și primejdios, căci cățelei vor fi și ei dulăi într'o zi.....

În speranța că vei avea amabilitatea să comunicî marelui și vechiului nostru prieten (mi se pare că l-am cunoscut cam în același timp) d.Steed, acest adaus al meu la "răspunsul" d-tale, te rog să primești, d-le director, cele de cuviință.

(ss) I.Joldea Rădulescu

27 Octombrie 1943

ROMÂNIA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
TRIBUNALUL POPORULUI
ACUZATORUL PUBLIC CAB. I

B-dul Ferdinand Nr. 92

București

Nr. 42-58.

16 mai 1945

155

155

Domnule

42 / 945
Vă înștiințăm elăturată citație, privind
pe Inginer NICOLAE MAREȘ, fost ministru,
rugându-vă să binevoiți a dispune să se
întreprindă cercetări pentru aflarea domi-
ciliului născutului, atât în București, cât
și în orașul Buzău, prin poliția respecti-
vă, întruost din informațiile ce deținem
s'ar afla în acel oraș.

Acuzator Public,
Avocat Ion Raiciu

Siguranța Generală și Prefectura Poliție

D-sale

Domnului .....

ROMANIA

MINISTERUL JUSTITIEI
TRIBUNALUL POPORULUI
ACUZATORUL PUBLIC CAB. 1

B-dul Ferdinand Nr. 92
București

Nr. 487.
1945 Maiu 18

DOMNULE PREFECT,

42
25

Avem onoarea să bine voiți a dispune ca pentru ziua de 19 Maiu 1945 să fie înaintat acestui cabinet bănuitul de dezastrul țării Nicolae Maresș in vederea cercetărilor.

Acuzator Public,
Av. Ion Raiciu.

D-sale

Domnului PREFECT AL POLITIEI CAPITALEI

ROMÂNIA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
TRIBUNALUL POPORULUI
ACUZATORUL PUBLIC CAB. I

B-dul Ferdinand Nr. 92

București

Nr. 1945 Maiu 19

Prezent. în proces -

157
157

Domnule Acuzator Public Sef,

42
945
In conformitate cu dispozițiunile art.
7 din legea Nr. 312/945;

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a
ne da cuvenita autorizație pentru a putea
emite contra bănuitalui de dezastru țării
Nicolae Mareș, mandat de arestare, faptele
ce rezultă din interogatorul luat militează
pentru arestarea lui.

Acuzator Public,
Av. Ion Raiciu

72

D-sale

Domnului Acuzator Public șef, al Tribunalului
Poporului.

158

I

Nr. 515
1945 Mai 22

Domnule Comandant,

Avem onoare a vă ruga să binevoiti a primi
și deține în acea închisoare pe bănuitul de de-
zastrul Țării prin crime de război Ing. Nicolae
Mareș, intrucât împotriva lui am emis mandatul
de arestare nr. 514/945.

Totodată vă înaintăm și mandatul de arestar
Nr. 514/945, în baza căreia urmează să fie dețin
comunicându-vă că susnumitul în prezent se gă-
sește reținut la Prefectura Poliției Capitalei
unde am intervenit cu adresa nr. 516/945, pentru
trimiterea lui acelei închisori.

ACUZATOR PUBLIC,
I. Raiciu

Comandant al Inchișorii C.M.C.

155 159
Nr. 516
1945 Mai 22

I

Domnule Prefect,

În confirmare cu dispozițiile
art. 7 din legea nr. 312/945;

Avem onoarea a vă ruga să bine-
voiți a dispune ca bănușul de dezastrul
țării prin crime de război Ing. Nicolae
Mareș, actualmente detinut la Prefect. Pol.
Capitalei, să fie depus la Închisoarea
C.M.C., deoarece împotriva susnumișului am
emis mandatul de arestare nr. 514/945, ce
se găsește la închisoare.

ACUZATOR PUBLIC,

I. Raiciu

D-lui Prefect al Poliției Capitalei

Republica Populara Română
Sfatul Popular al Or. Sighet
Starea Civilă

160

CERTIFICAT DE MOARTE
Seria MC. Nr. 370588

Numele MARES
Prenumele NICOLAE
Prenumele tatălui Constantin
Locul nașterii Bovcneste
Vîrsta 77 ani, Sexul barbatero.
Data morții: anul 1953 luna octombrie
ziua 4.
Cauza morții insuficientă circulatorie
Ultimul domiciliu: Localitatea Puc.
Strada Roma.
nr. 5.
Moartea a fost trecută în registrul Stă-
rii Civile din Or. Sighet.
La Nr. 938 din anul 0 luna 0
ziua 0.
Locul morții Or. Sighet.
Strada 0 nr. 0.
Eliberat astăzi 0 cu nr. 0.
Semnătura H. Confimptile

24 1964

40010

Nu s-a înregistrat la timp. deserv
la Sf. Săpător